

1^e Meerjarenperspectief 2019

Ontwikkelbedrijf, Werklocaties en MIPP-projecten
Bijlage bij de Jaarstukken 2018

Provincie Noord-Brabant

Voorwoord

In dit meerjarenperspectief worden de verkenningen en projecten van het Ontwikkelbedrijf, de sleutelprojecten uit de Meerjaren Integrale Planning Projectbijdragen (MIPP) en de verkenningen en projecten uit het programma werklocaties toegelicht.

Deze wijze van presenteren sluit aan bij de werkwijze in praktijk. De verkenningen en projecten worden integraal benaderd. Hierbij is het Ontwikkelbedrijf betrokken, worden o.a. doelstellingen uit het programma werklocaties gerealiseerd en in een verkenning of project aantal gevallen als sleutelproject gedefinieerd vanwege de integraliteit en gekozen financieringsconstructie.

Hiermee is een eerste stap gezet om de verkenningen en projecten in het ruimtelijk fysieke domein in één overzicht te presenteren. De ambitie is om het meerjarenperspectief de komende jaren uit te bouwen tot een totaal overzicht van verkenningen en projecten in het ruimtelijk fysieke domein waarbij de provincie is betrokken. Een meerjarenperspectief waarmee integrale sturing en verantwoording kan plaatsvinden.

Leeswijzer

Dit meerjarenperspectief bestaat uit een algemeen en een projecten deel. In het algemene deel wordt ingegaan op de ambitie, financiën, werkwijze en organisatie en de kaders van het Ontwikkelbedrijf. In het algemene deel zijn ook de kaders en het besluitvormingsproces van de MIPP projecten beschreven.

In het tweede deel wordt per verkenning of project beschreven wat het betekent voor Brabant, waar we nu staan en waar we naar toe willen. Daarnaast worden via 'facts & figures' de financiële parameters benoemd.

De 'facts & figures' geven inzicht in de verwachte toekomstige financiële ontwikkelingen van zowel projecten in uitvoering als waar mogelijk voor verkenningen.

Zichtbaar zijn o.a. de verwachte inkomsten, uitgaven, risico's en het verwachte eindresultaat (exploitatie saldo). Het exploitatie saldo is berekend per peildatum 31-12-2018. Dus inclusief toekomstige verwachte verliezen en winsten, maar zonder in het verleden al genomen verliezen of winsten.

Het voorliggende meerjarenperspectief is een omvangrijk document. Het advies is om het vooral digitaal te raadplegen. De momenten bij de jaarrekening en begroting worden benut

om te informeren over de belangrijkste (toekomstige) ontwikkelingen in projecten en verkenningen, naast de ontwikkelingen op portfolio niveau.

Voor nadere informatie kunt u zicht richten tot:

- De managers van het Ontwikkelbedrijf: Ward de Bruijn (WdBruijn@brabant.nl) en Pleunie Josseaud (Pjosseaud@brabant.nl);
- De coördinator MIPP Femke Bisschops (fbisschops@brabant.nl);
- De programma manager werklocaties: Mark Spanjers (mspanjers@brabant.nl) .

Inhoudsopgave

Voorwoord	2	Economisch vestingsklimaat verkenningen	57
Leeswijzer	3	Rodenburg biopolymers	59
Deel 1: Algemeen	6	Spark	61
Het Ontwikkelbedrijf	7	Protix	65
Portefeuille inhoudelijk en financieel	12	Bedrijventerrein Heesch-West	67
Actuele stand per project	14	Ontwikkellocatie Wijkevoort	69
		Luchthavengebied Eindhoven	71
MIPP Sleutelprojecten	16	Economisch vestingsklimaat Projecten	73
Kaders en principes	17	Kazerne Eindhoven	74
Gefaseerde werkwijze	19	Aviolanda	76
Maatschappelijke meerwaarde in beeld	22	High Tech Automotive Campus	79
Deel 2: De factsheets	23	JADS Mariënborg	82
MIPP Verkenningfase	24	Brainport Industries Campus	85
Metalot	25	RBT Land van Heusden en Altena	88
Delta zichtbaar in beweging	30	Logistiek Park Moerdijk	91
Brainport city - Internationale knoop XL	34	Pivot Park	94
Gebiedsopgave N261/N269	40	Hotel Nassau	97
Biomakerij	43	A2-corridor	99
Talent in Brabant	46	Derde haven Werkendam	101
Energyweb XL	50	AFC Nieuw Prinsenland	103
Solarge	53	Mindslabs Spoorzone Tilburg	105
Het Ontwikkelbedrijf en Werklocaties	56		

Inhoudsopgave

Energietransitie	107	Transformatie Opgaven	170
Dongecentrale	108	Walkwartier Oss	171
Erfgoed Verkenningen	112	Brainport Smart Districts	173
Onze-Lieve-Vrouwabdijs	113	Havenkwartier	175
Abdijs van Berne	115	land en Tuinbouw en Buitengebied projecten	177
Klooster Sint Josephsberg	117	Projectvestiging Glastuinbouw	178
Fort Isabella	119	Tuinbouw Ontwikkeling Maatschappij	180
Klooster Franciscanessen	121	Ruimte voor Ruimte	182
Doveninstituut Kentalis	123	Stimuleringsmaatregelen woningbouw	185
Landgoed Bieduinen	125	Maatregelen consumenten	186
Klooster Sint Agatha	127	Maatregelen producenten	187
Kruithuis	129	Risicoreserve stimuleringsmaatregelen	188
Landgoed Strijdhoeft	132	Sociale veerkracht en Cultuur	189
Erfgoed Projecten	134	Slowcare	190
Drie-eenheid Velp	135	Van Gogh	194
Oud Herlaer	137	Kempentoren Spoorpark	196
Bergoss Fabriek	139	Monumentenfonds Brabant	198
Brouwhuis	141	Muziekgebouw Eindhoven	200
CHV-terrein	143	Ondermijning	202
Fort Sabina	146	Hermenzeil	203
Klooster Mariadal	148	Colofon	206
KVL Leerfabriek	150		
Mariënhage	153		
Moederhuis Franciscanessen	155		
Sint Catherinadal	158		
NS Werkplaats	161		
Bovendonk	165		
Centrum Oudenbosch	168		

Deel 1: Algemeen

Het Ontwikkelbedrijf

De provincie verhoudt zich tot maatschappelijke opgaven door niet sectoraal te denken maar te zoeken naar meerwaarde. Hierbij is het Ontwikkelbedrijf een verbindende schakel.

Erik van Merrienboer

Gedeputeerde provincie Noord-Brabant

Het Ontwikkelbedrijf

Het provinciaal Ontwikkelbedrijf is in 2010 opgericht om, waar nodig, door privaatsrechtelijk te handelen en risico dragend te investeren provinciale beleidsdoelen te realiseren.

De kennis en ervaring die is opgebouwd bij het Ontwikkelbedrijf wordt steeds breder ingezet. Niet alleen op uitvoering van projecten, maar steeds meer als kennisleverancier bij beleidsontwikkeling om te zorgen dat beleidsdoelen daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Daarnaast functioneert het Ontwikkelbedrijf steeds meer als intermediair die de maatschappelijke vraag van 'buiten' verbindt met de provinciale opgaven 'binnen'. Hierbij sturen we primair op het creëren van integrale maatschappelijke meerwaarde bij een ontwikkelopgave.

Begin 2018 is door PS een geactualiseerd beheerstatuut van het Ontwikkelbedrijf vastgesteld. Van uitvoering van vastgoedprojecten naar provinciale partner in gebiedsontwikkelingen en ruimtelijk fysieke projecten is de beweging die bij het Ontwikkelbedrijf zichtbaar is. Het nieuwe beheerstatuut biedt de mogelijkheid deze rol verder in te vullen.

Het Ontwikkelbedrijf heeft de laatste jaren meer kennis en ervaring opgedaan met lagere overheden en vooral ook met marktpartijen wanneer het gaat om projecten in het ruimtelijke fysieke domein. Zij weet waar de kennis en toegevoegde waarde van de (markt)partijen zit. Waar de beleidsinzet ligt en op welke wijze deze kan worden verbonden. Maar ook hoe een samenwerking tot stand kan worden gebracht om tot

een succesvolle invulling te komen. Met andere woorden procesmanagement dat leidt tot dealmaking en realisatie van concrete doelen.

Het Ontwikkelbedrijf wordt ingezet voor de realisatie van projecten in het ruimtelijk fysieke domein. Hiermee worden provinciale doelen op het gebied van onder andere economie, erfgoed, landbouw, cultuur en samenleving, energie en openbare orde en veiligheid gerealiseerd.

De afgelopen jaren ontwikkelde en zette het Ontwikkelbedrijf een breed pakket instrumenten in. Naast gangbare grondverwerving en het beheer van deze eigendommen voor infrastructuur, natuur en andere thema's wordt het Ontwikkelbedrijf ingezet voor:

- haar expertise en financiële slagkracht op het gebied van herontwikkelingsopgaven en gebiedsontwikkelingen;
- het aangaan van (risicodragende) participaties in projecten van derden;
- de verwerving en (her)ontwikkeling van locaties;
- het aandeelhouderschap bij projectdeelnemingen;
- en het verstrekken van leningen en garanties.

Daarnaast worden door de inzet van kennis, kunde en procesgeld (her)ontwikkelingsprocessen vlot getrokken en partijen verbonden. Binnen het Ontwikkelbedrijf zijn inmiddels niet revolverende middelen gereserveerd voor de inzet in dit soort processen.

Leidende principes

In de recent vastgestelde notitie 'Perspectief Ontwikkelbedrijf; De maatschappij verandert, het Ontwikkelbedrijf beweegt mee.', zijn leidende principes voor het Ontwikkelbedrijf opgenomen:

- het Ontwikkelbedrijf informeert PS proactief over projecten van verkenningfase tot uiteindelijke afronding;
- het Ontwikkelbedrijf treedt op als kennisleverancier bij beleidsontwikkeling en in het ruimtelijk fysieke domein zowel op gebiedsniveau als op complex-/objectniveau in de gehele ontwikkelketen van initiatief tot planrealisatie;
- het Ontwikkelbedrijf verbindt de maatschappelijke vraag van 'buiten' met de provinciale opgave 'binnen';
- het Ontwikkelbedrijf stuurt primair op creatie van integrale maatschappelijke meerwaarde van een ontwikkelopgave;
- het Ontwikkelbedrijf stuurt vanuit financieel oogpunt met name op de investeringsrisico's;
- het Ontwikkelbedrijf zet al haar instrumenten inclusief ontwikkelkrediet in ten behoeve van de doelrealisatie;
- het Ontwikkelbedrijf opereert vooral in de ontwikkelfase van een project en is kritisch om langdurig als 'bank' of belegger te functioneren.

Meerjarenperspectief

Met het voorliggende meerjarenperspectief streven wij ernaar om continue inzicht en beschikbaarheid van relevante informatie over voortgang, doelstellingen en risico's in zowel projecten in uitvoering als verkenningen te bieden. We doen dit niet alleen voor de projecten en verkenningen van het Ontwikkelbedrijf. In de rapportage zijn tevens de verkenningen en projecten van het programma werklocaties en de MIPP-projecten opgenomen. Hierdoor kunnen PS op elk moment beschikken over actuele informatie van alle ontwikkelingen. Dit maakt het voor PS mogelijk projecten uit alle fases, van verkenning tot uitvoering, te agenderen voor bespreking.

De in het Meerjarenperspectief opgenomen verkenningen betreffen initiatieven waar nog geen besluitvorming over heeft plaatsgevonden.

Kaders Ontwikkelbedrijf

Het kader waarbinnen moet worden gehandeld is vastgelegd in het 'beheerstatuut Ontwikkelbedrijf'. Daarnaast werkt het Ontwikkelbedrijf binnen de kaders die door het concern zijn vastgelegd. Voorbeelden hiervan zijn het kader voor risicomanagement en de nota financieringsinstrumentarium.

Invoering Wet vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor overheden een feit. Ook de provincie moet 25% belasting afdragen over de fiscale winst die met commerciële activiteiten is verdiend. Inmiddels heeft de belastingdienst laten weten dat voor de meeste geclusterde activiteiten geen sprake is van een onderneming in fiscaalrechtelijke zin. Er is daardoor geen sprake van een vennootschapsbelastingplicht. De beoordeling van deze belastingplicht zal jaarlijks op onze portefeuille worden uitgevoerd.

Wijziging Besluit begroting en Verantwoording (BBV)

Conform genoemde notitie Grondexploitaties moeten de grondexploitaties van het Ontwikkelbedrijf worden vastgesteld door PS. In de toelichting op de balans bij de jaarrekening 2018 is een tabel opgenomen met de geactualiseerde grondexploitaties. Via vaststelling van de jaarrekening worden ook de grondexploitaties van het Ontwikkelbedrijf vastgesteld.

Discontovoet Exploitatieplannen

Als gevolg van aanpassingen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dient er een methodiek te worden vastgesteld voor de te hanteren rente- en disconteringsvoet in exploitatieplannen. Die gaat als volgt: de te hanteren rente- en disconteringsvoet wordt gebaseerd op marktconforme rente voor de financiering van het betreffende plan (projectfinanciering); de marktconformiteit wordt vervolgens bepaald op basis van (fictieve) offertestelling bij een voor de overheid gangbare externe financier.

Het Ontwikkelbedrijf

Portefeuille inhoudelijk en financieel

Portefeuille Ontwikkelbedrijf

Inhoudelijk

De portefeuille van het Ontwikkelbedrijf beweegt. Waar het de afgelopen jaren het zwaartepunt lag op projecten uit afzonderlijke domeinen zoals erfgoed en economie, worden de vraagstukken aan de voorkant meer integraal verkend.

In de verkenningsfase van deze nieuwe projecten heeft het Ontwikkelbedrijf nadrukkelijk de rol om te zorgen dat met de inzet van de provincie in een gebiedsontwikkeling meerdere provinciale doelen worden gerealiseerd.

Een belangrijke actuele opgave waar het Ontwikkelbedrijf voor wordt ingezet is binnenstedelijke transformatie. Bij dit type gebiedsontwikkelingen komen thema's als wonen, werken, energie, klimaat, etc. bij elkaar. Daarnaast wordt de rol van het Ontwikkelbedrijf in het perspectief van de gewenste versnelling van de energietransitie verder verkend.

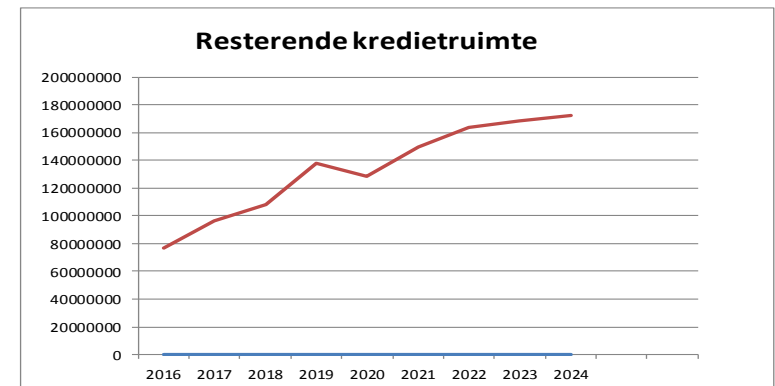
Thema's waarin het Ontwikkelbedrijf verder actief is zijn: campussen, werklocaties, erfgoed, ondermijning, wonen, sociale veerkracht, cultuur en land- en tuinbouw. Het Ontwikkelbedrijf is inzetbaar ten behoeve nieuwe thema's, welke voortkomen uit het nieuwe bestuursakkoord 2019.

Financieel

De resterende ruimte in het investeringskrediet van het Ontwikkelbedrijf bedraagt ultimo 2018 € 108,1 mln. Bij de inschatting van de resterende ruimte is rekening gehouden met de geraamde toekomstige inkomsten en uitgaven van alle projecten en is aangenomen dat de afgegeven garantstellingen volledig worden ingeroepen.

De risico's in de projecten worden afgedekt door de Risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf. Ultimo 2018 bedraagt deze € 70,6 mln. Dit is onderverdeeld in een risicoreservering van € 30,2 mln en een voorziening van € 25 mln. Beide voor de bestaande projecten. Daarnaast resteert er een vrije ruimte van € 14 mln, ten behoeve van toekomstige risico's en verkenningen.

Sinds vaststelling van het nieuwe beheerstatuut Ontwikkelbedrijf op 23 februari jl. door PS hanteert het Ontwikkelbedrijf op het niveau van de totale risicoreserve dezelfde systematiek als het concern. Hierbij wordt uitgegaan van de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandcapaciteit; de ratio van het weerstandsvermogen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 45,6 mln. (€ 70,6 - € 25 mln). De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 30,2 mln. De ratio weerstandsvermogen komt daarmee op 1,51 %. Deze ratio is ruim voldoende om de risico's binnen het Ontwikkelbedrijf op te vangen.

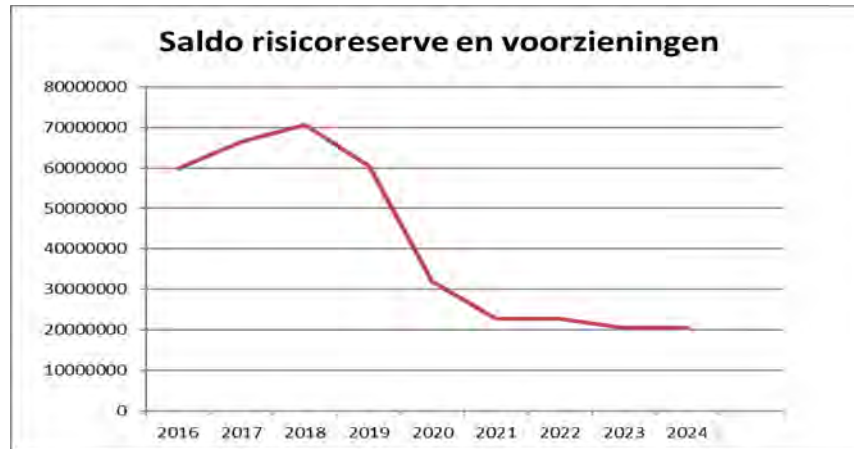
OVER

PORTEFEUILLE

ONTWIKKEL-

BEDRIJF

Portefeuille Ontwikkelbedrijf

De in het verleden gedane afwaarderingen van posities zijn ten laste gebracht van de risicoreserve (verlaging) en daarnaast worden bijvoorbeeld renteopbrengsten van een aantal leningen jaarlijks toegevoegd aan de risicoreserve (verhoging).

OVER

PORTEFEUILLE

ONTWIKKEL-

BEDRIJF

Actuele stand per project

Project omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Budget Uitgaven	Budget Inkomsten	exploitatie- saldo	Risico	Dekking risico
Caldic	9.454.743,60		-9.454.743,60			
Moerdijk, Logistiek Park Moerdijk (LPM)	20.506.196,37	17.718.323,06	-38.224.519,43		7.500.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
's-Hertogenbosch, A2-corridor	557.846,13	31.200,00	-589.046,13			
Woensdrecht, Aerospace Aviolanda	6.488.160,00		-6.488.160,00		6.488.160,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Woensdrecht, Aerospace Aviolanda, geldlening	1.687.926,50	83.810,69	-1.771.737,19			
Nuenen, herpr. bedrijventerrein stedelijk gebied Eindhoven	2.180.720,00		-2.180.720,00			
Eindhoven, Muziekgebouw, garantstelling		300.000,00	-300.000,00		300.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Vught, herfinanciering Monumenten Fonds Brabant, geldlening	4.829.463,27	1.141.676,03	-5.971.139,30			
Nuenen, Vincent van Gogh, geldlening		10.021.765,00	-10.021.765,00		1.500.000,00	Algemene middelen
Roosendaal, Klooster Mariadal	5.498.497,63	217.505,00	-3.586.002,63	-2.130.000,00	2.130.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Oisterwijk, KVL (leerfabriek)	3.710.898,96	117.501,04	-3.828.400,00		160.900,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Dongen, Moederhuis Franciscanessen Mariaoord Dongen	1.854.069,72	175.619,94	-2.029.689,66			
Veghel, CHV-terrein	2.623.376,34		-2.623.376,34		1.000.000,00	Cultuur
Oss, Bergoss fabriek		100.000,00	-100.000,00		100.000,00	Cultuur
Oosterhout, Sint-Catharinadal, geldlening	2.700.000,00	201.155,76	-2.901.155,76		2.200.000,00	Cultuur
Veghel, CHV-terrein, geldlening	2.200.000,00	922.625,00	-3.122.625,00			
Oisterwijk, KVL (leerfabriek), geldlening	1.343.674,14	678.501,61	-2.022.175,75		168.785,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Eindhoven, Marienhage, geldlening		5.000.000,00	-5.000.000,00			
Breda, Brouwhuis, geldlening	1.295.791,71	329.855,25	-1.625.646,96		100.647,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Hoeven, klooster Bovendonk		3.327.750,00	-3.327.750,00			
Geertruidenberg, Dongecentrale, fase II		870.000,00	-870.000,00		178.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Breda, Kloosterkapel Nieuwstraat 20, geldlening	5.600.000,00	896.000,00	-6.496.000,00		155.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Eindhoven, De kazerne, geldlening	725.000,00	404.410,90	-1.129.410,90		346.875,00	Economie
Steenbergen, AFCWB glastuinbouw	1.674,80	2.960.269,26	-2.961.944,06			
Deurne, projectvestiging glastuinbouw Deurne		27.963.916,00	-11.492.402,00	-16.471.514,00	16.471.514,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM)		2.000.000,00	PM			Onderdeel geldlening TOM
Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM), geldlening	17.165.016,22	1.508.880,00	-14.793.896,22	-3.880.000,00	11.311.122,09	Algemene middelen, risicoreserve Ontwikkelbedrijf en rente

ACTUELE
STAND

Actuele stand per project

Project omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Budget Uitgaven	Budget Inkomsten	exploitatie- saldo	Risico	Dekking risico
Oss, OLSP Vastgoed BV Pivot Park	4.500.000,00		-4.500.000,00		1.323.719,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Oss, OLSP Vastgoed BV, geldlening	9.400.000,00	4.639.095,90	-14.039.095,90		2.500.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Helmond, High Tech Automotive Campus	1.500,00	10.970.357,51	-10.971.857,51			
's-Hertogenbosch, Klooster Marienburg JADS, geldlening		14.115.000,00	-14.115.000,00			
Eindhoven, Brainport Industries Campus (BIC)		520.000,00	-520.000,00		110.000,00	Economie
LOG Deurne	898.404,65	82.877,62	-981.282,27			
LOG Graspeel	143.277,29	20.150,18	-163.427,47			
LOG Stille Wille	183.991,14		-183.991,14			
Borkel en Schaft, Hoeverdijk 76	1.448.870,15	120.401,80	-1.569.271,95			
O/W-en Middelbeers, Straatsedijk 2b	133.534,88	4.458,33	-137.993,21			
Lierop, Steemertseweg	173.679,01		-173.679,01			
Geertruidenberg, jachthaven Hermenzeil	1.500.000,00	560.000,00	-860.000,00	-1.200.000,00	1.200.000,00	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf
Oss, Slow Care St. Elzeneindhuis, geldlening	2.020.855,47	630.829,61	-2.651.685,08			
Tilburg, Kempentoren Spoorpark, geldlening	35.000,00	368.325,00	-403.325,00			
Gilze en Rijen, Laarspad	3.002.986,17	216.948,49	-3.219.934,66			
Loosbroek, locatie Schaapsdijk	228.662,48	606.337,52	-835.000,00			
Deurne, Helenaveen	301.768,49		-301.768,49			
Aarle-Rixtel, Opstal 6	659.966,89		-659.966,89			
Tilburg, Oostkamer, Rauwbrakenweg	3.607.240,89		-3.607.240,89			
Someren, Hoijserstraat 13	-66.737,25	342.237,25	-275.500,00			
Ulicoten, Dorpstraat 4 en 7	1.121.537,58	469.022,99	-1.590.560,57			
O/W-en Middelbeers, Heiakkerweg 6	29.367,14	63.059,85	-92.426,99			
Etten-Leur, Bankenstraat (strategische positie tbv RvR)	288.104,26	3.012,17	-291.116,43			
Zevenbergen, St. Jozefplein Zuid	178.741,02		-178.741,02			
Tilburg, Oostkamer	6.276.154,37	64.376,00	-6.340.530,37			
Esch, De Ruiting 2	363.302,56	100.168,22	-463.470,78			
Helmond, Lightyear Automotive Campus (garantstelling)		415.200,00	-415.200,00		60.000,00	Economie

ACTUELE
STAND

MIPP Sleutelprojecten

De samenleving verandert en de provincie beweegt mee. Als gevolg van de veranderingen in de samenleving worden wij steeds vaker benaderd door maatschappelijke partners met de vraag of de provincie in initiatieven en projecten kan en wil participeren. Dit betreft vaak projecten geïnitieerd vanuit de samenleving, waarbij de betrokken partijen nadrukkelijk ook zelf willen investeren. Het blijkt voor ons nog vaak lastig dergelijke projecten te faciliteren. We vullen onze 'netwerkende rol' nog vaak in vanuit sectoraal ingevulde en belegde beleidsprogramma's. Om echter goed mee te kunnen bewegen met de veranderingen in de samenleving en om unieke kansen te verzilveren zullen wij ook ruimte moeten inbouwen in onze beleidsprogramma's om daarop te kunnen inspelen.

Door de Meerjaren Integrale Planning Projectbijdragen (MIPP) voor sleutelprojecten verrijken wij ons instrumentarium om sleutelprojecten te kunnen realiseren en kansen te verzilveren. Dat doen we door gelijke tred te houden met het ritme en de dynamiek van initiatiefnemers en partners binnen sleutelprojecten vanuit onze eigen ambities en met het oog op maatschappelijke meerwaarde.

MIPP SLEUTELPROJECTEN: KADERS EN PRINCIPES

In de MIPP 'Sleutelprojecten' wordt invulling gegeven aan flexibel financieren in een netwerk georiënteerde werkwijze. Deze werkwijze is ingericht volgens onderstaande principes:

- Eigen ambities centraal

Dit eerste principe lijkt wellicht paradoxaal. Een gedachte die op het oog mogelijk meer voor de hand ligt is dat in deze werkwijze juist de ambities van anderen centraal worden gesteld. Netwerk georiënteerd werken betekent echter niet dat de provincie met alle winden mee moet waaien.

Netwerk georiënteerd werken vraagt juist scherpte in de eigen ambities. Dit echter wel op een wijze die ruimte biedt aan de dynamiek van onze omgeving. Dit vraagt op termijn bijvoorbeeld om beleidsprogramma's die zijn geformuleerd vanuit de 'bedoeling' en minder vanuit een vooraf gedefinieerde instrumentele invulling. Bij dergelijke beleidsprogramma's wordt het beoogde doelbereik vastgelegd, De nadere invulling kan gedurende de looptijd veranderen of nog worden vormgegeven. Met de MIPP Sleutelprojecten wordt deze werkwijze geïnitieerd. Toekomstige sleutelprojecten worden ook altijd gefinancierd vanuit lopende beleidsprogramma's.

- Sturing en verantwoording

Er is gekozen voor een sturings- en verantwoordingsfilosofie die is gebaseerd op een kwalitatieve en ontwikkelgerichte aanpak. Zorgvuldige kaderstelling en verantwoording bij sleutelprojecten met daarin een heldere rolverdeling tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten is daarin cruciaal.

In de werkwijze worden twee fases gehanteerd (verkenning en besluitvorming). Via de P&C-cyclus wordt twee keer per jaar inzicht in de sleutelprojecten gegeven.

Gelet op de opgedane ervaringen bij het Ontwikkelbedrijf en de Erfgoedfabriek én de kaderstellende rol stuurt Provinciale Staten op de doelen, voortgang en realisatie van (het totaal van) sleutelprojecten. De Staten vervullen ook de opdrachtgevende rol ten behoeve van de verkenningsfase.

Besluitvorming over de uitvoering binnen de individuele projecten ligt bij Gedeputeerde Staten, zodat kan worden ingespeeld op de dynamiek en het ritme van de buitenwereld door snel te kunnen schakelen op projectenniveau. De keuzes die op projectenniveau worden gemaakt worden zorgvuldig vastgelegd en verantwoord aan Provinciale Staten.

MIPP SLEUTELPROJECTEN: KADERS EN PRINCIPES

- Afwegen: maatschappelijke en financieel

In de systematiek worden projecten vanuit twee perspectieven gewogen; maatschappelijk én financieel.

Bij sleutelprojecten wordt de balans tussen financiële en maatschappelijke meerwaarde inzichtelijk gemaakt en wordt geprobeerd deze te optimaliseren. Met betrekking tot het definiëren van maatschappelijke meerwaarde worden naast de provinciale ambities de 'functionele waarde', 'belevingswaarde' en 'toekomstwaarde' centraal gesteld.

Deze waarden zijn uitgewerkt op pagina 21.

Naast deze maatschappelijk georiënteerde kaders, moeten projecten ook financieel haalbaar zijn.

Vanuit financieel perspectief worden onze arrangementen vanuit de onderstaande principes ingevuld:

- Uitgangspunt is dat sleutelprojecten zo maximaal mogelijk en minimaal voor 50% vanuit bestaande provinciale programma's worden gefinancierd. Het maatschappelijk rendement dat met sleutelprojecten

wordt gerealiseerd rechtvaardigt dit ook. De sleutelprojecten dragen immers bij aan doelstellingen van reeds vastgestelde programma's. Daarbij geldt dat, indien financiering vanuit bestaande programma's onvoldoende is om het sleutelproject tot uitvoering te brengen, de vrije begrotingsruimte als sluitsteen in beeld komt.

- De financiële inspanning bij sleutelprojecten is afhankelijk van en gerelateerd aan de context waarbinnen de ambities kunnen worden gerealiseerd. Dat betekent dat we bijvoorbeeld soms alleen kiezen voor impulsen in onrendabele (investering)gedeelten, soms kiezen voor een bijdrage in een (langdurigere) exploitatie of op een andere manier projecten meefinancieren.
- Er is sprake van een evenwichtige bijdrage van derden aan het sleutelproject. Dit is afhankelijk van de aard en invulling van het project.

MIPP SLEUTELPROJECTEN: GEFASEERDE WERKWIJZE

Om ons te kunnen positioneren ten opzichte van initiatieven en projecten moeten de provinciale ambities helder zijn. Door een gefaseerde werkwijze zorgen we ervoor dat Provinciale Staten vanuit het portfolio van sleutelprojecten de totstandkoming van projecten kunnen initiëren, volgen, accenten kunnen leggen en kunnen bijsturen.

In de P&C-cyclus wordt de voortgang van de sleutelprojecten inzichtelijk gemaakt. Dit wordt gedaan aan de hand van 'facts en figures' en in elke fase vier vragen te beantwoorden:

- Wat betekent dit sleutelproject voor Brabant?
- Waar staan we nu?
- Waar willen we naar toe?
- Wat is de maatschappelijke meerwaarde? ('functionele waarde', 'belevingswaarde' en 'toekomstwaarde')

Twee fases

In de MIPP worden sleutelprojecten opgenomen die GS aan PS voorleggen. Deze projecten kunnen in de basis in twee fases zitten:

- de verkenningsfase;
- de besluitvormingsfase.

Verkenningsfase

Provinciale Staten geven opdracht aan GS om verkenningen van sleutelprojecten uit te voeren.

In deze fase worden projecten geselecteerd die mogelijk als sleutelproject worden uitgewerkt. De richting en de scope van het project worden in deze fase -met initiatiefnemers en andere betrokkenen- gedefinieerd.

De volgende elementen worden in deze fase tenminste uitgewerkt:

- Aan welke provinciale ambitie(s) draagt het project bij?
- Wat is de maatschappelijke meerwaarde van het project? (o.b.v. gebruikerswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde)
- Wat zijn de financiële implicaties van het project en hoe kan het worden gefinancierd?

In deze fase worden projecten kortom nader getoetst op de beweging en haalbaarheid. Ook worden de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen in deze fase vastgelegd.

MIPP SLEUTELPROJECTEN: GEFASEERDE WERKWIJZE

Rol Provinciale Staten:

- Opdrachtgever voor de verkenningen van projecten.
- Kennisnemen van de status van verkenningen via de P&C-cyclus. Deze rapportage biedt de gelegenheid om bij te sturen.

Rol Gedeputeerde Staten:

- Voorstellen doen voor projecten t.b.v. de verkenningsfase.
- Verkennen, op basis van de opdrachtverlening door PS, van de projecten.

Besluitvorming

Voor projecten die zijn opgenomen in de besluitvormingsfase stemmen PS bij de vaststelling van de MIPP in met de definitieve scope en stellen ze de maximale aanvullende provinciale bijdrage uit algemene middelen daarvoor beschikbaar.

Het resultaat van de vorige fase is dat de scope voor de projecten is vastgelegd, de maatschappelijke meerwaarde in beeld is gebracht en voor realisatie van het project een participerende of stimulerende rol van de provincie noodzakelijk is. Daarover vindt in deze fase besluitvorming plaats.

- Stimuleren

De provincie is één van de partners die het initiatief verder wil helpen. De positie van de provincie in deze rol is niet die

van investeerder.

We kunnen bij deze strategie wel beperkt procesmiddelen inzetten (geld, menskracht of specifieke expertise).

- Financieel participeren

Als een financiële bijdrage van de provincie noodzakelijk is construeren we een financieel arrangement conform de principes en uitgangspunten zoals eerder beschreven in 'afwegen: maatschappelijk en financieel'.

Rol Provinciale Staten:

- Via de P&C-cyclus kennisnemen van de uitgewerkte verkenningen en richting geven aan de sleutelprojecten ten behoeve van de verdere besluitvorming en realisatie.
- De voortgang van de realisatie bewaken.
- De rapportage biedt de gelegenheid om bij te sturen.

Rol Gedeputeerde Staten:

- Op basis van verkenningen besluiten over provinciale rolneming.
- Rapporteren en verantwoorden over besluitvorming en realisatie via de P&C-cyclus.

De MIPP wordt tweemaal per jaar ter besluitvorming aan PS voorgelegd. Namelijk bij de Perspectiefnota (in april) en bij de begroting (in november).

MIPP SLEUTELPROJECTEN: GEFASEERDE WERKWIJZE

Tussentijdse besluitvorming

Het kan voorkomen dat in de periode tussen twee MIPP's over een sleutelproject dat in de verkenningfase zit, voordat over een volgend MIPP besloten wordt, al besluitvorming moet plaatsvinden, bijvoorbeeld om een bestuurlijke of wettelijke deadline te halen.

GS zijn in dat geval niet gemandateerd om hierover te besluiten.

Voor projecten, waarbij de verwachting is dat deze uitzonderingssituatie zich zal voordoen, kan in de MIPP bij het betreffende sleutelproject een voorstel voor een mandaat aan GS worden opgenomen. Voorwaarde is daarbij wel dat de projectscope vaststaat, maar dat er nog laatste elementen moeten worden ingevuld, voordat het project daadwerkelijk besluitvormings- en uitvoeringsgereed is, bijvoorbeeld dat (een) externe partij(en) nog moet(en) instemmen project.

Dat wil zeggen dat in ieder geval:

- de provinciale doelstellingen waaraan het project bijdraagt, duidelijk zijn en dat de meerwaarde van het sleutelproject is onderbouwd;
- de maximale bijdrage van de provincie aan het project vaststaat en tevens is aangegeven hoe minimaal 50% hiervan wordt afgedekt uit bestaande middelen.

Instrument in ontwikkeling

De MIPP is een relatief nieuw instrument, een instrument in ontwikkeling. Bij de totstandkoming van een nieuw MIPP evalueren wij het proces van de totstandkoming daarvan en betrekken wij de ervaringen en leerpunten bij de voorbereiding van een volgend MIPP.

Vanwege de overgang naar een nieuwe bestuursperiode wordt in 2019 geen Perspectiefnota opgesteld. De MIPP is een bijlage bij de Jaarstukken 2018. Hier wordt geen nieuwe besluitvorming gevraagd, alleen een stand van zaken van de MIPP-projecten is aan de orde.

Samenvattende opdracht:

Aan Provinciale Staten worden gevraagd om:

1. kennis te nemen van de geactualiseerde stand van zaken van de projecten in de verkenningfase van de MIPP;
2. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven om de projecten die in dit document in de verkenningfase zijn opgenomen nader te verkennen en uit te werken.

MIPP SLEUTELPROJECTEN: MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE IN BEELD

De maatschappelijke meerwaarde wordt gedefinieerd vanuit de provinciale ambities en de 'functionele waarde', 'belevingswaarde' en 'toekomstwaarde'. Genoemde waarden dwingen ons om de maatschappelijke waarde vanuit verschillende invalshoeken te definiëren.

De vergelijkbaarheid van projecten wordt daarmee verbeterd en we leggen de basis voor een gemeenschappelijke taal.

De waarden vormen daarmee een startpunt en geen eindpunt. Het is geenszins de bedoeling om de waarden als dwingend keurslijf te gebruiken. Door de eigenheid van projecten krijgen de genoemde waarden wisselende invullingen. Sleutelprojecten worden dus ook vanuit de eigenheid gewogen. De begrippen tonen aan dat maatschappelijk waarde een balans van economische, ecologische, sociale en culturele aspecten kent. In de navolgende uitwerkingen van sleutelprojecten in de verkenningsfase is een eerste oriëntatie op het toepassen van het waarderingskader opgenomen. Vanuit het adagium: 'al doende leert men', moet dit worden beschouwd als een eerste (verkennde) oefening.

Functionele waarde

- Het project draagt bij aan de Brabantse doelen
- Het project is welvaart bevorderend
- Het project is risico beperkend
- Het project kent een multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Het project is duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Het project is sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Het project is financieel exploitabel
- Het project is rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Het project vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Het project benut historische waarde
- Het project is iconisch of kan dat worden
- Het project heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

Deel 2: De factsheets

In dit deel van het Meerjarenperspectief zijn de projectfiches opgenomen van de locaties waar het Ontwikkelbedrijf en het programma Werklocaties actief zijn. Daarnaast zijn de project fiches van de MIPP-Sleutelprojecten in dit deel opgenomen.

Bij een aantal projecten wordt de verkenning gezamenlijk uitgevoerd en voor Sleutelprojecten geldt dat er meerdere programma's bij betrokken zijn.

DE SLEUTELPROJECTEN

Voor projecten die zijn opgenomen in de besluitvormingsfase stemmen PS bij de vaststelling van de MIPP in met de definitieve scope en stellen ze de maximale aanvullende provinciale bijdrage uit algemene middelen daarvoor beschikbaar.

Het resultaat van de vorige fase is dat de scope voor de projecten is vastgelegd, de maatschappelijke meerwaarde in beeld is gebracht en voor realisatie van het project is een participerende of stimulerende rol van de provincie noodzakelijk. Daarover vindt in deze fase besluitvorming plaats.

Stimuleren

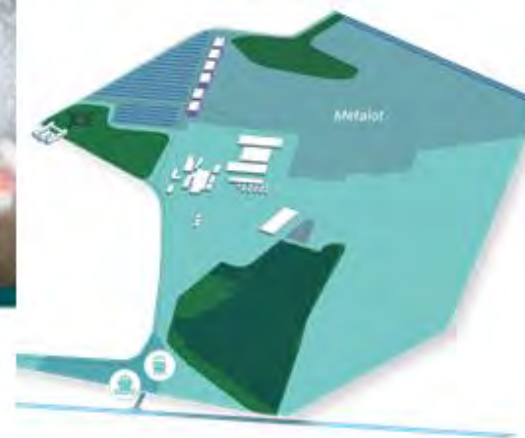
De provincie is één van de partners die het initiatief verder wil helpen. De positie van de provincie in deze rol is niet die van investeerder. We kunnen bij deze strategie wel beperkt procesmiddelen inzetten (geld, menskracht of specifieke expertise).

Financieel participeren

Als een financiële bijdrage van de provincie noodzakelijk is construeren we een financieel arrangement conform de principes en uitgangspunten zoals eerder beschreven in 'afwegen: maatschappelijk en financieel'.

metalot

Metalot

In Brainport- en Keyport-regio

Wat betekent het voor Brabant?

De missie is het terrein te ontwikkelen tot het meest duurzame en innovatieve industriepark van Nederland, op het gebied van circulaire economie, met als thema's metaalverwerking en energieproductie en -opslag. De ontwikkeling van Metalot en activiteiten gekoppeld aan het bedrijf Nyrstar en Budel-Dorplein kennen meerdere deelopgaven, die verschillende provinciale en maatschappelijke doelstellingen betreffen. Zo is Metalot **is** van groot belang voor de economische concurrentiekracht en werkgelegenheid. Daarnaast heeft de ontwikkeling betrekking op de volgende provinciale programma's:

- Energietransitie / duurzame energie
- Versterken onderwijs
- Leefbaarheid
- Natuurontwikkeling
- Toerisme
- Behoud Erfgoed

Kortom een breed scala van thema's waar de ontwikkeling van Metalot aan bij zal dragen.

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Ramingen:

Uitgaven

€

Inkomsten

€

Risico

€

Dekking risico

€

Bijdrage PNB

€ 1.000.000 aan Metal Power Demonstrator

Instrumenten

...

Partners

Nyrstar, Gemeente Cranendonck, Technische Universiteit Eindhoven, TELOS, BOM

metalot

Waar willen we naar toe?

Icoonproject

De potentie voor een icoonproject van de circulaire economie benutten. Al meer dan een eeuw wordt in de enige zinkfabriek van Nederland in de zuidpunt van de gemeente Cranendonck zink geproduceerd. Belangrijke sectoren als elektronica, metaalindustrie, machinebouw, automotive, chemie en medische technologie zijn sterk van deze fabriek afhankelijk. Het doel is het creëren van een (campus)werklocatie van de toekomst waar, naast vestiging van grote en duurzame bedrijven, wordt gewerkt aan de innovatieve oplossingen van de globale uitdagingen op het gebied van (steeds schaarser wordende) metalen en nieuwe vormen van energie (o.a. Solar- en Metalfuels).

Verhaal van Brabant

Bij het realiseren van dit project krijgt de natuurontwikkeling en het verhaal van de zinkfabriek in Budel-Dorplein een prominente plek. Het herbergt onder andere een prachtig Brabants verhaal van een Company Town die eind 19de eeuw is ontstaan.

Werklocatie van de toekomst

Metalot wordt de (intern)nationale hotspot voor innovatie en circulair gebruik van metalen en energie. Door het combineren van de geavanceerde kennis en ervaring van bedrijven, wetenschappers, overheid, studenten en start-up's, versnelt Metalot de revolutionaire, duurzame, circulaire ontwikkelingen op het gebied van metalen en energie.

Een eerste kiem: Metal Power Demonstrator

Met het Metal Power project beogende projectpartners een Metal Fuels demonstrator te realiseren. Het realiseren van de demonstrator betekent een belangrijke stap in de implementatie van de Metal Fuels technologie in de energiesector. Met de demonstrator wil men laten zien dat bestaande energiecentrales op relatief eenvoudige wijze, in plaats van fossiele brandstoffen (kolen). Metal Fuels kunnen gaan gebruiken. Financiering is rond inclusief subsidie van de provincie. Demonstrator zal naar verwachting operationeel zijn medio 2019.

metalot

Waar staan we nu?

Stand van zaken integrale campusontwikkeling Metalot
Momenteel doorlopen de samenwerkende partijen, Nyrstar, TU/e, gemeente en provincie onder leiding van de kwartiermaker de haalbaarheidsfase. Deze fase dient te resulteren in een Ontwikkelkader, met daarin een beschrijving van het ontwikkelconcept en van de organisatiestructuur waarin helder is welke partijen wat doen, in welk tempo, wat de financiële haalbaarheid is, hoe financiën en risico's zijn verdeeld en hoe partijen de werkzaamheden onderling afstemmen om te komen tot de gezamenlijke ambitie: een integrale ontwikkeling van Metalot.

De belangrijkste vragen, waarvoor de genoemde partijen werken aan de beantwoording, zijn:

1. Hoe ziet een succesvol onderzoeks- en innovatieprogramma (schaarser worden en recyclebare metalen, energie en energieopslag (solar en metaalfuels) dat kan 'landen' op Metalot er uit en welke middelen zijn daarvoor beschikbaar?
2. Hoe kan een de organisatie van een langjarig onderzoeks- en innovatieprogramma gefinancierd worden?

3. Welke partijen willen en kunnen participeren in een grond- en/of vastgoedexploitatie-maatschappij, een maatschappij die de vestiging van bedrijven, onderzoeks- en onderwijsinstellingen (het ecosysteem) faciliteert?

De vier partners, samenwerkend op basis van een intentieovereenkomst, hebben vlak voor de zomer van 2018 besloten alvast te starten met het bouwen aan een campusorganisatie, die de ontwikkeling van Metalot zal helpen versnellen. Financiering is voor vier jaar geborgd. De selectie van en er wordt nu gezocht naar een business developer (interim campusdirecteur) is gestart.

Planning

De haalbaarheidsfase is in conceptvorm opgeleverd. Het resultaat, het Ontwikkelkader, wordt ter besluitvorming voorgelegd in de eigen organisaties. De verwachting is dat het definitieve Ontwikkelkader klaar is voor besluitvorming in 2019. De intentieovereenkomst wordt dan bij voorkeur vervangen door een samenwerkingsovereenkomst.

metalot

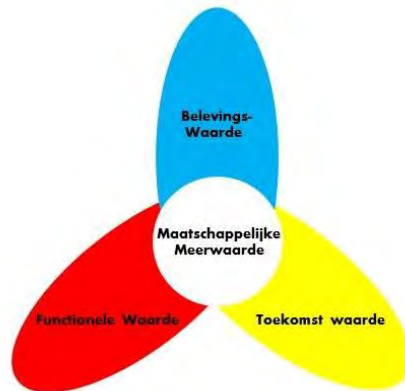
Uitdagingen en urgentie

Het initiatief Metalot kent momenteel een zogenaamd 'positief momentum'. De TU/e ziet goede kansen voor het koppelen van onderzoek aan de vestiging van bedrijven op Metalot Site, in combinatie met de aanwezigheid van Nyrstar. Het bestemmingsplan is vastgesteld en naar verwachting binnenkort onherroepelijk. Metalot kan een zeer belangrijke rol gaan spelen in de energietransitie van Nederland. Er is ruimte, er is visie, er is ambitie. Dat betekent dat partijen het momentum willen gebruiken om nu de basis te leggen voor een succesvolle ontwikkeling van Metalot.

Het ontbreekt echter nog aan belangrijke voorwaarden om te komen tot de ontwikkeling van een goed ecosysteem gebaseerd op de triple helix (ondernemers, onderwijs en overheid). Er is nog geen definitief research & development / innovatieprogramma (energieopslag, metal/solar fuels, nieuwe materialen, waterstof bijv.) waar middelen aan gekoppeld zijn. Bij de provincie zijn hier bijvoorbeeld nog geen middelen direct voor beschikbaar. Dit heeft te maken met het feit dit project niet direct onder een provinciaal innovatie topsector valt. Toch zijn deze middelen zeer gewenst om nu niet het momentum te verliezen en de kansen die er zijn te pakken.

Maatschappelijke meerwaarde Metalot

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaart bevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Financieel exploitabel
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

Toelichting op functionele waarde

De bijdrage aan verschillende Brabantse doelen is toegelicht op eerdere pagina's. Door een goede positionering/aansluiting van Metalot in Rijks- en EU programma's (zoals bijv. Fueliance en Solarfuels) kan het DE locatie worden voor toekomstige (proef)ontwikkelingen op o.a.. duurzame energie en fuels waardoor de investeringen een grote multiplier kunnen realiseren.

Toelichting op toekomstwaarde

Metalot zal een belangrijke bijdrage leveren aan de versnelling van de energietransitie in Brabant /Nederland. Door het combineren van de geavanceerde kennis en ervaring van bedrijven, wetenschappers, overheid, studenten en start-up's, versnelt Metalot de revolutionaire, duurzame, circulaire ontwikkelingen op het gebied van metalen en energie.

Toelichting op belevingswaarde

Metalot staat in het dorp Budel-Dorplein. Dor is de achternaam van twee Waalse broers die in 1893 de zinkfabriek in Budel hebben gesticht. Er werd niet alleen een fabriek gebouwd, maar er kwamen ook o.a.. huizen, een school, een kerk en een klooster. Zo ontstond er een echte 'company town'. De ontwikkeling tot een company town en de industrialisatie van dit stukje Brabant herbergt een prachtig verhaal dat nog te onbekend is.

2021 Delta Zichtbaar in Beweging

Wat betekent het voor Brabant?

De Delta is het gebied waar de rivieren, de zee en het Brabantse land elkaar ontmoeten. Uniek in de wereld vanwege de eeuwenlange strijd tussen land en zee en de invloed van menselijk handelen. Onlangs uitgeroepen tot een van de vier mooiste gebieden van Nederland. En inmiddels ook in beeld in de (ontwerp) provinciale en nationale omgevingsvisie.

Een gebied met een onwaarschijnlijke potentie, maar tegelijkertijd met veel bestuurlijke grenzen en complexe uitdagingen. Dat (daardoor) teveel in de wachtstand blijft, waardoor óók de uitvoering van (provinciale) doelen stukt.

In 2021 is het 600 jaar geleden dat de St. Elisabethsvloed dit unieke gebied vormde. Door in de aanloop daar naartoe samen met de partners uit de regio te werken aan een adaptief programma à la Brainport City kunnen we dit gebied (inter)nationaal op de kaart zetten én de samenhang én noodzakelijke samenwerking gestalte geven.

Dit sleutelproject zorgt er dan voor dat we de Delta letterlijk en figuurlijk in beweging zetten door middel van een 2021 Biesbosch/Deltajaar (met opbouwend en doorlopend programma) en verbeteringen van de fysieke belevingsmogelijkheden. Het geeft daarmee een multidisciplinaire impuls aan onze opgaven rondom water, natuur, erfgoed, (vrijtijds)economie en sociale veerkracht.

Facts & figures

Status	Looptijd tot
Verkenning	2019-2021

Ramingen:

Totaal investering: 2019-2021: € 1 miljoen, waarvan provinciale bijdrage ca € 300.000 – €400.000 (dekking n.t.b. (mogelijk programma Natuur, Water, Milieu, (vrijetijd) Economie, Erfgoed)

Instrumenten

Middelen, kennis, netwerk, agendering

Partners Overheden (Gemeenten, provincie Zuid-Holland en Zeeland, RWB)
Ondernemers (Waterbus, Mauritshuis, Visit, Brabant, NBTC)
Maatschappelijke organisaties (Droomfonds/WNF, Natuurmonumenten, SBB, ZLTO).

Waar staan we nu?

De Delta vraagt om een verankering als één samenhangend gebied tussen Rotterdam en de Brabantse stedenrij (noord-zuid) en het Brabantse Mozaïek en de Zeeuwse Delta (oost-west). Een goede positionering en gezamenlijke agenda zijn daarvoor noodzakelijk. Evenals het (provincie-)grensontkennend samenwerken.

Daartoe zijn (door ons) een aantal belangrijke stappen gezet:

- We zijn een actieve partner geworden in de NLDelta-samenwerking en hebben met PZH en andere partners afgesproken om deze ook voor 2019-2021 te continueren (o.a. met als doel het verkrijgen van de status NP nieuwe stijl/Wereldklasse in 2021).
- We noemen de Delta als belangrijke gebiedsdrager in onze Brabantse omgevingsvisie. Evenzo staat deze in de visie van provincie Z-Holland;
- Via de NOVI-gebiedsdialog is de ZW-Delta in beeld gebracht bij nationale omgevingsvisie (NOVI) en de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli);
- Er ligt een gezamenlijk fiche ZW-Delta van de 3 provincies tbv het IBP Vitaal Platteland; dit wordt momenteel uitgewerkt.
- Er is een gezamenlijke (N-Brabant/Z-Holland) verkenning opgeleverd voor een kansrijk programma 2021 Biesbosch-Delta-jaar; incl storyline en met al enkele concrete initiatieven: reeks Delta-

concerten door Nederlands Blazersensemble; Lange Afstand Wandelpad, etc

- Een concept-ambitie/strategie kaart is gereed
- Verkenning kansrijke aanmeerlocaties riviercruise-schepen (o.a. Willemstad als poort tussen Delta en Zuiderwaterlinie)
- Een masterplan vaarverbindingen is opgeleverd gericht op verbinden erfgoed, natuur, (vrijetijds)economie
- Promotie ZW/NL-Delta door NTBC en ministerie EZ op internationale (vakantie)beurzen

De betekenis en potentie van het gebied m.b.t. onze doelen natuur, erfgoed, cultuur, water, (vrije)tijdseconomie zijn hiermee beter op de kaart gezet. En bovenal is het netwerk en grenze/oze samenwerking tussen partners sterk vergroot.

De diverse verkenningen en initiatieven tonen tevens de kansen en het belang voor het vergroten van de fysieke belevingsmogelijkheden van het gebied om de natuur-en landschapskwaliteiten te versterken en de sociaal-economische betekenis te vergroten en zo naar 2021 toe nog meer bezoekers in Brabant te kunnen ontvangen,

Waar willen we naar toe?

In 2021 willen we duidelijk laten zien dat de Delta zichtbaar leeft en voor Brabant en (inter)nationaal betekenis heeft.

- Daartoe werken we aan een activiteiten/publieks-programma 2021 met een aantal aanloopactiviteiten én met 2021 als hoogtepunt.

Daarbij wordt ook link gelegd met Waterpoort en Unesco GeoPark Schelde Delta, waarin het ook gaat om het zichtbaar en beleefbaar maken van de samenhang van landschap, economie en sociale veerkracht van dit deel van de Delta

- We stimuleren/ondersteunen projecten voor vergroten van de fysieke belevingsmogelijkheden (waterbus, vaar-, wandel-, fietsverbindingen) en kwaliteiten (natuur, water, erfgoed e.d) , overigens binnen de draagkracht van het gebied

- We richten ons op opname van de Delta in Landschapstriënnale 2020 en NBTC-programma Ode aan het Landschap 2021

Dit alles leidt tot een versterkte grenzeloze samenwerking tussen diverse partners binnen de Delta over de (provincie)grenzen heen gericht op een brede impuls voor het gebied.

De recente studie Brabant aan Zee (<http://bit.ly/2DBgoni>) wijst op de kracht van dit gebied als belangrijke economische (vestigings)factor en biedt daarvoor een interessant langere termijn handelingsperspectief.

Planning

Januari-maart 2019

Stap 1 is het aanstellen van een gezamenlijke kwartiermaker voor programma 2021. Dit wordt op dit moment voorbereid en is naar verwachting eind maart gereed voor besluitvorming in GS. Parallel hieraan wordt onze samenwerking in NLDelta-verband in een overeenkomst vastgelegd.

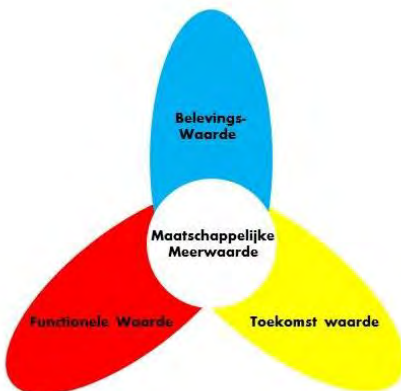
April 2019-Okt 2019

Stap 2 is het ophalen van projecten en bouwen van een programma 2021, incl. mogelijk voorstellen t.b.v. verbeteren van de fysieke belevingsmogelijkheden. Dit is voorzien in het tweede halfjaar van 2019.

Maatschappelijke meerwaarde

Delta Zichtbaar in Beweging

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaart bevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Financieel exploitabel
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

Toelichting op functionele waarde

'2021 Delta zichtbaar in beweging' draagt bij aan provinciale doelen m.n. Water/Connecting Delta, (vrijtijds)economie, natuur en erfgoed. Dit geeft een impuls aan sociale veerkracht (o.a. vertrouwen in overheid) en versterking bestuurskracht. Het biedt tevens input voor klimaatadaptatie en energietransitie. Een duurzaam robuust en gezond watersysteem met goede verbindingen genereert extra bezoekers, vergroot de potentie als voedselschuur (agrofood) voor een grote regio en leidt tot een aantrekkelijk woon- en werkgebied. De economische impuls en investeringen bevorderen de welvaart en genereren een nadrukkelijke multiplier. Het duurzame watersysteem beperkt risico's van klimaatverandering.

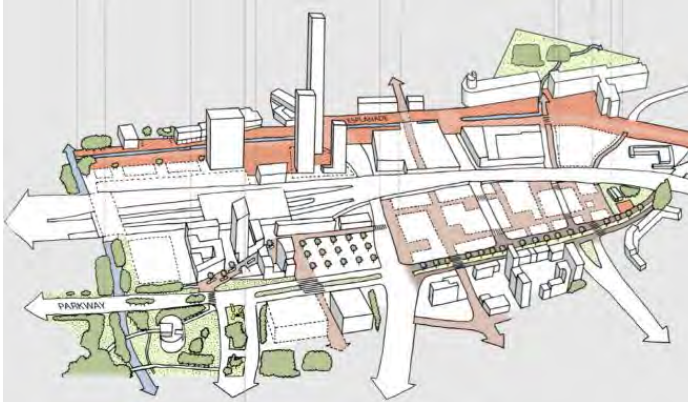
Toelichting op toekomstwaarde

De sleutelinvesteringen worden zodanig gekozen dat deze leiden tot een zichtbare verankering, beleving en benutting van de Delta. 2021 Delta zichtbaar in Beweging stimuleert samenwerking op alle niveau's binnen de verschillende initiatieven in het gebied en versterkt daarmee de rol van de provincie als betekenisvol middenbestuur. Dit draagt bij aan de sociale cohesie en binding/identiteit van bewoners met hun Delta. De realisatie en financiële exploitatie is in handen van actieve krachtige stakeholders. Provincie investeert op basis van degelijk onderbouwde business cases/investeringsplannen.

Toelichting op belevingswaarde

De geologische, landschappelijke, natuurlijke, cultuurhistorische en economische waarden en ontwikkelingen vertellen het verhaal van deze iconische hoog dynamische delta en de betekenis voor Brabant en Nederland vanuit verleden, heden en toekomst. 2021 Deltajaar en de veel betere toegankelijkheid vergroten de beleefbaarheid voor de (West)Brabantse inwoners en trekt ook (inter)nationale bezoekers en bedrijven.

Brainportcity – Internationale knoop XL

Wat betekent het voor Brabant?

Rijk en regio werken samen aan de realisatie van de gebiedsvisie Brainport City (2014). Deze visie geeft een toekomstperspectief waarmee Brainport Eindhoven internationaal kan blijven opereren. Brainport moet een schaa sprong maken, wat stedelijkheid betreft, om toekomstbestendig te blijven en aantrekkelijker te worden voor talent. Doelen zijn verbetering van de agglomeratiekracht, de bereikbaarheid (van o.a. Eindhoven Airport) en het vestigingsklimaat van Brainport Eindhoven als nationale Mainport en daarmee aan een Versterkt Stedelijk Netwerk in Noord-Brabant.

Eindhoven Internationale knoop XL is hierin het belangrijkste project. Dit moet het visitekaartje worden van de Brainport Eindhoven en daarmee van Noord-Brabant. Een stuk stad van de toekomst met een internationale stedelijke omgeving voor de nieuwe kennis- en diensteconomie. Een hoogstedelijke omgeving met ruimte voor wonen, werken, recreëren, en interactie waarbij de energie- en klimaatdoelstellingen aan de voorkant worden meegenomen. Daarbij hoort een efficiënte overstapmachine van internationale, nationale en regionale treinen, HOV, auto tot (snelle) fiets- en wandelroutes.

Facts & figures

Status	Looptijd
Verkenning	tot 2030

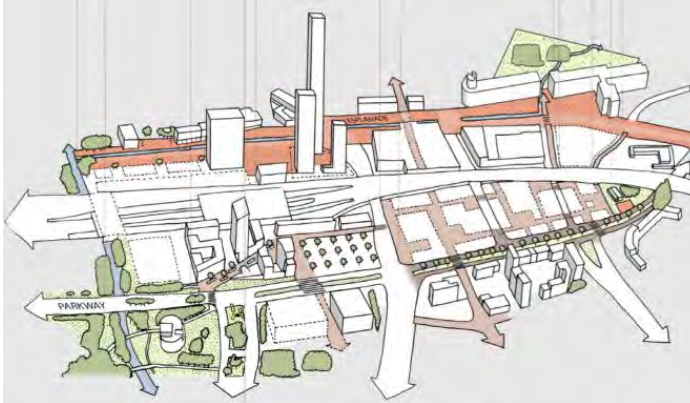
Provinciale raming

Dekking

Partners

Gemeente Eindhoven,
Brainport Development, Provincie Noord-Brabant,
ministeries van Infrastructuur & Waterstaat (I&W)
Binnenlandse Zaken (BZK) en Economische Zaken en
Klimaat (EZK), ProRail, gemeenten rond Eindhoven
(Stedelijk gebied), NS, Eindhoven Airport

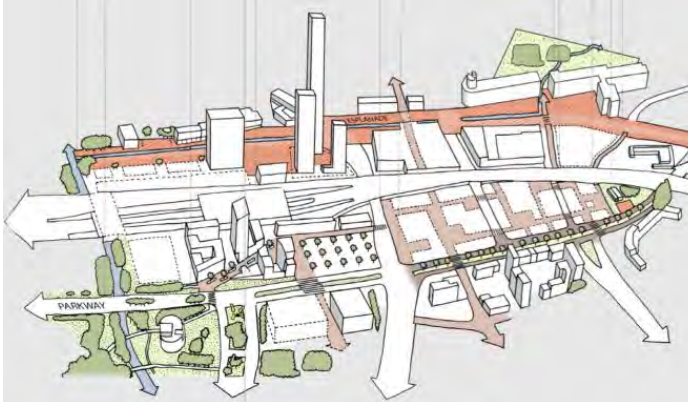

Waar staan we nu?

- Tijdens het BO MIRT 2017 is afgesproken om de propositie Eindhoven Internationale Knoop XL (EIK XL) als basis voor verdere uitwerking te nemen. Voor EIK XL gaan we adaptief en programmatisch in tranches werken vanuit een gedeelde visie voor de lange termijn. Momenteel zijn er drie tranches in beeld. Inclusief kosten voor een schaalessprong in het Openbaar Vervoer rondom en in Eindhoven kan het tot 2040 oplopen tot een orde van grootte van >2 miljard. Zowel te dragen door private als publieke partijen. Een bijdrage in het kader van de sleutelprojecten is nu niet opportuun. Tijdens het BO MIRT 2018 zijn er met het Rijk en Eindhoven afspraken gemaakt over tranche 1. De in de eerste tranche genoemde maatregelen bevatten drie infra maatregelen (HOV3, fietsenkelder Zuid, Eindhoven Düsseldorf) die samen met ministerie I&W en de gemeente Eindhoven binnen de portefeuille mobiliteit worden aangepakt. Daarnaast is er afgesproken om in het voorjaar een samenwerkingsovereenkomst Rijk-Eindhoven-Provincie te tekenen. Momenteel wordt het gehele programma EIK XL verkent. Bedragen en onderdelen worden uitgewerkt. In deze verkenning zal ook het "Dedicated Conference Center" worden meegenomen welke is opgenomen in de regio-envelop van het Rijk die begin 2018 aan het Rijk is aangeboden. Hierbij wordt gedacht aan de ontwikkeling van een congrescentrum in het Centrumgebied van Eindhoven.

- op dit moment zijn daarmee geen aanvullende (algemene) middelen noodzakelijk.
- Naast de lopende programma's (met name HOV, spoor en fiets) is er voor Brainport City - EIK XL geen aparte ruimte op de provinciale begroting. Verwachting is dat de gevraagde projectbijdragen bijdragen aan realisatie van beleidsdoelstellingen uit meerdere programma's (ruimte, mobiliteit en infra, economie (Brainport Nationale actieagenda), energie en klimaatadaptatie, en Brabantstad/stedelijk netwerk). Deze kunnen zodoende niet alleen aangepakt worden vanuit mobiliteit. De verwachte investeringen zijn hoog, maar faciliteren wel een veelvoud aan economische groeimogelijkheden, verbeterde bereikbaarheid, klimaat-/CO2-verbetering, en directe werkgelegenheid. Vandaar zullen we richting een volgende P&C moment werken aan een nadere verkenning van dit sleutelproject inclusief een eventuele rol van het provinciale Ontwikkelbedrijf.
- **Planning**
- SBO MIRT juni 2019 - Samenwerkingsovereenkomst Rijk - Regio
- Samenwerkingsovereenkomst gebiedsontwikkeling EIK XL Eindhoven - Provincie voorjaar 2019

Waar willen we naar toe?

-Sommige onderdelen worden onderzocht op haalbaarheid, effectiviteit en kostenplaatje-

- Ontwikkelen van station Eindhoven en omgeving tot internationaal XL-knooppunt door
- het verbeteren van de (inter-)nationale verbindingen, verbindingen met economische top- en productielocaties, zoals BIC en Eindhoven Airport (direct, frequent en snel).
- internationale Kwaliteitsverbetering van het knooppunt, onder meer door verdichting met woningen, kantoren en voorzieningen.

De infrastructuur moet op orde zijn om verwachte groei van Brainport aan te kunnen. Daarnaast draagt een hoge kwaliteit van het knooppunt bij aan een grotere vervoerwaarde op de verbindingen van en naar Eindhoven Centraal. Dit maakt investeringen in infrastructuur effectiever.

Verder:

- Is het station en spoor uitgerust voor de groei van het (inter)nationale treinverkeer; de perrons zijn verlengd, de spoorinfrastructuur is aangepast. De tweede volwaardige entree aan de Dommelzijde is gerealiseerd.
- Wordt Fellenoord een nieuw internationaal hoogstedelijk gebied met een mix van wonen, werken, ontmoeten en

ontspannen. Een hoogwaardig duurzaam verblijfsgebied met groene verblijfskwaliteit.

- Is het gebied klaar voor de toekomst; klimaatadaptief en ruimte voor de energietransitie
- Wordt het busstation Neckerspoel herontwikkeld en geïntegreerd met het station tot een OV-terminal (als onderdeel integrale gebiedsontwikkeling). Het wordt daarmee een hoogwaardige OV-overstapmachine, waar de transfer georganiseerd wordt van en naar de trein, de dedicated shuttle naar het vliegveld, de HOV-bus, de "gewone" stadsbus en de fiets.
- Verbeteren we ons hoogwaardig vervoerssysteem ten behoeve van ov-ontsluiting van economische top- en productielocaties, zoals HTCE en Eindhoven Airport
- Realiseren we een groene zone vanaf de Dommel, via de 'nieuwe' Gender en Lichthoven tot aan het Stationsplein en herontwikkeling onderdoorgang Dommeltunnel (incl. oostelijke perronopgang).
- District E (stationsplein Zuid)

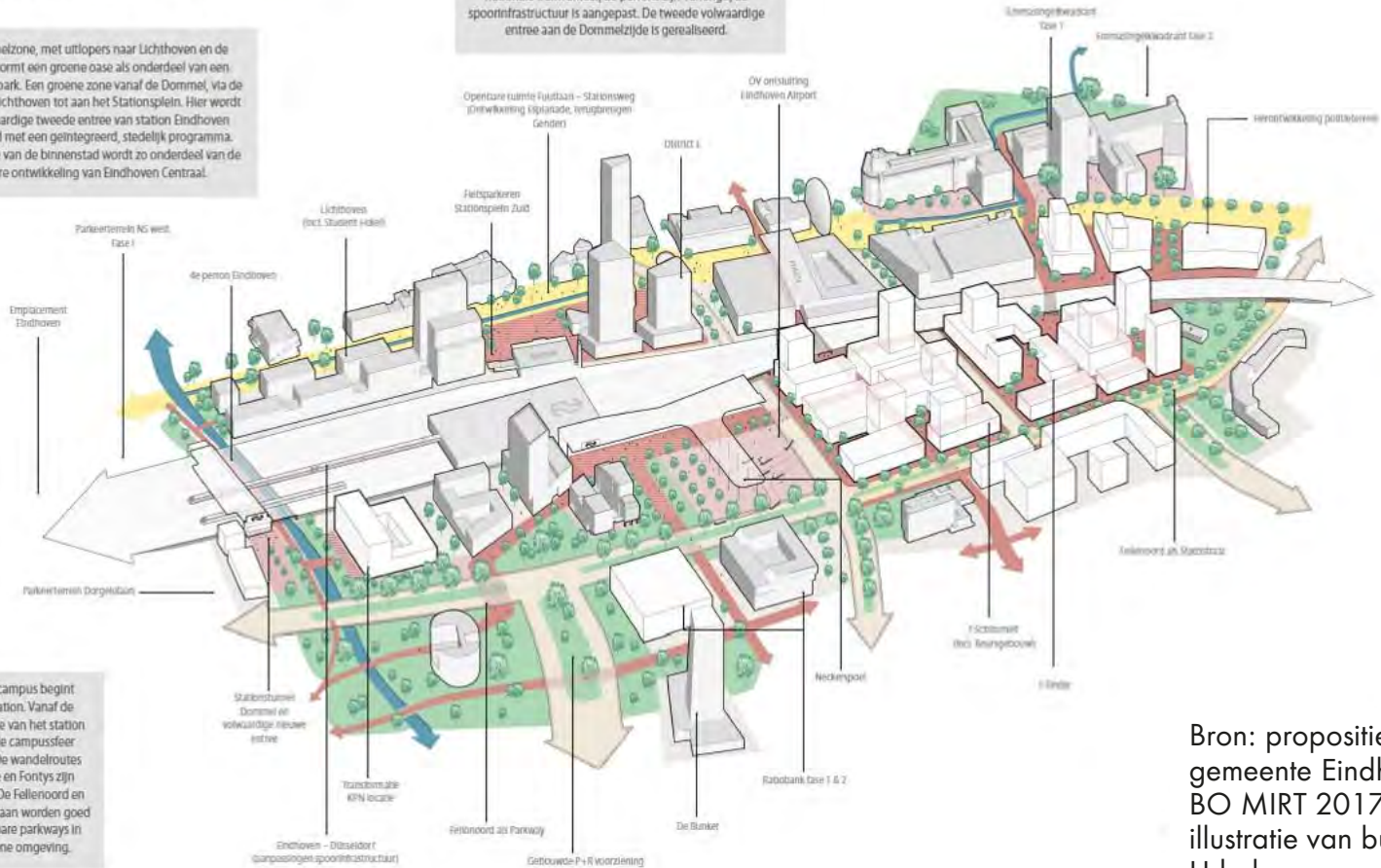
Propositie Internationale knoop XL

In deze impressie zijn alle projecten die onderdeel uitmaken van de Internationale Knoop XL verbeeld. Hiermee wordt de bereikbaarheid van Brainport Eindhoven, Brabant en Nederland verbeterd en wordt het vestigingsklimaat versterkt. De verstedelijkingsopgave draagt bij aan een compacte, efficiënte en aantrekkelijke, leefbare stad.

De Dommelzone, met uitlopers naar Lichthoven en de campus, vormt een groene oase als onderdeel van een lineair stadspark. Een groene zone vanaf de Dommel, via de Gender en Lichthoven tot aan het Stationsplein. Hier wordt een volwaardige tweede entree van station Eindhoven ontwikkeld met een geïntegreerd, stedelijk programma. De oostzijde van de binnenstad wordt zo onderdeel van de verdere ontwikkeling van Eindhoven Centraal.

Centraal ligt de efficiënte overstapmachine die alle vervoerstromen op alle schaalniveaus verbindt. Het Stationsplein Zuid en Neckerpoel zijn volledig vernieuwd. Het (hoogwaardige) ov heeft hier een logische plek. Goede fietsvoorzieningen en voetgangerroutes zijn gerealiseerd. Het station is geëquipeerd voor de groei van het (inter) nationale treinverkeer, de perrons zijn verlengd, de spoorinfrastructuur is aangepast. De tweede volwaardige entree aan de Dommelzijde is gerealiseerd.

Het gebied van Emmasingelkwadrant tot aan de Rabobank is hoogstedelijk, autoleefbaar en heeft een fijnmazige mix van wonen, werken, ontmoeten en ontspannen. De Fellenoord is een mooie stadsboulevard. De zone Mathildelaan - Stationsweg is een aantrekkelijke esplanade waarin de Gender weer zichtbaar is. Woensel en het stadscentrum zijn via dit gebied weer optimaal verbonden. De hoogteverschillen zijn geslecht: wandelaars en fietsers gebruiken het maaiveld.

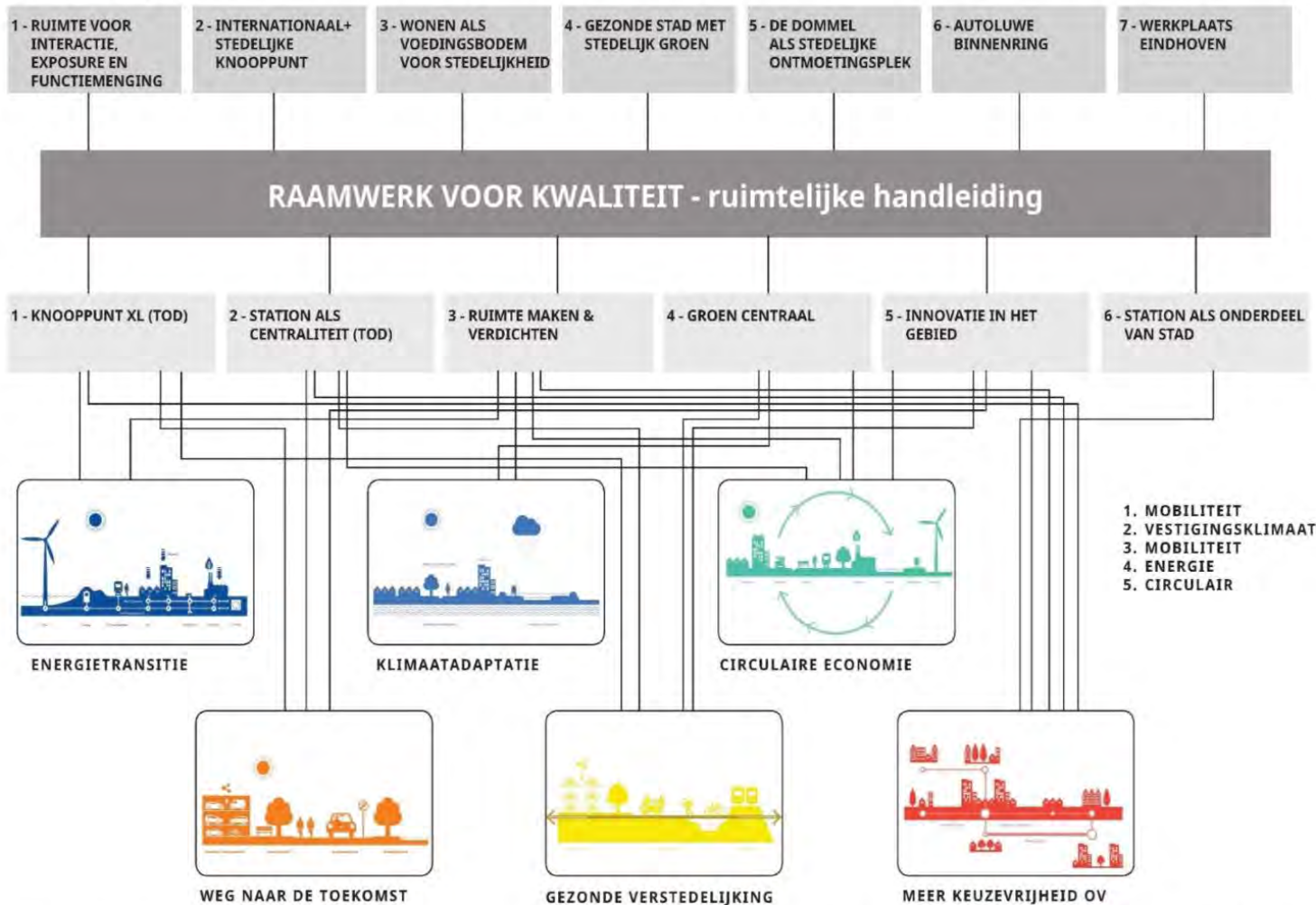
De TU/e-campus begint bij het station. Vanaf de noordentree van het station is direct de campusleer voelbaar. De wandelroutes naar TU/e en Fontys zijn verbeterd. De Fellenoord en de Kennedylaan worden goed overstreekbare parkways in een groene omgeving.

Bron: propositie van gemeente Eindhoven BO MIRT 2017. illustratie van bureau Urhahn

Centrum visie Eindhoven - ruimtelijke vertaling & grote thematieken

Op basis van analyse KCAP

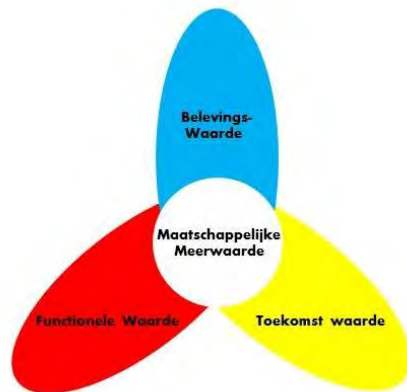

© KCAP Architects&Planners

<https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/themas>

Felleneoord, Eindhoven [NL]

Maatschappelijke meerwaarde Brainportcity – Internationale knoop XL

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaartsbevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

Toelichting op functionele waarde

De ontwikkeling van het centrumgebied en stationknoop Eindhoven tot internationaal knooppunt en visitekaartje van Brabant en Brainport is een opgave van nationaal belang die Eindhoven onmogelijk alleen kan oppakken. De ontwikkeling is cruciaal voor het toekomstig verdienvermogen van Nederland en houdt direct verband met ontwikkeling van andere kerngebieden NL (Noordvleugel Randstad, Zuidvleugel Randstad) en BrabantStad. De ontwikkeling past naadloos in eerder overeengekomen visies en agenda's (Brainport City [2014], REOS [2016] en Brainport Nationale Actieagenda [2017]). Tevens wordt dit stuk stad vormgegeven als 'de stad van de toekomst'. Hierdoor is er nadrukkelijk veel aandacht voor thema's als transformatie, energie, gezondheid en klimaat.

Toelichting op toekomstwaarde

Ontwikkeling van het gebied draagt bij aan duurzaamheid op meerdere fronten. Een betere OV bereikbaarheid en verdichting draagt bijvoorbeeld bij aan minder Co2 uitstoot. Groen en klimaatadaptatie wordt ook meegenomen. Het draagt ook bij aan de bereikbaarheid van andere locaties zoals Eindhoven Airport en de Brainport top werklocaties. Bereikbaarheid is een belangrijke onderdeel van de economische duurzaamheid van deze toplocaties. Een betere bereikbaarheid betekent ook dat voorzieningen beter bereikbaar worden.

Toelichting op belevingswaarde

Het moet laten zien dat economisch gezien Eindhoven internationaal een schaa sprong heeft gemaakt. Het wordt dus een nieuw icoon van (Brainport) Eindhoven en Brabant. Tevens moet het een icoon worden als 'stad van de toekomst'. Oplossingen voor de grote maatschappelijke opgaven dienen op een slimme manier vormgegeven te worden in dit gebied.

Gebiedsopgave N261/N269

Wat betekent het voor Brabant?

Door de N261/N269 als gebiedsopgave te benaderen wil de regio vraagstukken in samenhang vormgeven. Het investeren in het samenbrengen van alle ontwikkelingen in het gebied moet leiden tot slimme oplossingen en koppelkansen.

Dit in relatie met de Leisure ambitie en de hierop gebaseerde Leisure kansenkaart en de logistieke agenda voor de regio en de aanwezige ecologische en landschappelijke belangen.

De vraagstukken zijn o.a.. Planvorming Efteling 2030, uitbreidingsplannen Beekse Bergen, logistieke ontwikkelingen, Leisure ambitie, natuurpoorten, landschappelijke opgaven, energietransitie.

.

Facts & figures

Status Vervolgfase 1
Looptijd tot Juni 2019

Ramingen:

Uitgaven €
Inkomsten €

Risico €
Dekking risico €

Bijdrage PNB

€

Instrumenten

Partners

De stakeholders moeten nog worden bepaald, evenals wanneer en op welke wijze ze betrokken worden in het proces. Gedacht wordt aan: regio Hart van Brabant, PNB, Midpoint, House of leisure, omgevingspartners zoals Efteling en Beekse Bergen, ZLTO, Waterschap, Natuurmonumenten

Waar staan we nu?

Op de OntwikkelDag Ruimte en Mobiliteit van 19 december 2018, is de verkenningstudie integrale gebiedsopgave N261/N269 geaccordeerd en afgesproken dat de regio samen met de provincie het vervolgtraject zal doorlopen.

Deze verkenningstudie geeft in- en overzicht in de regionaal strategische projecten en ontwikkelingen, de opgaven in het plangebied en regionale ambities. De belangrijkste conclusie uit de verkenningfase is dat er veel gebeurt in het projectgebied maar niet duidelijk is hoe deze "bulk" aan projecten zich verhoudt met de in het gebied aanwezige waarden en kwaliteiten. Tevens is vastgesteld dat er een hoge duurzaamheids- en energieambitie is maar er te weinig concrete regionaal strategische projecten zijn om hier invulling aan te geven.

De verkenningstudie zal als basis dienen voor de vervolgfase van de gebiedsopgave. Het eerste deel van de vervolgfase zal bestaan uit het opstellen van een waardenkaart en een omgevingskwaliteitskaart voor het projectgebied om de draagkracht van het gebied goed in beeld te brengen. Het bureau Royal Haskoning DHV is ingehuurd om een plan van aanpak op te stellen voor deze waarden - en omgevingskwaliteitskaarten. De kaarten zullen ter accordering worden voorgelegd op de OntwikkelDag van 12 juni 2019 met een advies over de vervolgfase van de gebiedsopgave.

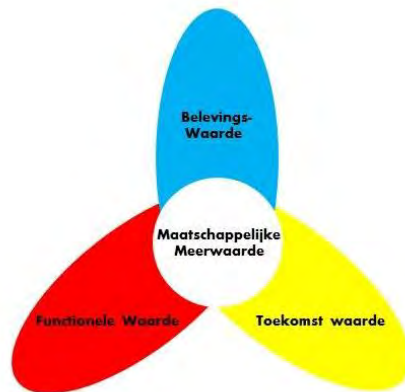
Waar willen we naar toe?

De doelstellingen van de gebiedsopgave N261/N269 zijn onder andere:

- Faciliteren van de Leisure
- Faciliteren van de (groei van) de mobiliteit rondom de N261/N269
- Faciliteren van de energie opgave
- Faciliteren van de groei van logistiek
- Versterken en ontwikkelen van het landschap, natuur en cultuurhistorie
- Afstemming met Gebiedsopgaven zoals Westelijke Langstraat, Loons en Drunense Duinen en Landschapspark Pauwels en gebiedsopgave A58.
- Het eindbeeld van de gebiedsopgave is om vanuit regionale (gebieds)kaders m.b.t. mobiliteit, energie klimaat, gebiedswaarden en beeldkwaliteit de regio (overheden maar met name bedrijfsleven en inwoners gelegenheid te bieden om regionale ambities te realiseren.

Maatschappelijke meerwaarde Gebiedsopgave N261/N269

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaartsbevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Toelichting op functionele waarde

Deze gebiedsopgave draagt bij aan diverse provinciale doelen. De groei van de Efteling en andere kleine leisure ondernemingen en een mogelijke derde grote speler op Leisuregebied dragen bij aan de ambitie van ons programma Vrijtijdseconomie, namelijk meer banen en meer bestedingen. Het faciliteren van de groei van de logistiek, de energieopgave en de mobiliteit draagt bij aan de provinciale ambitie "Brabant energieneutraal in 2050". Door de leefbaarheid van het gebied te versterken en natuurontwikkeling te stimuleren wordt bijgedragen aan het Natuurnetwerk Brabant en de PAS (westelijke Langstraat, Loonse en Drunense Duinen en landschap Pauwels). Deze gebiedsopgave heeft een grote multiplier en kan risico beperkend zijn indien multiple-helix partners worden betrokken.

Toelichting op toekomstwaarde

De gebiedsopgave draagt bij aan verduurzaming. Door in beeld te brengen welke sectorale ontwikkelingen welke effecten met zich meebrengen en deze integraal te benaderen worden koppelkansen, oplossingen en investeringen in beeld gebracht wat moet leiden tot slimme oplossingen en meer regionale slag- en daadkracht. Te denken valt aan alternatieve vervoerssystemen, innovatieve concepten, smart mobility, duurzame energie etc. Door de aanpak wordt de samenwerking op alle schaalniveaus gestimuleerd. Het project draagt bij aan sociale cohesie (leefbaarheid betrekken partners).

Toelichting op belevingswaarde

De N261/N269 is dé centrale noord-zuid verbinding in de regio. De N261 heeft een belangrijke functie in de regionale afwikkeling van het (auto)verkeer en in de ontsluiting van regionale bedrijventerreinen en andere werklocaties en Leisure bestemmingen als de Efteling en Beekse Bergen. Als Leisureboulevard bereikt het gebied heel Brabant en een groot gebied daarbuiten en vertelt daarmee een belangrijk verhaal van Brabant. Met de aanwezigheid van de Efteling en Beekse Bergen en mogelijk een nieuw groot Leisureproject, krijgt het mogelijk internationaal bereik.

Biomakerij

Smart Water in een Smart City

Wat betekent het voor Brabant?

Strijp-S in Eindhoven is een innovatieve plek waar experimenten in stadsontwikkeling, technologie, kracht van natuur, design en kennis samenkomen. Park Strijp-S Beheer, waterschap De Dommel, provincie Noord-Brabant en gemeente Eindhoven hebben vanaf 2017 een uniek concept verkend waarbij de zuivering van huishoudelijk afvalwater wordt gecombineerd met het schoon maken van vervuild grondwater. Schoon, circulair en klimaatbestendig!

Micro-organismen en waterplanten vormen het hart van de zuivering; slimme technologieën zorgen vervolgens voor een maximaal zuiveringseffect. De biomakerij is smart; de specifieke samenstelling en hoeveelheden afvalwater worden herkend en het probleem van vervuild grondwater wordt ter plekke aangepakt. Het gezuiverde water is toepasbaar voor meerdere functies en door de synergie van oplossingen ontstaat ruimte om meer regenwater op te vangen. Bovendien ziet de biomakerij er fantastisch uit en voegt kwaliteit toe aan de stedelijke omgeving.

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Ramingen:

€ 1,3 mln voor Provincie op totaal van € 3,9 mln

Uitgaven

Inkomsten

Risico

Dekking risico

Bijdrage PNB

Instrumenten

Partners

Direct betrokken:

Provincie Noord-Brabant, Waterschap De Dommel en Eindhoven (publiek-publieke samenwerking)

Indirect betrokken: PSB, Stam De Koning, M.J. Oomen, IPStar, BioArts en Signify,.

Waar staan we nu?

Er dienen zich nu op Strijp-S meerdere locaties aan waar de biomakerij realiseerbaar is, rekening houdend met de belevingswaarde en toegankelijkheid voor inwoners en praktische zaken. Gezien de veelzijdige positieve aspecten, is er commitment over de realisatie van de biomakerij, bij voorkeur in combinatie met nieuwbouw. Nieuwbouw Als onderdeel van het opstellen van een definitief ontwerp vindt momenteel een herberekening van eerdere ramingen en businesscases plaats. De uitkomsten hiervan worden in Q3 2019 verwacht.

Voorstel is een publiek -publieke_ samenwerking aan te gaan om de innovatieve-aspecten te borgen. De vervolgstap is het toewijzen van de financiering bij elk van de drie overheden. Mogelijkheden voor Europese subsidiëring worden verkend.

Waar willen we naartoe?

Met de biomakerij kan worden ingespeeld op de groei en trends van decentrale verwerking van afvalwater en uitdagingen door klimaatverandering. Het bespaart op infrastructuur om het afvalwater over grote afstanden te transporteren.

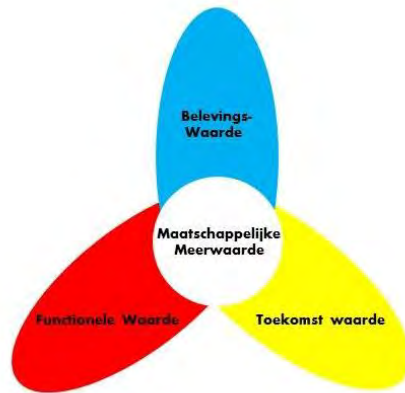
De wens om flexibel te kunnen zijn en te kunnen inspelen op ontwikkelingen en specifieke zuiveringen leeft ook op andere plaatsen in de regio Eindhoven. Wanneer de biomakerij succesvol wordt uitgevoerd, is opschaling naar andere regio's/steden kansrijk. Bovendien zijn er mogelijkheden voor de export van opgedane kennis en ontwikkelde technologie.

De biomakerij smart water heeft als beoogd resultaat:

- nieuwe vormen van waterzuivering te ontwikkelen die goed inpasbaar zijn in de stedelijke woonomgeving (herstructurering en nieuwbouw) en ter plaatse bijdragen aan vasthouden en benutten van water voor aanpassing aan het klimaat;
- inwoners meer bewust te maken van de waarde van schoon water en de inspanningen die nodig zijn om huishoudelijk afvalwater weer bruikbaar te maken;
- vliegwiel voor de circulaire economie en technologische innovaties door praktijkervaring;
- nieuw businessmodel en financieringsconstructie;
- meer groen en ecologie in de woonomgeving;
- versnelde en definitieve grondwaterzuivering ter plaatse van Strijp-S.

Maatschappelijke meerwaarde Biomakerij

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaart bevorderend
- Risico beperkend en inspeland op klimaatverandering
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Financieel exploitabel
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

MEER- WAARDE

Toelichting op functionele waarde

Waterzuivering zonder stankoverlast, herbestemming van gezuiverd water in de stedelijke omgeving, inspelen op klimaatveranderingen (met openbaar groen, tegengaan hittestress), stedelijk groen, beleving van natuur, technologische innovaties. Het concept is een vliegwiel voor sociale, ecologische, economische en technologische innovatie.

Toelichting op toekomstwaarde

Bewustwording van burgers van waarde van schoon water, hergebruik van water en van reststoffen (circulaire waterzuivering), living lab, besparing van energie en grondstoffen, zuivering grondwatervervuiling, financieel exploitabel.

Toelichting op belevingswaarde

Combinaties van de kracht van natuur, beleving van natuurlijke waterzuivering en educatieve aspecten, technologie en innovatie geeft de biomakerij een iconisch karakter.

Toegankelijk voor alle Brabanders, door kennisontwikkeling van zuiveringsprocessen en technologische innovaties (mate name sensortechnieken en ICT) dient zich een nieuwe exportmarkt aan. Biomakerij geeft inhoud aan het imago van Brainport (regio van kennis en innovaties).

Talent in Brabant

Wat betekent het voor Brabant?

Onze ambitie is Brabant aantrekkelijk(er) maken voor nationaal en internationaal talent om te kunnen blijven behoren tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's en om de concurrentiekracht van Brabant in Europees perspectief te verbeteren.

De aanleiding tot het geven van een extra impuls voor het aantrekken en behouden van hoogopgeleid talent is dat binnen verschillende sectoren (techniek, ICT, onderwijs en zorg) tekorten aan personeel zijn ontstaan.

Dit als gevolg van de opbloeiende economie, maar ook onvoldoende erkenning en benutting van bestaand talent en de braindrain van hoog- opgeleid talent naar de Randstad.

Uit onderzoek weten we de omvang van het aantal Brabantse jongeren (van 16 jaar) dat na afronding van hun opleiding (ongeacht de plaats van opleiding) niet meer in Brabant woont.

Per saldo gaat het over ongeveer 100-200 Brabantse jongeren (op Hbo-niveau) per jaar. Voor WO-opgeleiden gaat het om 800-1000 jongeren per jaar (1/3 van het totaal aantal WO-opgeleiden).

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Ramingen:

Uitgaven

€

Inkomsten

€

Risico

€

Dekking risico

€

Instrumenten

Partners

Waar staan we nu?

Op dit moment wordt hard gewerkt aan een integrale aanpak van de Talentenagenda 2025.

We willen talent niet alleen in Brabant behouden maar we willen ook talent uit andere provincies en het buitenland naar Brabant halen. Hiervoor is onder andere een goede huisvesting en infrastructuur in Brabant noodzakelijk. In april 2019 organiseren wij een brede bijeenkomst met stakeholders (B5, gemeenten, werkgevers, onderwijsinstellingen, vertegenwoordigers expats en studenten), vanuit de beleidsterreinen Arbeids- marktbeleid en Innovatie, Wonen, Mobiliteit, Leefbaarheid en Cultuur. Ter voorbereiding van deze bijeenkomst is een interne multidisciplinaire werkgroep ingesteld vanuit de verschillende beleidsterreinen en is een klankbordgroep ingericht met studenten afkomstig van de verschillende onderwijsinstellingen. De middellange termijn acties die uit deze bijeenkomst voortvloeien worden, worden in mei 2019, bij de jaarstukken aan Provinciale Staten voorgelegd. Tussentijds worden er in samenwerking met de studenten/pas afgestudeerden/ onderwijsinstellingen en MKB- bedrijven allerlei korte termijn acties opgepakt.

1. Opzetten van een klankbordgroep vanuit de doelgroep zelf (de hoogopgeleide student, die studeert aan een Brabantse onderwijsinstelling).
2. MKB meer zichtbaar maken voor de student/ pas afgestudeerde door het organiseren van MKB- events.
3. Bezien of ondersteuning aan hogescholen en universiteiten binnen Brabant nodig is, bij het mede bepalen van de inhoud voor de begeleiding van studenten op het gebied van netwerken, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanoriëntatie.
4. Verrichten van onderzoek naar het opzetten van een vacaturebank naar branche/studiekeuze, voor hoogopgeleiden.
5. Ondersteunen van 15 mkb-bedrijven op het gebied van employer-branding.>>>

In triple-helix verband (waaronder Pact-Brabant) wordt er momenteel al, vanuit een breed scala van beleidsvelden, ingezet op het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent. De Provincie heeft daarvoor een basis gelegd in de Agenda van Brabant (2010) en meer in het Bestuursakkoord (2015-2019). Rode draad daarin is dat Brabant werkt aan een provincie waarin het fijn wonen, werken en recreëren is; de basis voor het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent. Lopende acties vanuit het domein economie zijn de financiering van de arbeidsmarktregio's die met maatwerk zorgen voor projecten om de regionale arbeidsmarkt te versterken waaronder bijvoorbeeld het opzetten van proeftuinen/living labs zoals Agrofood-Hightech en Slimme wijken. En de ondersteuning van Brainport nationale actieagenda (<https://www.brainport.nl/over-brainport/actieagenda>) waarin onder andere ingezet wordt op het aantrekken van internationaal talent (waaronder Tech Xperience Week).

Waar willen we naartoe

Een Brabantbreed, door de arbeidsmarktregio's, B5-steden, onderwijs en bedrijfsleven, gedragen talentenagenda 2025. Waarbinnen de stimuleringsmaatregelen worden uitgezet naar korte- en middellange termijn acties.

Planning

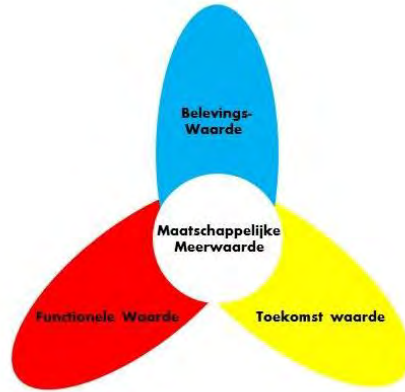
April 2019 integrale bijeenkomst voor het ophalen van middellange termijnacties

Vanaf januari 2019 uitvoering geven aan de korte termijnacties

Mei / Juni 2019, voorleggen middellange termijnacties aan Provinciale Staten

Maatschappelijke meerwaarde Talent in Brabant

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaart bevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Financieel exploitabel
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

MEER- WAARDE

Toelichting op functionele waarde

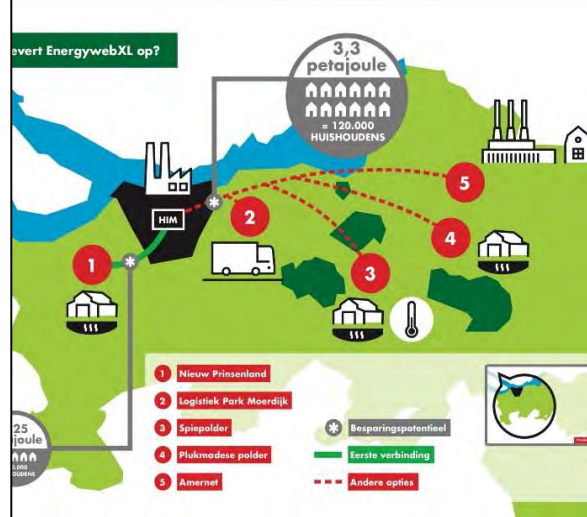
Brabant moet voor behoud van welvaart en welzijn in staat zijn om snel en adequaat in te spelen op nieuwe omstandigheden. Technologische veranderingen, schaarste, vergrijzing en ontgroening vragen om een optimale talentbenutting van leerlingen/ studenten en werknemers. We moeten zorgen voor een optimale/ sterke concurrentiepositie.

Toelichting op toekomstwaarde

Duurzame inzetbaarheid van personeel is een belangrijke voorwaarde om tijdig en juist in te kunnen spelen op de steeds veranderende vraag. Door hierbij ieders talent (sociaal inclusief) te benutten, vergroot je de marktkansen van zowel de werknemer als de werkgever.

Toelichting op belevingswaarde

Binnen de talentenagenda 2025 worden maatregelen opgenomen om een extra stimulans te geven aan het aantrekken, ontwikkelen en behouden van nationale talenten.

Energyweb XL

Van Moerdijk naar Nieuw Prinsenland

Wat betekent het voor Brabant?

Met het vaststellen van de Energieagenda 2030, heeft de provincie op 14 december 2018 een leidraad vastgesteld voor haar eigen handelen op dit terrein. De ambitie is dat 50% van de energie in 2030 is opgewekt uit duurzame bronnen en dat de CO₂-uitstoot in 2030 met 50% is verminderd ten opzichte van de uitstoot in 1990. Met EnergywebXL brengen we, samen met onze partners, in dit project restwarmte en CO₂ van Moerdijk naar het Agro-food cluster Nieuw Prinsenland. Daarmee wordt bij de start van het project een CO₂-besparing gerealiseerd vergelijkbaar met het energieverbruik van 16.000 huishoudens. Verdere uitbreiding wordt onderzocht. Om dit mogelijk te maken willen publieke partijen (Enpuls, PNB) investeren in een dikkere buisleiding.

Om dat mogelijk te maken willen publieke partijen (Enpuls, PNB) investeren in een dikkere buisleiding. De bedoeling is dit als een opstap te gebruiken naar een bredere gebiedsontwikkeling en verduurzaming van de regio, waarbij de mogelijkheden voor aansluiting van kernen op het warmtenet worden bekeken.

Facts & figures

Status
Verkenning / besluitvorming

Looptijd tot
2021 en verder

Ramingen:

Uitgaven
€

Inkomsten
€

Risico
€

Dekking risico
€

Instrumenten

Totale investering partners voor restwarmte € 60 – 80 miljoen; investering CO₂-levering p.m. Subsidie min. EZK en participatie InvestNl, ook voor afdekken volloopprijs dikkere buis.

Partners

Tuinbouwcoöperatie Nieuw Prinsenland / TOM, Shell Moerdijk, Suiker Unie, Enpuls, Provincie Noord-Brabant.

Waar staan we nu?

Eind 2018 zijn de voorbereidingen voor de warmte- en CO₂-koppeling in een beslissend stadium gekomen. De stakeholders hebben de businesscase verder uitgewerkt en zijn in de laatste fase van onderhandeling over de levering van warmte en CO₂. Er is nog een tekort op de businesscase. Er lopen gesprekken met het ministerie van EZK over een subsidie en de kansen voor uitbreiding van de warmtelevering worden uitgewerkt. Ondertussen is al een begin gemaakt met de engineeringfase. Als alles goed verloopt kunnen de investeringsbesluiten in december 2019 worden genomen.

Tegelijkertijd wordt een toekomstvisie opgesteld voor de robuuste afronding van het AFC Nieuw Prinseland. Het aspect duurzaamheid en energie zijn binnen deze toekomstvisie belangrijke onderwerpen. Samen met de stakeholders en omwonenden worden meerdere toekomstscenario's uitgewerkt. De keuzes die gemaakt zullen worden op basis van de toekomstvisie kunnen aanleiding geven om scenario's uit te werken voor aansluiting van woonkernen op het warmtenetwerk.

Waar willen we naartoe?

We werken met elkaar toe naar een schop in de grond 2020/2021. Zodat de verbinding daadwerkelijk tot stand komt tussen de industrie en de tuinders.

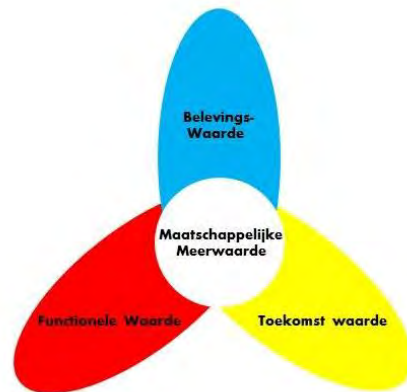
Planning

Belangrijke mijlpalen:

- Ondertekening Letter of Intent Q2 2019
- Oplevering toekomstvisie: Q2 2019
- Ondertekening Heads of Agreement Q4 2019
- Investeringsbesluiten / Statenvoorstel met financiële impact voor de provincie eind Q4 2019

Maatschappelijke meerwaarde Energyweb XL

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaart bevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Financieel exploitabel
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

MEER-
WAARDE

Toelichting op functionele waarde

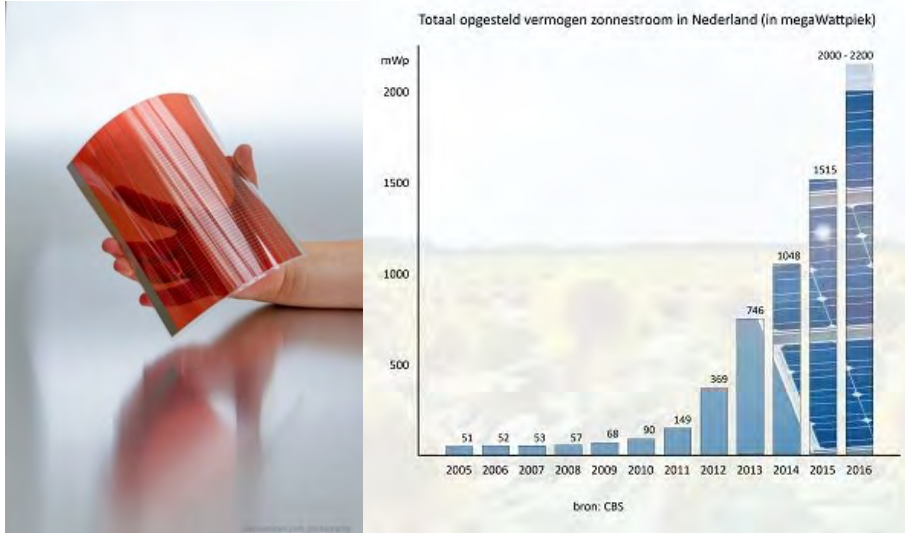
Als we bij de top innovatieregio's in Europa willen horen kan dat in de toekomst alleen met een energie neutrale industrie. Warmtevraag en restwarmte zijn inherent aan diverse productieprocessen, nu met fossiele brandstoffen maar later ook met duurzame voeding. Door grote bronnen van restwarmte aan warmtevraag te verbinden besparen we fors op de energiebehoefte van het totale systeem en verlagen zo de productiekosten. De aanwezigheid van de restwarmteleiding opent de mogelijkheid andere bedrijven en woonhuizen van warmte te voorzien.

Toelichting op toekomstwaarde

EnergywebXL levert CO₂ besparing op, is een innovatieve samenwerking van het bedrijfsleven en publieke sector. Directe koppeling met actualiteit: Per 2022 moeten bedrijven van het Groningse gas af (laag calorisch gas). Ook gemeenten moeten plannen ontwikkelen om woningen af te koppelen van het Gronings aardgas. Dit project levert daar een bijdrage aan. Bovendien is het project uit te breiden. Als eerste worden tuinders Nieuw Prinsenland en Suiker Unie aangesloten, voor een deel van hun warmtevraag. De warmteleiding wordt zo uitgevoerd dat later meer warmte aan het gebied geleverd kan worden. Op Moerdijk is meer warmte beschikbaar. Na realisatie van deze eerste koppeling en het "bewijs" dat een rendabele businesscase haalbaar is, is er uitbreiding mogelijk naar andere gebieden en afnemers (LPM, Dordrecht, Spijkerboord, warmtenetten voor woonkernen, etc.).

Toelichting op belevingswaarde

De meeste warmtenetten in Nederland zijn in handen van de warmteleverancier. De meeste werken bovendien met slechts 1 warmtebron. Het realiseren van een publiek, open warmtenet is iconisch en kan de acceptatie van warmtenetten een stap verder brengen. Daarnaast laten we zien dat maakindustrie en duurzaamheid hand in hand kunnen gaan.

SOLARGE

One-day-makeover energiedaken

Wat betekent het voor Brabant?

In lijn met de landelijke doelstellingen richten we ons beleid op een energie-neutrale Provincie in 2050. Tussenstap is het doel 14% duurzame energie in 2020 te realiseren. Het doel van SOLARGE is om grootschalig en goedkoop energiedaken te produceren en in een one-day-make-over grootschalig toe te passen. Hierdoor worden Brabantse huizen makkelijker en sneller energieneutraal. Ook kunnen huizen sneller aardgasvrij worden gemaakt. De nieuw ontwikkelde daken krijgen een heel ander aanzien dan de tot op heden bekende zonnedaken zoals op de foto zichtbaar is. Door een veel beter design vergroot het ook de maatschappelijke acceptatie van zonnedaken. Bovendien zijn de zonnepanelen lichter van gewicht, waardoor ze ook op lichte constructies kunnen worden toegepast.

Facts & figures

Status
Verkenning

Looptijd tot
Tot 2021

Ramingen:

Uitgaven
€

Inkomsten
€

Risico
€

Dekking risico
€

Instrumenten

Mogelijke instrumenten: Energiefonds, Cleantechfonds, NLLInvest, OP-Zuid, Subsidie via ministerie BZK

Partners

SOLARGE B.V., SABIC, EnShared

Waar staan we nu?

De in het verleden ontwikkelde zonneceltechnologie van Solliance bereikt het moment van marktintroductie. Begin 2018 is het bedrijf SOLARGE B.V. opgericht. SOLARGE heeft samen met sterke marktpartijen een initiatief om een one-day-make-over energiedak voor de agro sector (zon op stal) en voor woningen grootschalig te gaan produceren.

Vanaf januari staat een demonstratieopstelling op het dak van de TU/e.

Een werkhal is ingericht bij Kameleon Solar.

Begin 2019 is het eerste agrodak gerealiseerd.

Waar willen we naartoe?

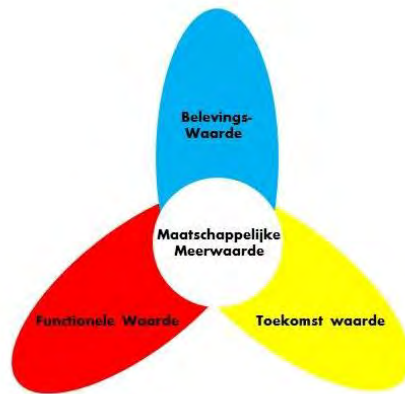
Mede door de impuls die het Rijk geeft aan het aardgasvrij maken van wijken, gaan er de komende jaren in heel Nederland grootschalige renovatieprojecten uitgevoerd worden. Daarbij is er grote behoefte aan een combinatie van isolatie en opwekking van duurzame energie. We zien graag dat medio 2020 in Brabant de grootschalige productie van het Energiedak van SOLARGE van start gaat en dat dit dak zoveel mogelijk gerobotiseerd geplaatst kan worden. Zo zijn we in Brabant in staat om met onze innovaties nieuwe werkgelegenheid te creëren en ook de energietransitie te versnellen.

Planning

De renovatie van 100 rijtjeswoningen in een aardgasvrije wijk met een energiedak van SOLARGE is voor het einde van 2021 gereed.

Maatschappelijke meerwaarde SOLARGE

Functionele waarde

- Draagt bij aan de Brabantse doelen
- Welvaart bevorderend
- Risico beperkend
- Multiplier (in- en extern)

Toekomstwaarde

- Duurzaam / draagt bij aan verduurzaming
- Sociaal inclusief / draagt bij aan sociale cohesie
- Financieel exploitabel
- Rolvast / -versterkend (in- en extern)

Belevingswaarde

- Vertelt het verhaal / de verhalen van Brabant
- Benut historische waarde
- Is iconisch of kan dat worden
- Heeft bereik onder Brabanders en (inter)nationaal

Toelichting op functionele waarde

Als we bij de top innovatieregio's in Europa willen horen kan dat in de toekomst alleen met een bedrijfsleven wat innovaties in de markt kan zetten. Energie neutraal bouwen door een one-day-makeover met een elektrisch dak op een woonhuis tegen een zeer gunstige marktprijs levert een bijdrage aan het vergroten van duurzame energiebronnen.

Toelichting op toekomstwaarde

In Brabant willen we behoren tot de top van Europese innovatieregio's en hebben we stevige ambities op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. In dit project worden innovaties uit Brabant door het Brabantse bedrijfsleven grootschalig naar de markt gebracht waarbij tegelijkertijd wordt bijgedragen aan onze energiedoelstellingen.

Toelichting op belevingswaarde

Ook hebben geïntegreerde zonnecellen in bouwelementen een langere levensduur en zijn esthetisch mooier om te zien. Dit draagt bij aan de acceptatie van burgers dat ze hun eigen woning energie neutraal moeten maken. Zij zijn een samenwerking aangegaan met bedrijven uit de Brabantse maakindustrie. Het energiedak vertelt daarmee het verhaal van succesvolle Brabantse innovaties.

Het Ontwikkelbedrijf & Werklocaties

Projecten en verkenningen

In de verkenningen van het Ontwikkelbedrijf worden uitgevoerd voor verschillende programma's en thema's.

Economisch vestingsklimaat

Het economisch beleid richt zich op het versterken van economische structuur, het verbeteren van de innovatiekracht en het versterken van onze internationale positie. Daarbij is de ambitie om toe te groeien naar een internationale topkennis- en innovatieregio.

Daarbij hoort ook een excellent vestigingsklimaat voor bedrijven. Ruimtelijk wil de provincie de prioritaire economische clusters zo goed mogelijk faciliteren. Door het ontwikkelen van innovatieve campussen, door het herontwikkelen van bedrijventerreinen of door het faciliteren van bedrijven met een provinciaal belang ter versterking van het regionale ecosysteem.

Het Ontwikkelbedrijf en het programma Werklocaties participeren in diverse (kennis)sectoren zoals Life Sciences & Health (Pivot Park), Maintenance & Services (BPA), High Tech (BIC), Automotive (Automotive Campus), Logistics (LPM) en Leisure (Hotel Nassau). De oorsprong van de participatie ligt niet alleen vanuit het economisch beleidsterrein, maar ook verbetering van de ruimtelijke kwaliteit ten aanzien van bedrijventerreinen speelt een belangrijke rol.

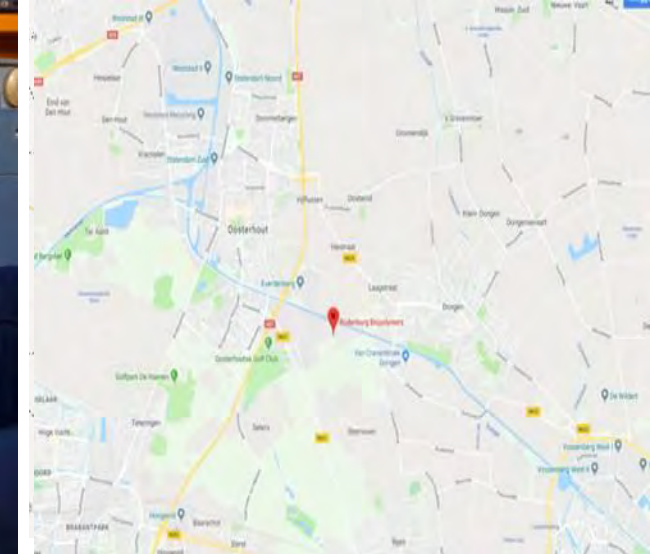
Economisch vestigingsklimaat Verkenningen

In het hoofdstuk verkenningen zijn project fiches opgenomen van de locaties waar het Ontwikkelbedrijf, het programma werklocaties of waar voor MIPP-projecten een verkenning wordt uitgevoerd.

Een aantal projecten wordt de verkenning gezamenlijk uitgevoerd en voor MIPP-projecten geldt dat er meerdere programma's bij betrokken zijn.

Op het moment dat de verkenning gereed is voor besluitvorming wordt deze voorgelegd aan GS-PS.

Rodenburg biopolymers

In Oosterhout

Wat betekent het voor Brabant?

Rodenburg BioPolymers is een pionier op het gebied van de productie en toepassing van biobased plastics. Het bedrijf is een zeer actieve stakeholder binnen de biobased Delta en een belangrijke speler voor de provincie op het gebied van Cirulaire Economie/Biobased Economie.

Vanwege de toenemende vraag naar haar producten heeft Rodenburg BioPolymers uitbreidingsplannen voor een nieuwe fabriek. Daarbij bestaat de wens om met een ander, nieuw te vestigen, complementair bedrijf in synergie samen te werken op de uitbreidingslocatie.

Facts & figures

Status

verkenning

Looptijd tot

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Risico

Dekking risico

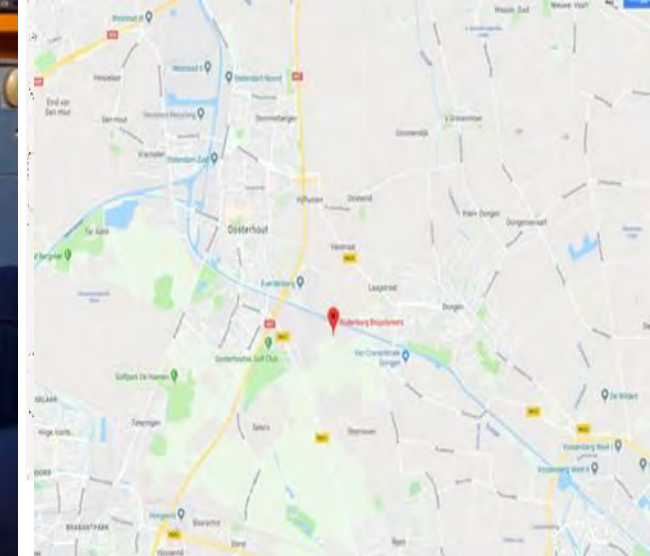
Instrumenten

Partners

Gemeente Oosterhout, Rodenburg biopolymers.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Rodenburg BioPolymers is gevestigd op het bedrijventerrein Vijf Eiken in Oosterhout. Een aangewezen locatie om de uitbreidingsplannen te realiseren is een eigen kavel direct naast de huidige fabriek. Aangrenzend is ook nog ruimte voor het complementair bedrijf. Totaal gaat het om 15 hectare uitbreidingsgebied. Om de uitbreidingsplannen mogelijk te maken moet de huidige agrarische bestemming worden herzien.

Projectinitiatief

Het doel van de verkenning is te onderzoeken of de provincie de uitbreidingsplannen samen met de gemeente financieel kan ondersteunen. Daarnaast zet de provincie expertise in bij de benodigde bestemmingsplanprocedure, waarmee het bedrijventerrein Vijf Eiken wordt vergroot en de uitbreidingsplannen ruimtelijk mogelijk worden gemaakt.

Waar staan we nu?

In overleg tussen Rodenburg BioPolymers, provincie, gemeente Oosterhout en de BOM wordt de financiële en ruimtelijke haalbaarheid van de uitbreidingsplannen onderzocht. De verdere financiële uitwerking is nu gepauzeerd, in afwachting van het reeds lopende proces voor aanpassing van het bestemmingsplan en de Verordening Ruimte. Naar verwachting is deze ruimtelijke procedure in Q4 van 2019 afgerond.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Spark

Wat betekent het voor Brabant?

SPARK Campus is de innovatiecampus voor de bouw. De eerste cross-over voor technologie en vernieuwing in de gebouwde omgeving in Nederland. De ideeën van SPARK maken de ruimtelijke omgeving duurzamer, veiliger en gezonder. Dat wordt bereikt door kennis, testlabs, start-up's en technologie aan elkaar te verbinden. SPARK is een netwerk van creativiteit en kennis en bevindt zich aan de Zuid-Willemsvaart, in de oksel van de A2 en A59 in 's-Hertogenbosch.

Nieuwe technologie, in combinatie met het breed beschikbaar zijn van tooling en informatie, heeft er toe geleid dat het fabriceren van nieuwe producten of het vormgeven van ideeën laagdrempeliger en makkelijker is geworden. Deze democratisering van innovatie heeft verstrekkende gevolgen voor de manier waarop onderwijs wordt ingericht, talent zich ontwikkelt en bedrijven omgaan met business development. De maakindustrie kent hierdoor een opleving, ambacht krijgt nieuwe betekenis.

Facts & figures

Status	Looptijd tot
verkenning	
Ramingen:	
Uitgaven	Inkomsten
Risico	Dekking risico
Instrumenten	
Partners	

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

SPARK is in 2014 gestart om vernieuwing van de gebouwde omgeving te versnellen. De provincie Noord-Brabant is een van de *5 founding fathers* die SPARK vanaf het begin ondersteunen. Gaandeweg is gebleken dat deze vernieuwing sneller verloopt wanneer partijen met een verschillende achtergrond samenwerken. Cross-sectorale samenwerking genaamd. Dit effect wordt nog eens gestimuleerd door dit verschil niet alleen te zoeken in inhoudelijke achtergrond, maar ook in type organisatie. De samenwerking onderwijs, bedrijfsleven en overheid, in combinatie met krachtige en creatieve individuen wordt hierin als optimum gezien.

Maken, leren en doen

Daarnaast heeft SPARK geconstateerd dat het leren over, en ontwikkelen van nieuwe technieken en ideeën sneller verloopt en bovendien meer beklijft als dit gebeurt door te 'doen'. Het maken van een prototype, het testen van een gedachte en het in elkaar zetten van een product levert ongekende winst op. Voor de kracht van het idee en de kracht van het leren.

Waar willen we naar toe?

Vanaf 2014 heeft de provincie Spark financieel ondersteund door samen met de gemeente 's-Hertogenbosch SPARK te subsidiëren voor de projectorganisatie, het Lab, het talentenprogramma en het opzetten van living labs.

Visie: sterke impuls aan de makersbeweging en de stad

Om deze boven genoemde uitgangspunten van een sterke impuls te voorzien wil SPARK een groot makerslab ontwikkelen (Spark Lab XXL). Groot omdat hiermee groepen kunnen worden aangetrokken, een statement wordt gemaakt en opschaling naar bedrijfsleven en outdoor toepassingen mogelijk zijn. Dit grote lab is vervolgens een impuls voor andere ontwikkelingen: werkplekken, commerciële functies, onderwijs of kennisfuncties en andere industriële maakfuncties. Zo wordt de levenscyclus van een idee op een ruime wijze gefaciliteerd. Bovendien heeft deze

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

ruimtelijke impuls een effect voor de stad en haar positionering: het valt op en trekt mensen aan.

Concreet doel van het project is het makerslab in het voorjaar van 2019 te openen in 's-Hertogenbosch op de beoogde locatie aan de Paardskerkhof op het oude Grenco-terrein in de spoorzone, binnen de randvoorwaarden zoals deze aan de locatie gesteld zijn (omvang, onafhankelijke uitstraling, 24/7 toegankelijkheid, ruimte voor industriële opschaling en bereikbaarheid). In het SPARK Lab wordt voor deze ontwikkeling ruimte gecreëerd. Het is het eerste openbaar toegankelijke makerslab van deze omvang, waar high end techniek en old school samenwerken elkaar versterken. Via werkplaatsen wordt de technologie en de verschillende materialen aangeboden, om zo aan de slag te gaan met ideeën, tests en prototypes.

Gedeputeerde Staten hebben op 26 februari 2019 besloten SPARK € 2.375.000 te lenen voor SPARK Lab XXL. Het lab van circa 1000 m² krijgt verschillende werkplaatsen waar particulieren en bedrijven met een abonnement kunnen werken met oude en nieuwe materialen en apparaten, zoals 3D-printers, houtbewerkingsmethoden, biobasedmateriaal-ontwikkeling en lasersnijders.

Waarom een groot makerslab?

Een groot makerslab biedt de kans voor bedrijven in de regio om samen te werken, nieuwe technieken te verkennen en medewerkers vaardigheden te laten ontwikkelen. Gezien de identiteit en economische pijlers van 's-Hertogenbosch liggen kansen om vanuit IT, energie, de bouw en installatiesector zelf, samenwerkingen en projecten op te zetten in dit maaklab. Daarnaast kunnen onderwijspartners, zoals de founding fathers, maar ook aanvullende onderwijspartijen als HAS, KWC1 en St Lucas elkaar verder versterken door samen te werken in het lab en hierin onderwijs onder te brengen. Dit kan (een deel van) het eigen lbonderwijs vervangen. De gemeente en regio kunnen, mede door de aantrekkingskracht van het lab op net afgestudeerden, de maakindustrie en start-ups, de economische en sociale aantrekkelijkheid van de stad bovendien verder vergroten. De gemengde samenstelling van de founding fathers biedt de kans deze wijze samenwerking verder te vergroten en aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, stedelijke economie en vestigingsklimaat, alsmede talent- en ontwikkeling van vaardigheden op te pakken.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Hierbij bestaat een wederzijdse afhankelijkheid tussen partijen (de een biedt onderwijs, de ander de praktische voorbeelden) waarvoor het maaklab een aanjager en platform kan zijn. De rol van het Ontwikkelbedrijf is belangrijk. Gesprekken met Spark over een lening vanuit het Ontwikkelbedrijf zijn in een

vergevoerd stadium. De te verstrekken lening en de voorwaarden zijn sterk afhankelijk van de betrokkenheid en zekerheden van de andere partners, bedrijven en kennisinstellingen in de regio.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Protix

In Bergen op Zoom

Wat betekent het voor Brabant?

Agritechbedrijf Protix produceert hoogwaardige eiwitten gemaakt van insecten, vooral van de larvens van de zwarte soldatenvlieg. Die eiwitten vinden hun weg in vis- en veevoeder. Als vervanging voor dierlijke eiwitten of soja die van de andere kant van de wereld moet worden gehaald.

In 2015 werd het Nederlandse bedrijf door het gezaghebbende World Economic Forum al aangeduid als een van de meest veelbelovende technologiepioniers ter wereld. Nu zet Protix de volgende stap: een enorme uitbreiding van de productiecapaciteit. Naast het bedrijf in Dongen. Want dat blijft. Goed voor 80 a 100 banen in Bergen op Zoom.

Facts & figures

Status

verkenning

Looptijd tot

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Risico

Dekking risico

Instrumenten

Partners

Protix.

Protix gaat een uitbreidingslocatie bouwen op bedrijventerrein Noordland in Bergen op Zoom. Deze fabriek komt als toevoeging naast de fabriek in Dongen.

Projectinitiatief

Het doel van de verkenning is te onderzoeken of de provincie, in samenwerking met gemeente Bergen op Zoom, de uitbreiding kan ondersteunen. Daarnaast zet de provincie expertise in bij het verkennen van opties voor industriële symbiose met bedrijven in de omgeving van de nieuwe fabriek van Protix.

Waar staan we nu?

We staan vooraan in het proces. In overleg tussen Protix en provincie, wordt onderzocht of Protix in samenwerking met de gemeente Bergen op Zoom financieel ondersteund kan worden in de uitbreiding. Begin 2019 verkeert het onderzoek nog in een verkennend stadium.

Bedrijventerrein Heesch West

In Heesch/'s-Hertogenbosch

Wat betekent het voor Brabant?

De gemeenten Den Bosch, Oss en Bernheze zijn de planprocedure opgestart voor de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West ten zuiden van de A58. Ambitie is in de komende 2 jaar een bedrijventerrein van 50 ha. bestemmingplan-technisch mogelijk te maken, het beleid en organisatie op te zetten, de infrastructuur aan te leggen en de eerste gronden uit te geven. Het plan geeft ruimte aan bedrijven van groter dan 5 ha., die elders in de regio niet gehuisvest kunnen worden. Het plan is van belang vanwege de combinatie van **de topsector logistiek** en de ambitie dit tot een van de **meest duurzame terreinen** van Nederland te ontwikkelen. Heesch West richt zich bovendien op bedrijven met meerwaarde voor de regio op het gebied van **circulaire economie en nieuwe concepten in de bouw**.

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

€

Inkomsten

€

Expl. saldo

Risico

€

Dekking risico

Instrumenten

Samenwerking in planproces
(inbreng proceskennis en -middelen (subsidie))

Partners

Gemeenschappelijke Regeling Heesch West
(gemeenten 's-Hertogenbosch, Bernheze, Oss)

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Projectinitiatief

Het bestemmingsplan wordt een flexibel plan, dat de komende jaren ruimte geeft aan 30 ha. zeer grootschalige logistiek en 20 ha. circulair en bouw.

Daarnaast zijn twee zonneparken en drie windmolens in het gebied voorzien. Zij die zich hier vestigen worden maximaal uitgedaagd op duurzaamheid en energietransitie. Hierdoor wordt het terrein waarschijnlijk een netto energieproducent. In de loop van het traject wordt het energie- en circulariteitsconcept verder doorontwikkeld. Dat is van belang, omdat dit concept ook essentieel is in de aantrekkingskracht van de locatie voor bedrijven en de "licence to operate" van het terrein.

Waar staan we nu?

Op dit moment worden de haalbaarheid van alle ambities en eisen uitgewerkt. De opgave is, gezien de gewenste flexibiliteit en snelle technologische ontwikkelingen, te bepalen wat het best in het bestemmingsplan geregeld kan worden of beter in de uitgifte/exploitatie. Dit speelt vooral voor energie, duurzaamheid en circulariteit.

Het resultaat (voorontwerp-bestemmingsplan en MER) worden medio 2019 in procedure gebracht. Naar verwachting wordt de planprocedure eind 2019 opgestart. De vaststelling van het bestemmingsplan door de raden is eind 2020 voorzien.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Ontwikkellocatie Wijkevoort in Tilburg

Wat betekent het voor Brabant?

Tilburg is samen met Waalwijk een logistieke topregio in Nederland en Europa. Op dit moment is er in Tilburg/Waalwijk veel vraag naar (zeer) grote kavels, terwijl het concrete aanbod beperkt is. Regionaal is afgesproken om in Tilburg op de locatie Wijkevoort ruimte te bieden aan grootschalige logistieke activiteiten waardoor bestaande en nieuwe bedrijven betere ontwikkel- en groeimogelijkheden krijgen. Het doel hiervan is groei van de Tilburgse en regionale economie en meer werkgelegenheid.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning		
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
Risico	Dekking Risico	
Instrumenten		
Samenwerking in planproces		
Partners		
Gemeente Tilburg		

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

Na vaststelling van het masterplan Wijkervoort in 2017 is gewerkt aan de benodigde onderzoeken om te komen tot een bestemmingsplan. Na de zomer 2019 wordt het ontwerpbestemmingsplan met MER ter visie gelegd. Vaststelling door de gemeenteraad wordt dan begin 2020 verwacht.

Waar willen we naartoe?

Werklandschap Wijkervoort wordt ontwikkeld met veel aandacht voor natuur en landschap. Bedrijven en natuur zijn er in evenwicht met elkaar. Functioneel wordt het een werklandschap voor (zeer) grootschalige logistiek en moderne industrie, gericht op 'smart' toepassingen en verbindingen tussen bedrijven.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Luchthavengebied in Eindhoven

Wat betekent het voor Brabant?

Het luchthavengebied van Eindhoven is een belangrijk gebied voor Eindhoven en de Brainportregio. Het betreft een toplocatie van economisch belang, ligging en potentie, het huisvest een top-bedrijf (Eindhoven Airport) en het heeft een functie voor de topsectoren in de Brainportregio. Bovendien is dit het gebied waar reizigers voor het eerst kennismaken met Brainport en Brabant. De uitstraling van het gebied en het functioneren is echter nog niet optimaal, niet voor de reizigers, niet voor de bedrijven en niet voor Brainport.

Om het gebied rondom de luchthaven een duidelijke identiteit te geven, stellen de partners, bedrijven en belanghebbenden als eerste stap een gebiedsvisie voor dit gebied op, om richting te geven aan acties en investeringen.

Facts & figures

Status
Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking Risico

Instrumenten

Samenwerkingsovereenkomst gebiedsvisie

Partners

Gemeente Eindhoven
Eindhoven Airport
Flight Forum
Vliegbasis Eindhoven

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu

Gemeente Eindhoven, Flight forum, Eindhoven Airport, luchtmachtbasis Eindhoven en de provincie hebben 14-02-2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend om een gebiedsvisie uit te werken. Aan de hand van deze bijbehorende uitvoeringsplan moet het kantoren- en bedrijventerrein toegroeien naar een werk- en verblijfsgebied, dat het unieke profiel van de Brainport regio weergeeft en ondersteunt, in een goede balans met en als onderdeel van de omgeving.

De samenwerking concentreert zich tot medio 2019 op het verbeteren van de bereikbaarheid en de openbare ruimte: Hoe wordt het gebied een aantrekkelijk en goed bereikbaar deel van Eindhoven waar mensen graag komen? De provincie ondersteunt dit gebiedsproces vanuit haar kennis van het hogere schaalniveau. In deze fase zijn nog geen extra investeringen voorzien.

Waar willen we naar toe?

Op termijn kan het gebied van veel grotere betekenis worden voor andere beleidsvelden en Brainport-gebieden. Te denken valt aan het faciliteren van de proefcasus Eindhoven Airport, of het verbinden met de Brainport Industries Campus (BIC) of andere Brainport-clusters. En er liggen nog veel meer opgaven: op het gebied van bereikbaarheid, verduurzaming, en vooral: de energietransitie. Doel is om hierbij tot een samenhangende aanpak te komen, zodat acties elkaar versterken.

Medio 2019 nemen de betrokken besturen een besluit over al dan niet een vervolgaanpak.

Economisch vestigingsklimaat Projecten

In het hoofdstuk projecten zijn project fiches opgenomen van de locaties waar het Ontwikkelbedrijf en het programma werklocaties actief zijn.

Besluitvorming over deze projecten door GS-PS heeft reeds plaatsgevonden, de rapportage geeft inzicht in de stand van zaken.

Kazerne

in Eindhoven

Wat betekent het voor Brabant?

In de regio Zuidoost Brabant zijn technologie en design belangrijke speerpunten voor de economische ontwikkeling. De verdere ontwikkeling van Eindhoven tot designhoofdstad van Nederland past daarin. Internationalisering is daarbij een voorwaarde, ook vanuit het perspectief van Vrijtijdseconomie en Leisure. >>

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Facts & figures

Status

Project in uitvoering

Looptijd tot

2037

Boekwaarde

€ 725.000

Ramingen:

Uitgaven

€ 404.411

Inkomsten

€ 1.129.411

Expl. Saldo

€ 0

Risico

€ 346.875

Dekking risico

Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

lening

Partners

'Stichting ter behoud van Klein Paradijs', Gemeente Eindhoven, eigenaar Kazerne.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Projectinitiatief

De Kazerne is een private onderneming gevestigd in de voormalige Marechaussee Kazerne in het centrum van Eindhoven. Dit platform ontwikkelt zich tot hét designplatform van Eindhoven met internationale uitstraling. Daarvoor is het noodzakelijk dat zowel het gebouwencomplex wordt verbouwd (tweede fase) als de programmering wordt verbreed.

Waar staan we nu?

Er is in september 2017 een besluit genomen om voor dit project een budget te reserveren voor het op een later moment onder nadere voorwaarden verstrekken van een subsidie in de vorm van een geldlening. Die subsidiebeschikking is in januari 2018 genomen ten behoeve van de aanschaf van voorzieningen, installaties en inventaris voor restaurant, guesthouses, terras, boardrooms & sociëteit in de voormalige Marechausseekazerne. In maart 2019 vindt de opening plaats van de Kazerne fase twee.

Aviolanda Aerospace

in Woensdrecht

Wat betekent het voor Brabant?

Aviolanda Aerospace (AA), de nieuwe, commerciële naam van het Business Park Aviolanda (BPA), is een aan de vliegbasis Woensdrecht grenzend terrein voor bedrijven in de sector Aerospace & Maintenance. Samen met het op de vliegbasis gevestigde Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW) is het BPA een belangrijke werkgever voor West-Brabant. Het BPA en het LCW zijn samen een van de opkomende hotspots voor de ontwikkeling van de sector Aerospace & Maintenance in (West-) Noord-Brabant en (Zuid-) Nederland. Op het terrein bevindt zich ook de Aerospace Maintenance & Training School (AM&TS), een onderdeel van het ROC West-Brabant. >>

Facts & figures

Status

Project in uitvoering

Looptijd tot

2021

Boekwaarde

€ 8.176.087

Ramingen:

Uitgaven

83.811

Inkomsten

€ 8.259.897

Expl. Saldo

Risico

€ 6.488.160

Dekking Risico

Risicoreserve
Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Inbreng in deelneming, hypothecaire lening, Leningen, krediettoezegging

Partners

Gemeente Woensdrecht, Fokker Technologies, BOM (adviseur), Defensie en Luchtmacht Logistiek Centrum Woensdrecht, Rewin.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

In 2015 hebben de aandeelhouders van Business Park Aviolanda BV en van de toen nog bestaande GEM Aviolanda Woensdrecht CV/BV (hierna: de GEM) vastgesteld dat de koers moet worden verlegd van grondexploitatie en vastgoedontwikkeling naar business development in het kader van de ontwikkeling van het cluster Aerospace & Maintenance in (West-) Noord-Brabant.

Om de koerswijziging van de grond te krijgen zijn het beheer en de ontwikkeling van het park in 2016 geheel ondergebracht bij BPA BV. Aandeelhouders zijn de provincie Noord-Brabant (60%), de gemeente Woensdrecht (20%) en Fokker Technologies Holding BV (20%). Verder is eind 2016 een nieuwe directeur aangetreden en is ongeveer gelijktijdig de Raad van Commissarissen bijna geheel vernieuwd. De BOM is als adviseur nauw betrokken bij het bedrijvenpark, vanwege haar deskundigheid op het gebied van foreign investments en business development.

De ontwikkeling van het cluster Aerospace & Maintenance heeft een impuls gekregen door het besluit van de luchtmacht van de VS om het motorenonderhoud van de F-35 van enkele Europese landen te laten plaatsvinden op het LCW. Provinciale Staten hebben in december 2015 ingestemd met de verstrekking van een lening van maximaal 22 miljoen voor een faciliteit (gebouw en technische uitrusting) voor het motorenonderhoud.

In het afgelopen jaar is de bouw van de Aviolandahal verder voorbereid. De bouw zal dit jaar beginnen en naar verwachting vóór 2019 gereed zijn. Het gaat hier om een multifunctionele hangar die huisvesting biedt aan verschillende operators voor onderhoud aan militaire en lesvliegtuigen en helikopters, ruimte biedt voor innovatieve activiteiten en tevens als een ontmoetingscentrum fungeert. De provincie verstrekt een hypothecaire lening aan de ontwikkelaar.

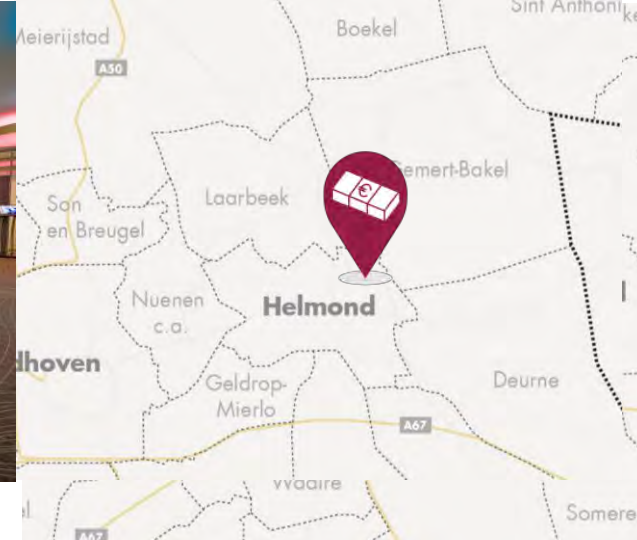

Waar willen we naar toe?

De aandeelhouders willen dat Aerospace Aviolanda zich samen met het LCW ontwikkelt tot een brandpunt voor de ontwikkeling van de sector Aerospace & Maintenance in Noord-Brabant en (Zuid-) Nederland. Verder wensen zij dat BPA BV over vijf tot tien jaar financieel zulke goede resultaten heeft dat de aandelen kunnen worden verkocht aan een of meer marktpartijen.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

High Tech Automotive Campus in Helmond

Wat betekent het voor Brabant?

Provincie Noord-Brabant stimuleert dat de Automotive Campus de nationale en internationale hotspot, ontmoetingsplek en vestigingslocatie wordt op het gebied van automotive en slimme mobiliteit. Dit draagt bij aan de ambities van het (i) Economisch Programma Brabant om sterke economische clusters te stimuleren en aan (ii) Uitvoeringsprogramma Werklocaties. De Automotive Campus draagt weer bij aan de concurrentiekracht van de Brainport Eindhoven>>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2027	€ 1.500

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 10.970.358	€ 10.971.858	€ 0
€ 400,000	€ 400,000	
Garantstelling Lightyear	Garantstelling Lightyear	

Risico

€ 0

Dekking Risico

Instrumenten

Deelneming in grondexploitatie, oprichting campusorganisatie en (eventueel) uitvoeren parkeerexploitatie. Er is via algemene provinciale middelen € 2,5 miljoen aan ingebracht vermogen verstrekt.

Partners

Gemeente Helmond, Bouwbedrijf Van de Ven bv.
Hurks Vastgoedontwikkeling bv.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

In 2012 sprak de provincie met de gemeente af de parkeerplaatsen op de Campus te exploiteren. Deze afspraak is echter nog niet geëffectueerd en is bovendien nog onderwerp van gesprek. De gemeente werkt samen met de andere ontwikkelpartners hard aan de vestiging van nieuwe bedrijven en instellingen. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen: de eerste nieuwbouwpanden zijn in 2018 opgeleverd. Andere nieuwbouwplannen zijn in voorbereiding.

Begin 2017 heeft de provincie de participatie van de BOM in de grondexploitatie van de gemeente overgenomen. De betreffende overeenkomsten dienen nog geactualiseerd te worden. Om de ontwikkeling te versnellen hebben de ontwikkelpartners in 2017 een campusorganisatie opgericht. Op 1 april 2019 is de campusdirecteur twee jaar in functie. Met als resultaat dat het campusconcept zich heeft versterkt, start ups zich hebben gevestigd, zittende bedrijven meer samenwerken en het fundament onder de campus community zich heeft verstevigd.

Lightyear

De volgende stap in de ontwikkeling van Lightyear is de bouw van de eerste prototypes en productie voor de eerste modellen. Voor deze stap is op de campus nieuwe bedrijfsruimte gerealiseerd in vorm van productiefaciliteit (3.000 m² - gereed) en r&d-kantoren (1.500 m²- oplevering mei 2019). De provincie overbrugt met een garantstelling (subsidie) het verschil tussen wat de start up Lightyear aan huur (prijs en periode) nu kan waar maken en wat een ontwikkelaar aan zekerheid nodig heeft. Lightyear biedt met de elektrische auto een duurzame oplossing voor de groeiende mobiliteitsvraag wereldwijd. De komst van de productiefaciliteit zorgt ook voor werkgelegenheid in de regio Helmond. Het levert daarnaast een belangrijke toegevoegde waarde voor de innovatie- en concurrentiekracht van Brabant op het gebied van automotive en high tech.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar willen we naar toe?

De ambitie is helder: de Automotive Campus is dé nationale en internationale vestigingslocatie en ontmoetingsplek voor automotive en smart mobility gerelateerde bedrijven, organisaties en kennisinstellingen. Op de middellange termijn staat de doorontwikkeling van de campus centraal met een verdubbeling van de werknemers en studenten in 2022 als doelstelling. Het einddoel is een volwaardig ontwikkelde campus, waar bedrijven (start up/scale up/grote bedrijven) en kennis- en onderwijsinstellingen gevestigd zijn en waar samen wordt gewerkt aan ontwikkeling van innovatieve producten en diensten.

De campus is geen doel op zich maar een middel om de unieke en sterke positie van Brabant op het gebied van automotive (grofweg 50% van de landelijke industrie is gevestigd in Brabant) te versterken en uit te bouwen. Het realiseren van de campus in Helmond met een top ecosysteem en vestigingsklimaat zal een krachtige innovatieve automotive cluster ondersteunen.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

JADS Mariënborg

in 's-Hertogenbosch

Wat betekent het voor Brabant?

In het centrum van 's-Hertogenbosch, langs de St.-Janssingel ligt het kloostercomplex Mariënborg. Dit Franciscanessen klooster werd tot 2015 bewoond door de 'Zusters van de Sociëteit van Jezus, Maria en Jozef (zusters JMJ)'. Het klooster is gelegen op het terrein van een ouder kloostercomplex, waarvan de - in 1929 ingrijpend verbouwde - kapel (oorspronkelijke bouwdatum 1488) nog resteert. Dit belangrijke en fraaie complex, een icoon voor Brabant en 's-Hertogenbosch blijft behouden door het huisvesten van een nieuwe functie: Jheronimus Academy for Data Science. Data Science is een moderne opleiding met kansen voor de verdere ontwikkeling van Brabant.>>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Gereed, project in exploitatie	2029 (lening)	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 14.115.000	€ 14.115.000	€ 0

Risico	Dekking Risico
€0	

Instrumenten

Geldlening
Subsidie (Erfgoed)
Subsidie (Kenniseconomie)

Partners

Kadans BV, Zusters JMJ , Gemeente 's-Hertogenbosch, Huurders (TU/e, UvT)

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar willen we naar toe?

Bij het zoeken naar een passende herontwikkeling hebben de zusters diverse ideeën onderzocht voor de herbestemming van het klooster tot bijvoorbeeld een kennis- of onderwijscentrum, een woon-zorgcomplex of pelgrimshotel. De planvorming voor de vestiging van een Graduate School voor Data Science in 's-Hertogenbosch bleek naadloos aan te sluiten op het onderzoek naar de herbestemming. Deze Graduate School is een samenwerkingsverband van de universiteiten van Tilburg en Eindhoven. Kadans Vastgoed heeft begin 2015 het klooster gekocht van de zusters. Vervolgens heeft Kadans de universiteiten een huuraanbieding gedaan op basis van een programma van eisen voor de school. De Graduate School huurt inmiddels ca. 1/3 deel van het kloostercomplex. De overige delen worden gebruikt voor de huisvesting van een deel van de studenten van de Graduate School en voor de huisvesting van aan de opleiding relateerde bedrijven (spin off's).

Waar staan we nu?

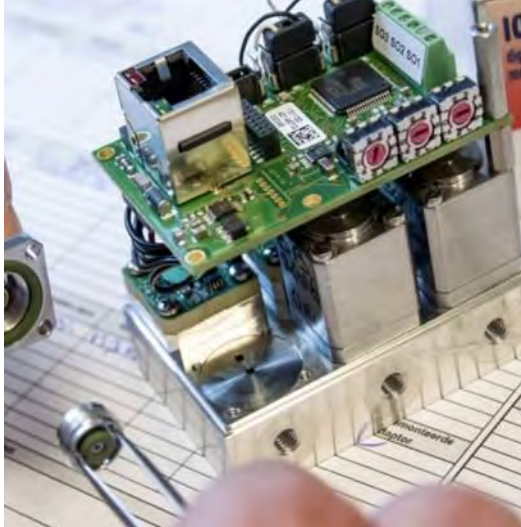
Het gehele complex is in 2018 opgeleverd en in gebruik voor zijn nieuwe functies. Daar ging het volgende aan vooraf: eind 2015 besloten de universiteiten, de gemeente 's-Hertogenbosch en de provincie de benodigde financiële middelen voor de oprichting en vestiging van de Graduate School beschikbaar te stellen. Met onder andere een lening van de provincie en een bijdrage uit het programma Grote Erfgoedcomplexen lukte het de eigenaar, Kadans Vastgoed de business case voor de gehele herbestemming van het klooster (waaronder vestiging van de Graduate School) sluitend te krijgen. In het voorjaar van 2016 ontvingen de universiteiten de benodigde accreditatie voor de nieuwe opleiding. In juni 2016 tekenden de betrokken partijen diverse overeenkomsten: de uitwerking van de besluiten van eind 2015. Op basis van de overeenkomsten nam Kadans de uitvoering ter hand: september 2016 startte de nieuwe opleiding van de GS in het verbouwde complex Mariënborg.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

De inzet van de provincie richt zich komende periode op kennisvalorisatie. De subsidie vanuit het programma Grote Erfgoedcomplexen is eind 2018 vastgesteld: aanvrager Kadans heeft voldaan aan de (aanvullende) voorwaarden die opgenomen zijn in de subsidiebeschikking (beleefbaar, toegankelijk, bescherming kloostertuin).

Brainport Industries Campus in Eindhoven

Wat betekent het voor Brabant?

Het aantrekken en behouden van de high tech maakindustrie is van groot belang voor de economische (mondiale) concurrentiepositie van de Brainport Eindhoven en Brabant. Provincie Noord-Brabant stimuleert daarom dat de Brainport Industries Campus (BIC) de nationale hotspot, ontmoetingsplek en vestigingslocatie wordt voor (toeleverende) bedrijven in de high tech maakindustrie. En wel zodanig dat hier een nieuw concept ontstaat wat uniek is in de wereld en tevens de ruimtelijke structuur van de Regio Brainport versterkt. BIC draagt bij aan de ambities van het (1) Economisch Programma Brabant om sterke economische clusters te stimuleren en aan (2) Uitvoeringsprogramma Werklocaties. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in ontwikkeling	2028	€ 0
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 520.000	€ 520.000	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 110.000	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf	
Instrumenten		
Huurovereenkomst voor 400 m ²		
Partners		
Gemeente Eindhoven, SDK Vastgoed bv		

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

in 2016 hebben de Provincie, de gemeente Eindhoven en de particuliere ontwikkelaar SDK Vastgoed een akkoord gesloten over de financiering van het Atrium, het centrale gedeelte van de Campus. De financiële afspraken uit het akkoord zijn uitgewerkt in huurovereenkomst voor een paviljoen (één laag van 400 m²) en subsidiebeschikkingen. Het paviljoen zal gebruikt worden door één van de innovatieprojecten uit het Innovatieprogramma HTSM dat PS in december 2016 hebben vastgesteld. Ook de andere projecten die op basis van dit programma zijn opgestart dienen bij voorkeur een plek in het Atrium te krijgen.

Inmiddels is ook de toekomstige governance-structuur van BIC inclusief de campusorganisatie gereed. De bouw van het eerste cluster is gestart en de eerste bedrijven hebben zich gevestigd. Ook de voorbereidingen voor het tweede cluster zijn gestart.

Waar willen we naar toe?

BIC moet dé nationale en internationale vestigingslocatie en ontmoetingsplek voor (toeleverende) bedrijven in de hightech maakindustrie worden: een internationale showcase. Op de middellange termijn staat de doorontwikkeling van de campus centraal waarin de komende jaren nog meerdere clusters worden ontwikkeld. Daarmee wordt een sterke toename van het aantal werknemers en studenten voorzien. Het einddoel is een volwaardig ontwikkelde campus waar bedrijven (start up / scale up / grote bedrijven) en kennis- en onderwijsinstellingen gevestigd zijn en waar samen wordt gewerkt aan de innovatie en ontwikkeling van producten en diensten binnen de toeleverketen van de OEM's in de high tech maakindustrie.

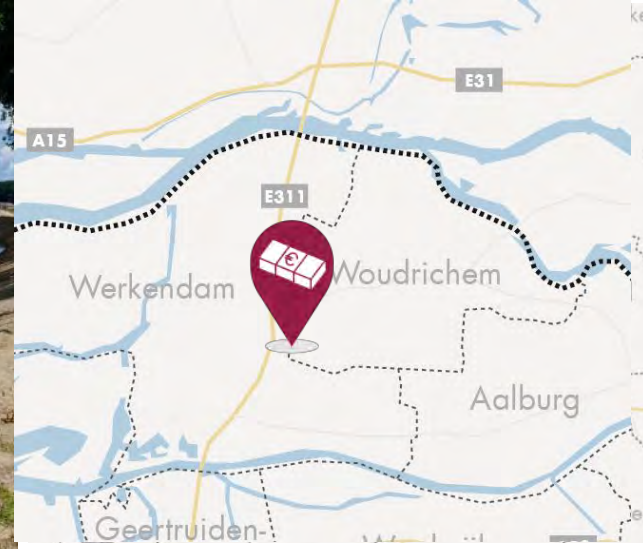

Aanvankelijk heeft het Ontwikkelbedrijf het instrument 'lening' met bijbehorende condities en risico's uitgewerkt om daarmee de ontwikkeling van het Atrium van cluster 1 mogelijk te maken. Een lening vanuit het Ontwikkelbedrijf stuitte op praktische bezwaren bij de aanvrager en bleek uiteindelijk niet nodig te zijn. Vervolgens heeft het Ontwikkelbedrijf met een huurovereenkomst één van de innovatieprogramma's gefaciliteerd in het Atrium van BIC.

Voor de doorontwikkeling van de Brainport Industries Campus zijn nog geen afspraken gemaakt over de rol van de provincie en de mogelijke betrokkenheid van het Ontwikkelbedrijf. Gelet op de actuele ontwikkelingen, de

enorme druk die er vanuit de industrie op de schaarse grond rond de westkant van Eindhoven wordt uitgeoefend, wordt samen met de gemeente Eindhoven verder vormgegeven aan een strategische visie op de doorontwikkeling van de Campus. De ontwikkelingen van cluster twee en verder kan daarmee in een stroomversnelling komen waarbij ook moet worden nagedacht over de inzet en betrokkenheid van het Ontwikkelbedrijf.

RBT Land van Heusden en Altena/Kop van Brabant

Wat betekent het voor Brabant?

Het regionaal bedrijventerrein Kop van Brabant, voorheen RBT Land van Heusden en Altena genoemd, is een bij Werkendam gelegen terrein voor bedrijven uit de regio die niet op de lokale bedrijventerreinen terecht kunnen vanwege de benodigde oppervlakte (meer dan 5000m²) of de milieucategorie. Het is een van de drie regionale bedrijventerreinen buiten de stedelijke concentratiegebieden waarin de provinciale Structuurvisie ruimtelijke ordening 2010 (partieel herzien 2014) voorziet.

Waar staan we nu?

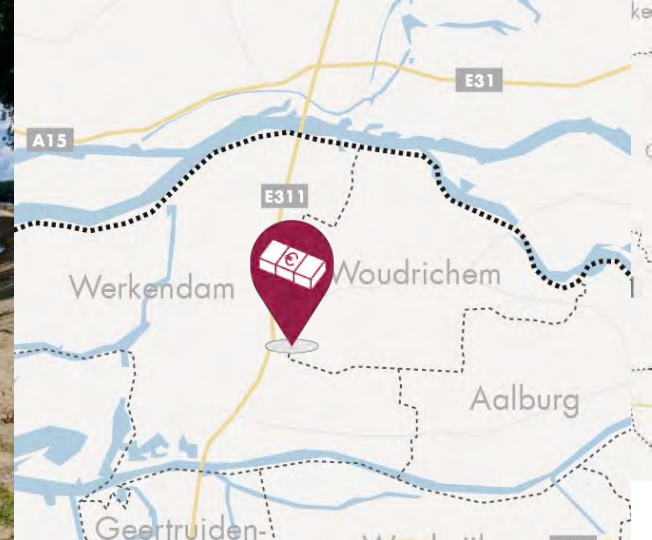
In 2012 hebben drie gemeenten in het land van Heusden en Altena (Werkendam, Woudrichem, Aalburg) het Regionaal Ontwikkelingsbedrijf Bedrijventerreinen (ROB) opgericht.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2020	€ 0
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
Risico	Dekking Risico	
Instrumenten		
Subsidie		
Partners		
Gemeente Werkendam, Woudrichem en Aalburg		
Aandeelhouders, ROB CV/BV, BOM		

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

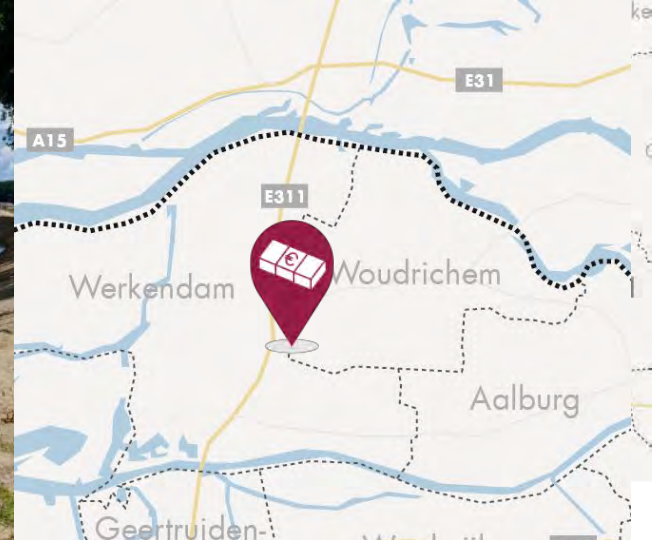

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

De hoofdtaak van dit bedrijf is om de Kop van Brabant te ontwikkelen. In 2014 is het bestemmingsplan voor de eerste fase van de Kop van Brabant vastgesteld door de gemeenteraad van Werkendam. In 2015 is begonnen met het bouwrijp maken van de eerste fase. Op 1 september 2018) waren van de 14,8 hectare uitgeefbare grond in de eerste fase 7,5 hectare verkocht en 4,3 hectare gereserveerd.

In 2016 hebben de gemeenten en de provincie gezamenlijk vastgesteld dat de tweede fase van de Kop van Brabant niet kan worden ontwikkeld, vanwege de ligging in de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Op verzoek van de Nederlandse regering is de NHW op de voorlopige lijst voor nominatie als Werelderfgoed van de Unesco geplaatst. Naar verwachting vindt de definitieve nominatie in 2019 plaats.

Over de gevolgen van het niet doorgaan van de tweede fase hebben de gemeenten en de provincie verscheidene malen bestuurlijk overleg gevoerd. Daarin hebben de gemeenten een beroep gedaan op de uit 2010 daterende toezegging van Gedeputeerde Staten dat de provincie in beginsel bereid is om voor maximaal €2,5 miljoen garant te staan voor eventuele verliezen van het toen nog in oprichting zijnde ROB. Volgens de gemeenten leidt het niet doorgaan van de tweede fase tot een verlies van het ROB van tussen € 4 en € 8 miljoen in 2031. >>>

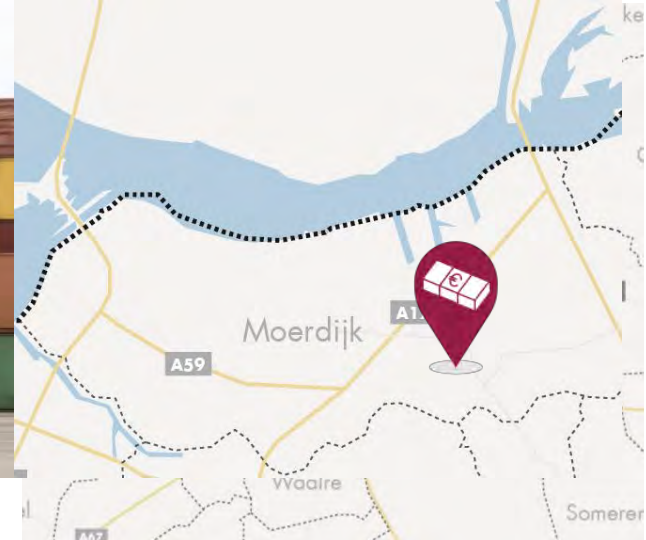

In mei 2018 hebben GS het beroep op de toezegging van 2010 gehonoreerd in de vorm van een subsidie van 2,5 miljoen aan de gemeenten. Daarbij hebben zij aangegeven dat zij een verzoek om de subsidieverlening te wijzigen om het geld mede te mogen gebruiken voor de havenontwikkeling bij Werkendam in overweging zullen nemen, als mocht blijken dat het verlies van het ROB lager uitvalt dan nu voorzien.

Waar willen we naar toe?

De gemeenten willen de ontwikkeling en herstructurering van de bedrijventerreinen in hun regio, waaronder de Kop van Brabant, gezamenlijk tot een goed einde brengen, onder respectering van de cultuurhistorische belangen van de NHW. De provincie heeft dit streven ondersteund door de subsidie van € 2,5 miljoen. De subsidie is in 2018 gedekt uit de risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf. Het ontwikkelbedrijf sluit dit project af.

Logistiek Park Moerdijk in Moerdijk

Wat betekent het voor Brabant?

De provincie wil met Logistiek Park Moerdijk tegemoet komen aan de behoefte aan relatief grote, kwalitatief hoogwaardige locaties voor logistiek met een uitstekende multimodale ontsluiting. De regio West-Brabant biedt daarvoor volop kansen en de locatie van Logistiek Park Moerdijk is in dat kader uniek. Met Logistiek Park Moerdijk wordt de economische structuur van (West-)Brabant versterkt en voorzien in de bovenregionale ruimtevrage naar grootschalige en haven gerelateerde Value Added Logistics (VAL) bedrijven. >>

Facts & figures

Status

Project in ontwikkeling

Looptijd tot

2019

Boekwaarde

€29.960.940
(incl. Caldic)

Ramingen:

Uitgaven

€ 17.718.323

Inkomsten

€ 47.679.263

Expl. Saldo

€ 0

Risico

€ 7.500.000

Dekking Risico

Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

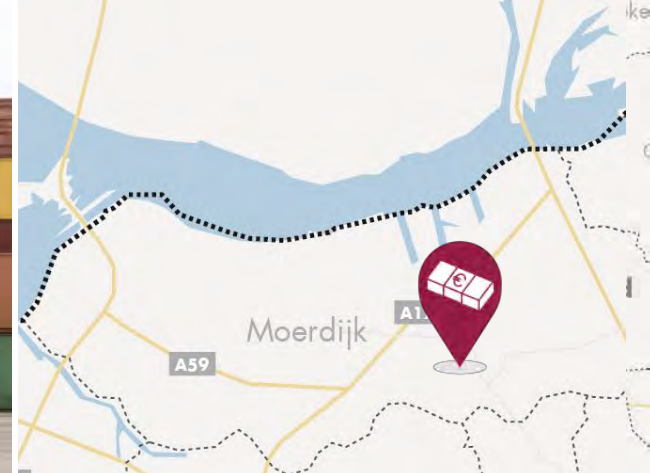
Eigendom

Partners

Gemeente Moerdijk, Havenschap Moerdijk, Roosen van Hoppe

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

De provincie maakt Logistiek Park Moerdijk (LPM) ruimtelijk mogelijk aan de hand van een provinciaal inpassingsplan. Een inpassingsplan is te vergelijken met een bestemmingsplan van de gemeente.

In eerste instantie is het inpassingsplan en het bijbehorende exploitatieplan voor Logistiek Park Moerdijk op 6 februari 2015 vastgesteld door Provinciale Staten. Door een vormfout in het uitvoeringsbesluit van de Crisis- en herstelwet is dit besluit door de Raad van State vernietigd en moest een deel van de procedure opnieuw doorlopen worden. Op 15 juli 2016 zijn het inpassingsplan en het exploitatieplan opnieuw door Provinciale Staten vastgesteld. Door drie partijen is beroep bij de Raad van State ingesteld tegen de plannen.

Voor LPM is in november 2017 een geactualiseerde passende beoordeling toegestuurd aan de Raad van State met het verzoek de beroepsprocedure voor LPM te hervatten. Met de geactualiseerde passende beoordeling is het de bedoeling om aan te tonen dat LPM ook uitgevoerd kan

worden onafhankelijk van het PAS. Op deze manier is getracht om alsnog op korte termijn tot een uitspraak van de Raad van State te komen over het LPM. De RvS heeft begin 2018 aangegeven te willen wachten op de reactie van het Europese Hof. Omdat een uitspraak pas in 2019 te verwachten is, beraden de Provincie, Gemeente en het Havenbedrijf zich de mogelijkheden om tot snellere uitvoering te kunnen komen.

Nadat het inpassingsplan en exploitatieplan onherroepelijk in werking zijn getreden draagt Havenschap Moerdijk zorg voor de verdere ontwikkeling en exploitatie van Logistiek Park Moerdijk.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Naast het ruimtelijk mogelijk maken van Logistiek Park Moerdijk heeft de provincie ook gronden aangekocht om de aanleg van het logistieke park feitelijk mogelijk te maken. De door de provincie aangekochte gronden zijn eind 2016 overgedragen aan Havenschap Moerdijk.

Waar willen we naar toe?

Het einddoel is een goed functionerend, multimodaal ontsloten bedrijventerrein, die de economische structuur van (West-)Brabant versterkt en bijdraagt aan de werkgelegenheid in de regio.

Pivot Park

in Oss

Wat betekent het voor Brabant?

Het Pivot Park is een innovatieve campus voor medicijnontwikkeling op industrieterrein Moleneind te Oss. Pivot Park, aanvankelijk Oss Life Sciences Park (OLSP) genoemd, is in 2012 voortgekomen uit de Osse vestiging van het Noord-Amerikaanse farmaceutische bedrijf MSD (Merck, Sharp & Dohme). Dit naar aanleiding van de sluiting door MSD van haar research & development afdelingen in Oss.

Op het park zijn ruim 50 bedrijven gevestigd, die hoogwaardige werkgelegenheid bieden aan meer dan 550 mensen, hetgeen belangrijk is voor Noordoost Brabant. Daarnaast maakt het Pivot Park deel uit van een opkomend ecosysteem van bedrijven en instellingen voor de ontwikkeling en productie van medicijnen op de as Oss - Nijmegen Dit ecosysteem levert een bijdrage aan de regionale en nationale kenniseconomie.

Facts & figures

Status

Project in exploitatie

Looptijd tot

2026

Boekwaarde

€ 13.900.000

Ramingen:

Uitgaven

€ 4.639.096

Inkomsten

€ 18.539.096

Expl. Saldo

€ 0

Risico

€ 13.823.719

Dekking Risico

Algemene risicoreserve, Economie en Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Geldleningen en
Deelneming (in OLPS Vastgoed)

Partners

Gemeente Oss, BOM,
MSD, Ministerie van EZ

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar staan we nu?

Bij de start in 2012 heeft het Pivot Park gebouwen en onderzoeksfaciliteiten overgenomen van MSD. De gebouwen worden verhuurd aan bedrijven. Enkele faciliteiten worden door de parkorganisatie zelf geëxploiteerd, zoals de ultra High Throughput Screening robot.

De groei van het aantal bedrijven en arbeidsplaatsen is in lijn met de oorspronkelijke prognose. Verder is de verhuurbaarheid van de gebouwen minder groot dan in 2012 werd geschat, is de beoogde energiebesparing nog niet geheel waargemaakt en waren de servicekosten en de campusfee hoger dan begroot. Als gevolg van een en ander heeft het park een lening van € 13,9 miljoen nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen. In januari 2017 hebben Provinciale Staten het krediet hiervoor beschikbaar gesteld.

In hun Statenvoorstel voor het krediet hebben Gedeputeerde Staten aangegeven dat ook de governance voor het Pivot Park zal worden gestroomlijnd. Als eerste stap heeft de provincie in juni 2017 de aandelen in OLSP Holding B.V. overgenomen van de BOM. De BOM blijft betrokken bij het park als adviseur voor business development en investeerder in op het park gevestigde bedrijven.

In juli 2017 hebben OLSP Holding BV, OLSP Vastgoed BV, de gemeente Oss en de provincie een samenwerkingsovereenkomst gesloten om tot een nieuwe inrichting van de governance voor het Pivot Park te komen. Dit heeft geleid tot een nieuwe governance per 1 januari 2019, waarbij Vastgoed, Exploitatie, Apparatuur en Screening onder Pivot Park Holding BV zijn ondergebracht. De aandeelhouders van de Holding zijn de Provincie en de gemeente Oss, in de verhouding 70,7% – 29,3%.

Waar willen we naar toe?

De provincie en haar partners willen dat het Pivot Park uitgroeit tot een volwaardige innovatieve campus voor medicijnontwikkeling die goed is ingebed in een regionaal en (inter)nationaal ecosysteem van bedrijven en instellingen voor de ontwikkeling en productie van medicijnen. Verder moet de parkorganisatie binnen vijf tot tien jaar zodanig positieve exploitatieresultaten zien te bereiken dat het vastgoed en de faciliteiten kunnen worden overgedragen aan een of meer private partijen.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Hotel Nassau

in Breda

Wat betekent het voor Brabant?

Het hotel heeft betekenis voor zowel de toeristisch recreatieve als zakelijke infrastructuur van Midden- en West-Brabant. Voor de ambitie om tot de top vijf van de Europese kennis en innovatieregio's te behoren is een hoogwaardig hotel een noodzakelijke voorziening. Vijf rijksmonumenten, waaronder een voormalig klooster en kapel, in een van de oudste straten van Breda zijn door de bouw van het hotel gerestaureerd.

Waar staan we nu?

De provincie heeft een lening verstrekt van € 6,4 mln. ten behoeve van de restauratie. De restauratie is afgerond en het hotel is in exploitatie.

Facts & figures

Status

Project in exploitatie

Looptijd tot

2025

Boekwaarde

€ 5.600.000

Ramingen:

Uitgaven

€ 896.000

Inkomsten

€ 6.496.000

Expl. Saldo

€ 0

Risico

€ 155.000

Dekking Risico

Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

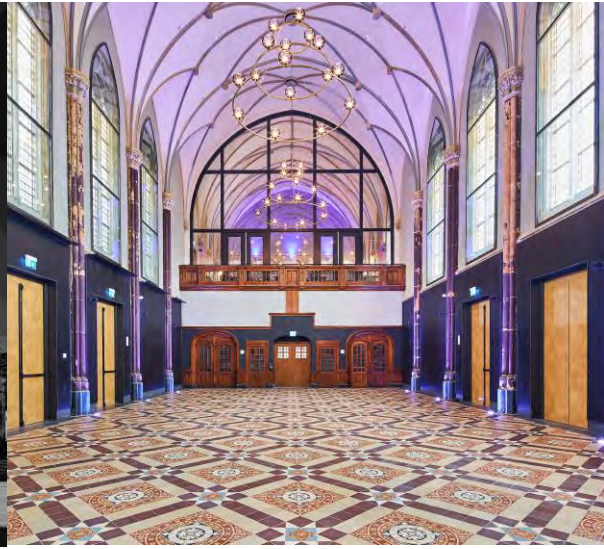
Geldlening

Partners

Gemeente Breda, Bouwbedrijf Van de Ven bv.,
Nationaal Restauratie Fonds

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

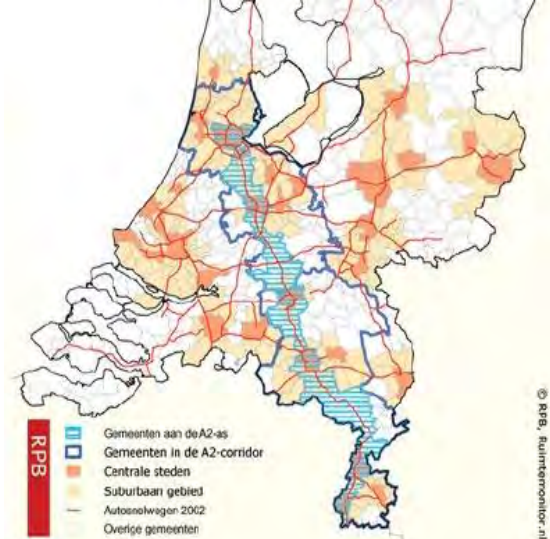
Waar willen we naar toe?

De panden zijn gerestaureerd en het hotel is in bedrijf. Hotel Nassau Breda is een unieke hotelbeleving op historische katholieke bodem waar vroeger sober geleefd werd. Naast het hotel is er een restaurant en bar ondergebracht in de historische gebouwen, de voormalige kapel is verbouwd tot een ruimte waar meetings en event kunnen worden georganiseerd.

De geldlening zal in 2025 volledig zijn afgerond.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

A2-corridor in 's-Hertogenbosch

Wat betekent het voor Brabant?

Volgens de Verordening Ruimte is het gebied zoekgebied verstedelijking. Dit houdt in dat er stedelijke ontwikkeling mogelijk is die aansluit bij bestaand stedelijk gebied of plaatsvindt in een nieuw cluster van stedelijke bebouwing. Hierbij kan gedacht worden aan bedrijventerrein of woningbouwontwikkeling.

Waar staan we nu?

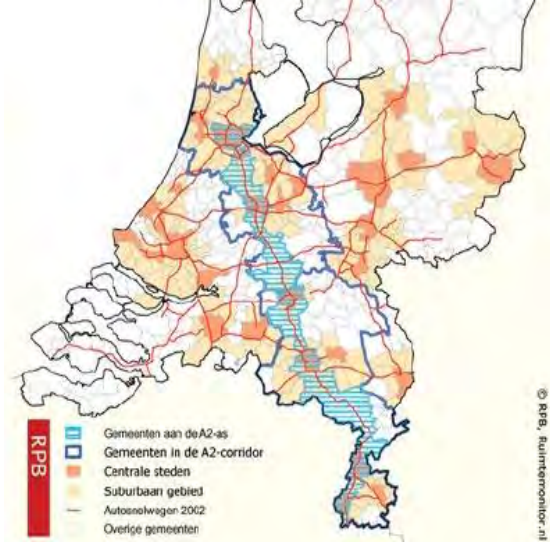
Het perceel is in juni 2009 aangekocht, als onderdeel van een grotere grondaankoop. De zeven percelen liggen aan de oostzijde van 's-Hertogenbosch in een hoek tussen de snelweg A2, de spoorbaan en het tracé van de Zuid-Willemsvaart. Het betreft een grondpositie voor ontwikkeling op de lange termijn.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Strategische grondpositie	2025	€ 557.846
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 31.200	€ 589.046	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 0		
Instrumenten		
Strategische grondaankoop		
Partners		
Niet van toepassing		

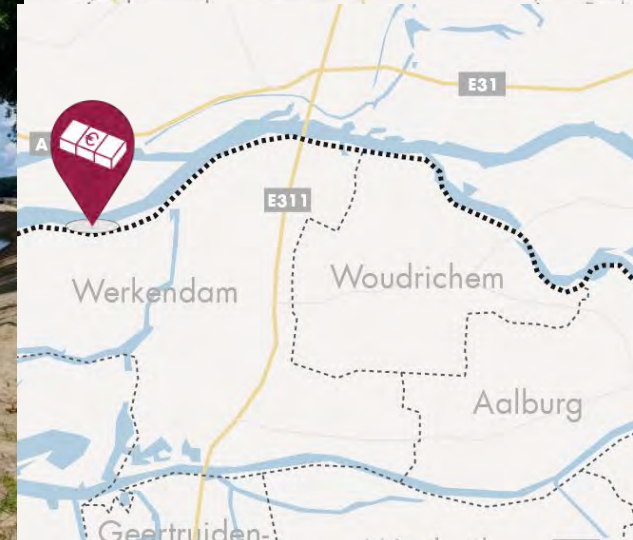
ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar willen we naar toe?

De stedenbouwkundige en landschappelijke inrichting van de toekomstige ontwikkeling dient rekening te houden met de aanwezige ruimtelijke kwaliteiten en structuren in het gebied zelf en in de naaste omgeving, waaronder mede begrepen de ontwikkeling van een groene geleding ten behoeve van ecologische en landschappelijke verbindingen, door deze in de planontwikkeling te betrekken.

Derde haven Werkendam

Wat betekent het voor Brabant?

Maintenance gaat over het controleren, onderhouden en verbeteren van techniek. Daar liggen veel kansen, want expertise over onderhoud is in alle industrieën nodig. Brabant is een maintenance-hotspot en wil deze positie uitbreiden en versterken. Hiervoor wordt ingezet op een sterkere maritieme maintenance en waardevolle samenwerking tussen de aerospace en maritieme maintenance.

Waar staan we nu?

Gemeente Werkendam huisvest de maritieme maintenance industrie van Brabant en (gezamenlijk met de overkant van de rivier) Nederland. Het gebied zit vol, er zijn vrijwel geen uitbreidingsmogelijkheden meer voor scheepvaartbedrijven met watergebonden bedrijvigheid. Daarnaast is er een grote problematiek rondom de huisvesting van arbeidsmigranten.

Facts & figuren

Status
Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking Risico

Instrumenten

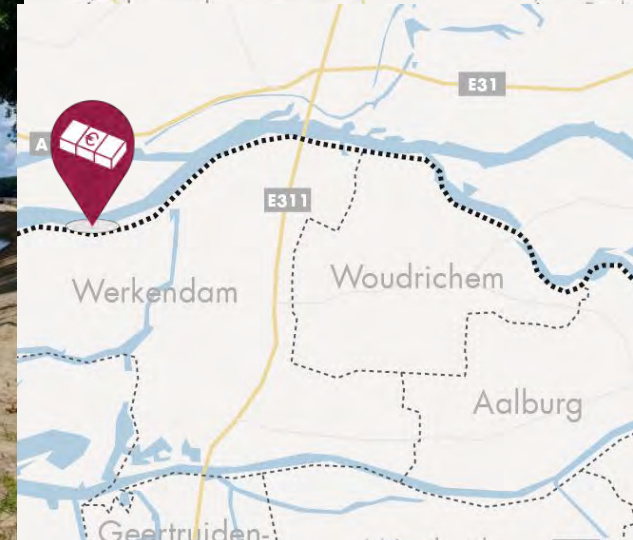
worden nog verkend

Partners

Gemeente Werkendam, Woudrichem en Aalburg (gemeente Altena in wording), Stichting Werkendam Maritime Industries)

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Waar willen we naartoe?

Er liggen kansen om een derde haven te ontwikkelen in Werkendam, onderdeel hiervan is de insteekhaven bij de Biesbosch haven, die met inzet van het Regionaal Herstructureringsfonds (BOM) is voorbereid. Om de kans rijkheid van deze plannen te onderzoeken, dient een gedegen haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd te worden om zo de (on)mogelijkheden boven tafel te krijgen.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

AFC Nieuw Prinsenland

in Dinteloord

Wat betekent het voor Brabant

Direct aan de A4/A29 ligt het Agro & Foodcluster Nieuw Prinsenland. Dit bedrijventerrein is een knooppunt voor de agrofood en biobased economy en biedt alle ruimte voor moderne bedrijven actief in of gelieerd aan de agro- en levensmiddelensector, de biobased economy en hierbinnen value added logistics, dienstverlening, onderzoek en ontwikkeling.

Waar staan we nu?

Er liggen kansen om het AFC Nieuw Prinsenland op een toekomstbestendige manier af te ronden. Hiervoor dient, samen met de belangrijkste stakeholders, een toekomstvisie voor 2050 opgesteld te worden.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Facts & figures

Status

Project in uitvoering

Looptijd tot

2019

Boekwaarde

€ 20.000

Ramingen:

Uitgaven

€ 20.000

Inkomsten

€ 0

Expl. Saldo

-/- € 20.000

Risico

€ 20.000

Dekking Risico

Programmabudget Werklocaties

Instrumenten

Opstellen toekomstvisie

Partners

Gemeente Steenbergen, Royal Cosun, Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij.

Waar willen we naartoe?

Het opstellen van een toekomstvisie is een stap om te komen tot een robuuste afronding van het AFC Nieuw Prinsenland. Dit draagt bij aan provinciale doelen op het gebied van innovatie agrofood, energie, biobased, circulair en daarnaast ook aan sociaal-maatschappelijke doelen zoals werkgelegenheid. In het proces wordt zo breed mogelijk gekeken en worden onder andere de volgende aspecten meegenomen: ruimte voor duurzaamheid, arbeidsmarkt, effect op omgeving, en de mogelijke link met Energyweb XL.

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

MindLabs Spoorzone Tilburg

Wat betekent het voor Brabant?

De gemeente Tilburg, Tilburg University, Fontys, de Onderwijsgroep Tilburg (ROC) en De Persgroep hebben het initiatief genomen voor MindLabs. De Provincie Noord-Brabant ondersteunt en helpt mee bij de totstandkoming van de businesscase MindLabs en de ontwikkelingen in de Spoorzone van Tilburg.

Mind-Labs wordt een centrum voor onderwijs, onderzoek en ondernemerschap op het snijvlak van interactieve technologieën en 'human behavior' (gedrag). In de Spoorzone willen de betrokken partijen een nieuw ecosysteem op het gebied van de ontwikkeling van interactieve technologieën, nieuwe toepassingen voor MKB en *start-ups* en andere wijzen van kennis- en informatieoverdracht realiseren. Digitale netwerktechnologie, *social media*, robotica en kunstmatige intelligentie maken dat het door alle betrokken partners als grote kans gezien wordt om op dit vlak samen te werken. Ook het versterken van de in Brabant aanwezige kennis, het verbinden van en met het bedrijfsleven en daarmee het creëren van kansen voor (nieuw) ondernemerschap is een doel van MindLabs.

Partners

Gemeente Tilburg investeert met eigen middelen in de nieuwbouw en draagt verder substantieel bij aan huurgaranties. Er wordt hiervoor op dit moment een raadsbesluit voorbereid voor de vergadering van 6 mei 2019. Daarnaast subsidieert de gemeente voor 2 mln in de labs TiU, Fontys hogeschool Journalistiek 6,5 mln *, Tilburg University, School of Humanities and Digital Sciences 12,6 mln, ROC Onderwijsgroep Tilburg 4,5 mln

De kosten van Fontys hebben nu uitsluitend betrekking op Hogeschool vd journalistiek (onderdeel van Fontys). Dit itt het PS stuk van nov 2019 waarin de kosten voor Fontys als totale organisatie waren opgenomen (12,6 mln euro voor bouwkosten).

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Facts & figures

Status

Besluitvorming

Looptijd tot

doorlopend

Ramingen:

Uitgaven

€ 2.500.000

Inkomsten

€ 2.500.000 (3e tranche investeringsgelden)

Risico

Max.€
1.500.000

Dekking risico

Max.€ 1.500.000 (vrije begrotingsruimte)

Instrumenten

Uitgaven: Subsidie (6 ton) en lening organisatie mindlabs (2 ton), Subsidie onderwijsinstellingen 1,7 miljoen: totaal 2,5 miljoen

Risico: Mogelijke investering in onrendabele top nieuwbouw en iig afgifte huurgaranties leegstand: € 1,5 miljoen

Partners

Waar staan we nu?

Ecosysteem MindLabs komt in de Spoorzone van Tilburg naast de LocHal, in één van de hallen van de voormalige NS Werkplaats. De locatie is gekozen vanwege de centrale ligging nabij het station met goede bereikbaarheid, mogelijkheden tot synergie met directe omgeving, bedrijvigheid en behoud/inpassing in cultuurhistorische elementen. Fontys neemt hiervan ongeveer 4.000 m² voor haar rekening als eigenaar. Circa 4.000 m² zal worden verhuurd aan de Universiteit Tilburg, het ROC en De Persgroep. Tenslotte zal circa 5.000 m² worden verhuurd aan bedrijven en startups. Momenteel zijn de vier samenwerkende partners gezamenlijk gevestigd in het Deprez-gebouw in de spoorzone van Tilburg. Vanuit de inhoud is een businesscase en een waardepropositie voor de organisatie MindLabs opgesteld. Deze organisatie moet kennisinstellingen en bedrijven met elkaar gaan verbinden. Ook is een kwartiermaker sinds september 2018 actief bezig met de oprichting van deze organisatie en het verbinden van bedrijven met het ecosysteem (*letter of intent* Interpolis inmiddels getekend). De onderhandelingen tussen gemeente Tilburg en de voorziene belegger om een contract te sluiten voor het nieuwbouwcomplex MindLabs zijn in de laatste fase afgebroken.

Momenteel bereidt de gemeente Tilburg een raadsbesluit voor om met eigen middelen de nieuwbouw te realiseren. Provinciale Staten hebben in de vergadering van 9 november 2018 ingestemd met het verstrekken van 2,5 mln euro subsidie voor de organisatie MindLabs en de onderwijsinstellingen die in het ecosysteem MindLabs participeren. De meerjarige projectsubsidie voor de organisatie MindLabs is inmiddels door de provincie verstrekt (6 ton subsidie, 2 ton lening). Daarnaast is een overeenkomst tussen de gemeente Tilburg en de provincie in voorbereiding om maximaal €1,5 miljoen aan huurgaranties te verstrekken voor de nieuwbouw MindLabs.

Waar willen we naartoe?

Het streven is om per 1 april 2019 door de samenwerkingspartners een Organisatie MindLabs opgericht te hebben. Op 6 mei 2019 zal de gemeenteraad van Tilburg een definitief besluit nemen over de gemeentelijke financiering van de nieuwbouw van MindLabs. De provincie zal mogelijk investeren in de onrendabele top van de nieuwbouw en in ieder geval huurgaranties afgeven. De provinciale bijdrage zal tot maximaal € 1,5 miljoen kunnen bedragen. Samenwerkingspartners stellen daartegenover ook financiële bijdragen beschikbaar (zie *facts and figures*).

ECONOMISCH
VESTIGINGS-
KLIMAAT

Energietransitie

Het Ontwikkelbedrijf is samen met het Programma Energie aan het verkennen op welke onderdelen het Ontwikkelbedrijf kan helpen met het versnellen van de energietransitie. Voor de volgende onderwerpen wordt momenteel verkend of en zo ja welke rol het Ontwikkelbedrijf op zou kunnen pakken:

Aardgasvrije wijken: Er loopt vanuit het ministerie van BZK een programma Aardgasvrije Wijken. Aan de hand van proeftuinen wil het ministerie kennis stimuleren over het aardgasvrij maken van woonwijken. Vanuit Brabant hebben 7 gemeenten een initiatief ingediend. Uiterlijk 1 oktober maakt het ministerie de geselecteerde woonwijken bekend. Niet al deze initiatieven zullen gehonoreerd worden. Mogelijk kan de provincie een rol spelen bij de niet geselecteerde initiatieven.

Wind- en zonne-energie:

Met de Kempengemeenten is een samenwerkingsovereenkomst getekend. Resultaten van het haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden voor opwekking van grootschalige wind- en zonne-energie zijn eind september 2018 beschikbaar.

Met de gemeenten Den Bosch en Oss is een samenwerkingsovereenkomst gesloten en loopt een verkenning van de mogelijkheden van duurzame energie in het poldergebied tussen Den Bosch en Oss. Met de gemeenten Waalwijk en Geertruidenberg loopt overleg om tot een intentieovereenkomst te komen en gezamenlijk de mogelijkheden tot duurzame energie (wind en zon) te verkennen. De planning is om dit jaar de overeenkomst te sluiten en een eerste verkenning af te ronden.

Intentie is om de gemeenten zelf de benodigde ruimtelijke procedures te laten doorlopen. Gezien de omvang van projecten en de ligging in meerdere gemeenten is mogelijk een provinciaal inpassingsplan effectiever. Dit vraagt de komende jaren extra ambtelijke inzet vanuit de provincie.

Energienetwerk: Parallel aan de uitbreiding van duurzame energie moet ook het transport op orde gebracht worden (stopcontacten op strategische plekken aanleggen) Gezien de benodigde aanpassingen aan het net, ligt het voor de hand om voor ontwikkeling van grotere eenheden te gaan in plaats van overlaten aan de markt met versnippering tot gevolg en suboptimale aansluitingen op het net.

Dongecentrale in Geertruidenberg

Wat betekent het voor Brabant?

De Dongecentrale uit 1919 was de eerste elektriciteitscentrale van de Provinciale Noord-Brabant. De centrale heeft een belangrijke rol gespeeld in het toegankelijk maken van elektriciteit en hiermee in de industrialisering van Brabant. Nadat er een ontploffing plaatsvond in de centrale in 2010, besloot de voormalige eigenaar Essent (RWE) om de centrale te sluiten. Nadat BOEi in 2012 de centrale heeft aangekocht, heeft de Provincie besloten voor de helft mede-eigenaar te worden. Het doel is om gezamenlijk een herbestemming te vinden, zodat de gebouwen behouden blijven en het cultureel verhaal niet verloren gaat. Het assemble van gebouwen betreft de Centrale, het Filterhuis (waar het koelwater werd gefilterd), een kantoorgebouw en een zevental dienstwoningen. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in ontwikkeling	2020	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 870.000	€ 870.000	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 178.000	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Eigendom (50%)
Subsidie (Erfgoed)
Huurovereenkomsten

Partners

Stichting Boei , Gemeente Geertruidenberg,
Diverse huurders

Waar willen we naar toe?

Voor het gebruik en exploitatie van de centrale, wordt gericht op een tijdelijk programma (maximaal 10 jaar) en op een lange termijn programma. Het tijdelijk programma is gericht op 'evenementen en horeca', waarmee een bijdrage geleverd kan worden in de kosten van beheer, onderhoud, planontwikkeling en reuring. Het lange termijn programma is gericht op de 'voormalige functie van de centrale' energieopwekking, maar dan op duurzame wijze. Het filterhuis, met uitzicht op de weilanden en gelegen aan de rivier de Donge, is geschikt voor evenementen en een bierbrouwerij. Het kantoorgebouw is geschikt om de voormalige functie 'kantoor' te handhaven. Voor de voormalige dienstwoningen wordt een programma uitgewerkt door GRUTS studenten. >>

Waar staan we nu?

Centrale: De restauratie van de noordgevel en dak heeft in 2017 plaatsgevonden.

Centrale korte termijn: Met B&W van Geertruidenberg is overeengekomen dat de centrale tijdelijk voor 10 jaar bestemd mag worden voor evenementen en horeca (korte termijn programma). De vergunning kan in 2019 verleend worden, nadat de parkeervoorzieningen met de nieuwe burens (voormalige werkplaatsen Dongecentrale) zijn vastgelegd. Na het geschikt maken van de centrale, is deze in 2019 gereed voor evenementen en beurzen.

Centrale lange termijn: Het voormalige plan om op grote schaal duurzame energie op te wekken door hout te vergassen tot methaangas is losgelaten. Er is tot vier keer toe geen SDE subsidie voor verstrekt. Momenteel wordt er een nieuwe energie-opwek-programma uitgewerkt om biomassa om te zetten in methaangas, waterstof en warmte. De haalbaarheid hiervan moet in 2019 bekend zijn.

Filterhuis: Het gehele filterhuis is casco gerestaureerd in 2016. Met een brouwerij en evenementenbureau is een definitief ontwerp vastgesteld, wordt de bouwaanvraag in 2019 ingediend en na interne verbouwing vindt de opening in 2019 plaats.

Kantoor: Het kantoorgebouw is casco in goede staat. Bij provincie en BOEi is een extra investering toegezegd voor het intern 'upgraden' van het kantoorgebouw tbv verhuur als kantoor. In februari 2019 start de interne verbouwing en is in november 2019 verhuurklaar.

Dienstwoningen: Vanaf september 2017 is door GRUTS studenten een concept plan uitgewerkt, welke aansluit bij de lange termijn functie 'duurzame energie opwekken'. In 2019 wordt vooral de bestemmingsplan mogelijkheden en de financiële haalbaarheid verkend.

Algemeen: De samenwerking met mede-eigenaar BOEi voor de gehele herontwikkelpgave liep begin 2018 af.

Beide partijen hebben besloten om de samenwerking te verlengen met 10 jaar (tot 2028) en door te investeren in de centrale, filterhuis en kantoorgebouw. De verwachting is dat het filterhuis, kantoorgebouw en de centrale (korte termijn programma) in 2019 geschikt zijn voor de nieuwe functies. Dat is exact 100 jaar na de opening van de Dongecentrale, waarbij de centrale een nieuwe fase in gaat: de Dongecentrale 2.0!

Cultureel Erfgoed

De geschiedenis van Brabant doorgeven aan toekomstige generaties. Dát is de ambitie. Daarbij richten we ons op de bescherming van collectie, de beleving van cultureel erfgoed, maar ook op duurzaam behoud door herbesteding of restauratie. Vooral op de thema's Religieus Brabant en in Innovatief Brabant is de herbestedingsopgave groot en worden met inzet vanuit het Ontwikkelbedrijf tal van erfgoedcomplexen herontwikkeld. Zo is vanuit het thema Religieus Brabant de herbesteding opgepakt van onder andere Klooster Mariadal (Roosendaal), Klooster Catharinadal (Oosterhout) en Mariënhage (Eindhoven). Vanuit thema Innovatief Brabant zijn ook tal van erfgoedcomplexen herbestedd waaronder KVL (Oisterwijk), BergOss (Oss), Dongecentrale (Geertruidenberg) en Brouwhuis (Breda).

Ook voor de thema's Bevochten Brabant en Bestuurlijk Brabant wordt met name de expertise van het Ontwikkelbedrijf ingezet om tot optimale doelrealisatie te komen.

Cultureel Erfgoed Verkenningen

Verkenningen waarbij de Erfgoedfabriek betrokken partijen helpt bij de planontwikkeling wanneer het gaat om het herontwikkeling en herbestemmen van erfgoedcomplexen. De Provincie faciliteert en creëert beweging in herontwikkelingsinitiatieven om te komen tot haalbare businesscases.

In de 2de helft van 2018 zijn een aantal nieuwe verkenningen gestart zoals klooster St Agatha, Kruithuis in s'-Hertogenbosch en het landgoed Strijdhoeve in Udenhout.

Daarnaast hebben een aantal verkenningen geleid tot een projectparticipatie van de Provincie. Deze zijn onder het kopje Cultureel Erfgoed Projecten terug te vinden. Een voorbeeld hiervan is Bovendonk maar ook Oudenbosch en de NS Werkplaats staan hier vermeld.

Ook zijn verkenningen afgerond waarbij ze niet meer opgenomen zijn in het overzicht. Dit betreft de verkenningen Stevenshof, kasteel Gemert en Zuidrand Goirle. Het herbestedingsproces is daarmee niet afgerond maar verloopt via de reguliere programma's van de provincie zoals Erfgoed en/of Brabant Mozaïek (RO taken)

Onze-Lieve-Vrouwabdij

in Oosterhout

Wat betekent het voor Brabant?

De Onze-Lieve-Vrouwabdij maakt samen met Sint-Catharinadal en de Sint-Paulusabdij deel uit van de Heilige Driehoek in Oosterhout. Dit ensemble is van grote waarde voor het verhaal van Religieus Brabant.

De concentratie van drie levende kloosters, de priorij Sint-Catharinadal van de zusters Norbertinessen, de Onze-Lieve-Vrouwabdij van de zusters Benedictinessen en de Sint-Paulusabdij van de gemeenschap Chemin Neuf, vormt een stedenbouwkundig geheel dat uniek is voor Nederland. Het is in de Monumentenwet aangewezen als beschermd stadsgezicht.

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2020	

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
-----------------	------------------	--------------------

Risico	Dekking risico
---------------	-----------------------

Instrumenten

Nader te bepalen

Partners

Leefgemeenschap, Gemeente Oosterhout

De Heilige Driehoek verenigt een groot aantal waarden in zich: religieus, cultuurhistorisch, monumentaal, landschappelijk, ruimtelijk-stedenbouwkundig en als ensemble. Jaarlijks brengen duizenden bezoekers uit binnen- en buitenland een (korte) periode door in de gastenverblijven van de kloosters om zich te bezinnen en te delen in de gebedsdiensten, het spirituele en culturele leven van de kloosterlingen.

Projectinitiatief

Het complex is te groot voor de huidige gemeenschap van Benedictinessen. De gemeenschap heeft de wens intern te verhuizen zodat een deel van het complex verhuurd kan worden. Daarin zitten verschillende opgaven zoals verbouwen, verhuren en verduurzamen. Samen met de gemeenschap de gemeente Oosterhout en de Stichting Heilige Driehoek wordt

verkend wat ervoor nodig is om deze complexe opgave tot uitvoering te brengen. Voor wat betreft de verduurzaming wordt onderzocht of dit een samenwerkingsthema kan zijn voor de gehele Heilige Driehoek.

Waar staan we nu?

Met de gemeente Oosterhout wordt samengewerkt om gemeentelijke goedkeuring te verkrijgen op de verbouwplannen. Parallel daaraan wordt onderzocht wat een goede projectorganisatie zou kunnen zijn voor de volledige opgave.

Abdy van Berne

in Bernheze

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant

De Abdy van Berne bestaat uit abdygebouwen naast en tegen het voormalig slot of speelhuis van de abt van Berne. Vermoedelijk was dit oorspronkelijk een jachtslot van de hertog van Brabant. De abdy is een van de weinige nog resterende kloostergebouwen waar duidelijk herkenbare onderdelen nog zichtbaar zijn die grotendeels uit de Middeleeuwen dateren. Het slot dateert uit 1546. De abdy is ook het thuis van één van de twee nog resterende kloostergemeenschappen in Brabant, die nog wonen op de plek waar zij in de Middeleeuwen een relatie mee hadden. De abdy ligt namelijk op de locatie van voormalige hoeve Bernhese, die in 1196 aan de Abdy van Berne werd geschonken. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning		
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
Risico	Dekking Risico	
Instrumenten		
Partners		

Daar woonden sinds de 13e eeuw Norbertijnen die pastoors waren van de omliggende parochies Berlicum en Heeswijk. In 1543 werd er de uithof Abdij van Berne gesticht en in 1857 werd de Abdij er opnieuw gevestigd. De abdij is een 'must' voor het religieuze verhaal van Brabant.

Waar willen we naartoe?

De Norbertijnen willen zolang het kan blijven wonen in de abdij, die daarmee haar religieuze functie behoudt. De abdij huisvest ook een uitgeverij, een religieuze boekwinkel, een proeflokaal voor abdijsbier en geeft plek aan lokale activiteiten en verenigingen zoals de harmonie. De Norbertijnen zijn op zoek naar een duurzaam exploitatiemodel voor de abdij. In hun zoektocht de exploitatielasten omlaag te brengen, willen zij de mogelijkheden om dit te doen via een duurzame energievoorziening, onderzoeken. Daarnaast zijn er plannen om woonruimten voor specifieke doelgroepen te realiseren en een bierbrouwerij op te zetten.

Waar staan we nu?

De Norbertijnen van de abdij hebben de provincie eind 2015 gevraagd mee te denken over de toekomst van de abdij. Norbertijnen en provincie hebben in februari 2016 besloten samen een verkenning naar een duurzaam concept voor de Abdij uit te voeren. De Norbertijnen zelf hebben in 2017 een 'dromendocument' opgesteld met daarin hun visie over de toekomst van de abdij. Er is begin 2018 een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld, dat er toe moet leiden dat er eind 2018 een ontwikkelconcept met bijbehorende businesscase kan worden gepresenteerd. De inzet van de provincie richt zich op de inbreng van kennis, netwerken en ervaring.

Klooster Sint Josephsberg

van de Clarissen in Megen

Betekenis voor Brabant?

Tussen 1720-1723 werd de basis van het klooster Sint-Josephsberg gelegd op de ruïnes van het kasteel van de graven van Megen. Dat was midden in de periode van refugie en katholieke enclaves. In 1897, tijdens de Rijk Roomse periode, is het klooster vernieuwd en uitgebreid. Vanuit het verhaal van Religieus Brabant is het Clarissenklooster in Megen een 'must'. Het behoort tot één van de acht Refugiekloosters in Noordoost-Brabant en maakt bovendien deel uit van 'Assisi aan de Maas', één van de belangrijkste kloosterensembles in Noord-Brabant.

Waar willen we naar toe?

Het clarissenklooster Sint-Josephsberg te Megen is het oudste nog bestaande Clarissenklooster in Nederland. De Clarissen willen graag in het klooster blijven.

CULTUREEL
ERFG

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2019	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 40.000	€ 0	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 0	n.v.t.

Instrumenten

Proceskennis en -middelen
Ruimtelijk instrumentarium

Partners

Clarissen Megen, Konferentie Nederlandse Religieuzen, Gemeente Oss

Door de kleiner wordende kloostergemeenschap, lopen de kosten van onderhoud en gebruik op termijn te hoog op. Om te voorkomen dat ze het gebouw moeten opgeven, zijn de zusters op zoek naar een verdienmodel dat aansluit bij de contemplatieve aard van de orde.

Waar staan we nu?

In samenspraak met de gemeente werd een plan ontwikkeld met functies zoals wonen, zorg en onderwijs. Deze functies werden deels ondergebracht in nieuwe of te verbouwen ruimtes. Voor deze aanzienlijke investeringen was het noodzakelijk dat de Clarissen uit Nijmegen zich in Megen zouden vestigen. Maar dat laatste is niet doorgegaan. Op dit moment zijn de Clarissen op zoek naar een nieuw model voor de toekomst. De zusters hebben inmiddels een nieuwe visie opgesteld 'Een duurzaam Clarissenleven' De provincie, de

Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) en de gemeente Oss ondersteunen hen in dit proces. Gezamenlijk werken de partijen toe naar een IOK en een plan van aanpak om de nieuwe visie van de zusters te onderzoeken op haalbaarheid. Dit moet eind 2018 een gedragen, duurzaam ontwikkelperspectief voor het klooster en haar gemeenschap opleveren. De inzet van de provincie richt zich in deze fase op de inbreng van kennis, netwerken en ervaring.

Fort Isabella

in Vught

CULTUREEL
ERFGOED

Wat betekent het voor Brabant?

Het Fort Isabella was onderdeel van de Zuiderfrontier, een Nederlandse militaire verdedigingslinie uit de 16e en 17e eeuw. Enkele gedeelten zijn tot 1952 in gebruik geweest. De linie was de langste aaneenschakeling van forten, vestingsteden en inundatiegebieden die Nederland ooit heeft gekend. Ze diende als bescherming van de Noordelijke Nederlanden tegen Spaanse en later Franse aanvallen. Grote delen van de linie waren gebaseerd op inundatie, oftewel onderwaterzetting. Vandaar dat de Zuiderfrontier ook wel de Zuiderwaterlinie wordt genoemd. Op de locatie is de historische militaire geschiedenis nog goed af te lezen, de contouren van het fort zijn nog aanwezig en de kazerne die later is gebouwd is bijna geheel nog intact. >>

Facts & figuren

Status Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking Risico

Instrumenten

Partners

Gemeente Vught, Waterschap, Brabants landschap Natuurmonumenten, Rijksdienst voor cultuurhistorie, Gemeente Den Bosch, Stichting Fort Isabella Lokale natuurverenigingen, Marktpartijen

Het gehele complex bevat een vijftal rijksmonumenten: het Poortgebouw van het oorspronkelijk fort zoals in 1701 aangepast op aanwijzing van Menno van Coehoorn, de oorspronkelijke poortingang en het hoofdwachgebouw van de kazerne uit 1917, de muziekkiosk uit 1932 aangeboden door de officieren en onder-officieren van het Regiment Wielrijders, en de noordwestelijke enveloppe (vestingwallen) van het voormalig fort Isabella. Deze locatie draagt dan ook op een zeer waardevolle manier bij aan het verhaallijn "bevochten Brabant".

CULTUREEL
ERFGOED

Waar gaan we naar toe?

De Isabella groep is eigenaar geworden van het Fort. Dat wil zeggen de grond en de gebouwen binnen de hekwerken van de voormalige kazerne. De omliggende enveloppe structuur is in eigendom van de gemeente Vught. De Isabella groep is initiatiefnemer en betreft bij haar initiatief tal van partijen. Dit heeft geleid tot een gemeenschappelijke droom. De droom heet Citabella en staat voor een prettige woon & leef community. Hoe kunnen mensen ouder worden in een vitale omgeving? De uitdaging is om op Fort Isabella een levendige verscheidenheid aan bedrijven te krijgen waarbinnen gerecreëerd kan worden en waarbij mensen kunnen wonen die een verschillende behoefte aan zorg nodig hebben.

Waar staan we nu?

Door de initiatiefnemers is een bestemmingsplan procedure gestart. Het bestemmingsplan is zonder zienswijze vastgesteld. De provincie heeft ondersteund in de herbegrenzing van het NNB gebied en met procesgeld ondersteuning geboden in uitwerkingen op het gebied van duurzame energie en recreatie. De businesscase is door de initiatiefnemers opgesteld. De herontwikkeling zal geheel door de initiatiefnemers gedaan worden. Er is ondersteuning gevraagd voor, het inrichten van de omliggende gronden, het aanleggen van een brug richting Den Bosch en het proces om in 2029 vierhonderd jaar bevrijding van Den Bosch te vieren. De erfgoedfabriek en de zuiderwaterlinie zijn actief betrokken om een rol te spelen in die ondersteuning.

Klooster Franciscanessen

in Meierijstad - Veghel

Wat betekent het voor Brabant?

Het klooster van de Franciscanessen uit Veghel stamt uit de periode van het Rijke Roomse leven. Al meer dan 175 jaar bevindt zich op deze locatie een klooster. Het religieuze ensemble van Veghel als geheel is een 'must', vanwege de veelheid aan belangrijke religieuze bebouwing in het centrum. Onderdeel van dit Veghelse ensemble zijn ook de Lambertuskerk met het kerkhof en de pastorie (alle drie rijksmonumentaal).

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2019	

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
-----------------	------------------	--------------------

Risico	Dekking Risico
---------------	-----------------------

Instrumenten

Partners

Zenzo Maatschappelijk Vastgoed, zusters Franciscanessen, gemeente Meierijstad

Waar willen we naar toe?

Op dit moment leven er nog 54 zusters in het klooster, met een gemiddelde leeftijd van 86+. In 2017 zijn 12 zusters overleden. De gemeenschap wordt dus snel kleiner. Daarom zijn de zusters begin 2018 een overeenkomst aangegaan met Zenzo Maatschappelijk Vastgoed. Zij willen gezamenlijk de herontwikkeling van het klooster in gang zetten.

De gemeente Meierijstad heeft een masterplan voor het centrum opgesteld, waarbinnen de ontwikkeling van het klooster past. Ontwikkelaar Zenzo richt zich in het kloostercomplex op een combinatie van zorg en wonen, aangevuld met maatschappelijke voorzieningen.

Waar staan we nu?

Zusters, ontwikkelaar, gemeente, en provincie hebben een intentieovereenkomst afgesloten waarin zij af hebben gesproken samen een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de herontwikkeling van het kloostercomplex. Deze verkenning moet in 2019 uitmonden in een haalbaar en gedragen ontwikkelperspectief met businesscase (inclusief transformatiekader). De inzet van de provincie richt zich op de inbreng van kennis, netwerken en ervaring.

Doveninstituut Kentalis

in Sint-Michielsgestel

Betekenis voor Brabant?

Het voormalige doveninstituut in Sint-Michielsgestel werd tussen 1908 en 1910 gebouwd naar ontwerp van de architect J.H.H. van Groenendael. In de periode van het Rijke Roomse Leven behoorde het omvangrijke gebouw tot de top van de religieuze infrastructuur. Het instituut is één van de belangrijkste iconen voor de betekenis die kloosters in die periode hadden voor zorg, onderwijs en missie.

Waar willen we naar toe?

Het indrukwekkende hoofdgebouw in neogotische stijl komt leeg te staan. De landelijke zorg- en onderwijsorganisatie Kentalis, momenteel gehuisvest in het Doveninstituut, wil zijn activiteiten meer gaan spreiden over het land.

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2018	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 40.000	€ 0	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 0	

Instrumenten

Proceskennis en -middelen
Ruimtelijk instrumentarium

Partners

Koninklijke Kentalis
Gemeente Sint-Michelsgestel

Gezien de omvang van de operatie en haar locatie in het dorp, moet de herbestemming van het hoofdgebouw als onderdeel van gebiedstransformatie van het gehele Kentalis-terrein benaderd worden.

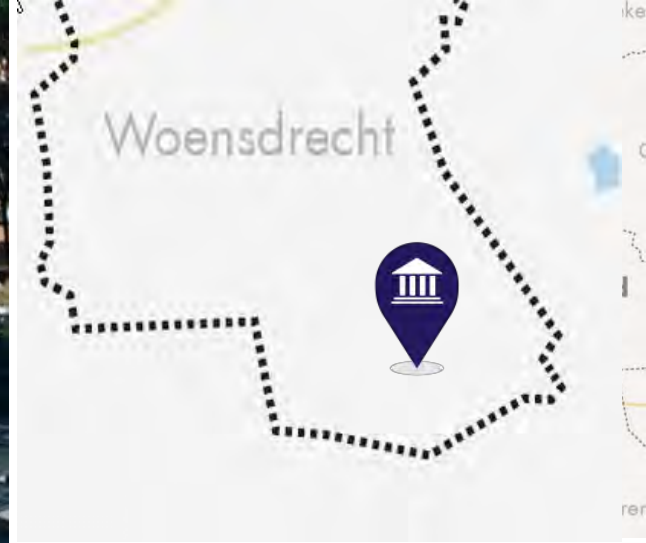
Kentalis, gemeente Sint-Michielsgestel en provincie Noord-Brabant slaan de handen ineen om op deze manier niet alleen nieuwe functies te creëren, maar ook de leefbaarheid, natuur en duurzaamheid van het terrein te versterken.

Waar staan we nu?

Gemeente, provincie en Kentalis werken nauw samen op weg naar een nieuwe bestemming voor het Rijksmonumentale hoofdgebouw en een deel van het omliggende terrein. In december 2017 sloten zij een intentieovereenkomst waarin zij de uitvoering van het onderzoek naar de haalbaarheid en randvoorwaarden van een toekomstige herbestemming regelen. Dit heeft geresulteerd in een transformatiekader dat eind 2018 is vastgesteld door de herbestemmingspartners en waarvan de resultaten gedeeld zijn in een breed bezochte

(ruim 300 belangstellenden) informatiebijeenkomst. Januari 2019 heeft de gemeenteraad van Sint-Michielsgestel een aanvullende inbreng geleverd als basis voor het vervolgproces. In 2019 wordt een tenderprocedure gevolgd: de selectie van een (consortium van) marktpartij (-en) die de ontwikkeling de komende jaren ter hand nemen.

Landgoed Bieduinen

in Woensdrecht

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant

Het Landgoed Bieduinenhof in Woensdrecht is een van de vele landgoederen op de Brabantse Wal uit het einde van de 19e eeuw. Het complex is een beschermd rijksmonument. Dankzij het landgoed, met zijn verschijningsvorm en ligging op de Brabantse Wal, kan het verhaal van de landgoederen verteld worden. Bovendien weerspiegelt het complex de Belgische aanwezigheid van welgestelde burgers in dit gebied.

>>

Facts & figuren

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	n.v.t.	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 0	€ 0	€ 0

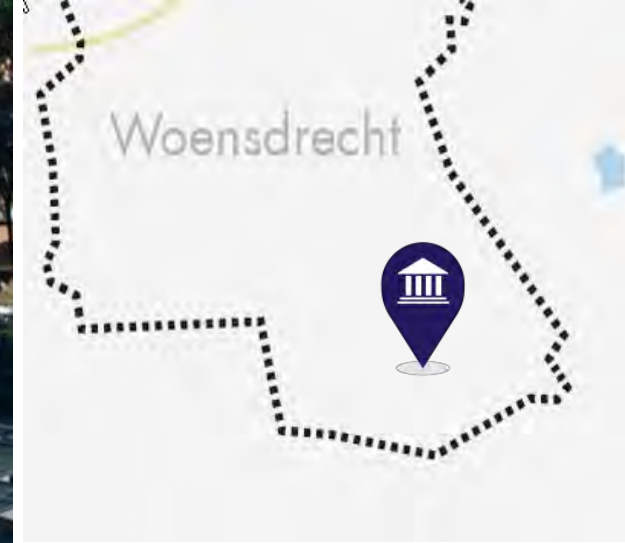
Risico	Dekking Risico
€ 0	€ 0

Instrumenten

Subsidie

Partners

Gemeente Waalre

Waar willen we naartoe?

De Stichting Titurel, de zorginstelling die de gebouwen exploiteert, wil graag uitbreiden met extra wooneenheden zodat het aantal cliënten kan groeien van 20 naar een 50-tal cliënten. Daarnaast heeft Villa Bieduinenhof een opknopbeurt nodig, waarbij onder meer de storende aanbouw uit de jaren zestig gesloopt moet worden. Bij de restauratie wordt rekening gehouden met de cultuurhistorische waarden, zoals het respecteren van de lanenstructuur van het landgoed en de zichtbaarheid van de duinen ('Bieduinen': bij de duinen). Bovendien is het de bedoeling om het landgoed open te stellen voor het publiek: in de villa komt ruimte voor kleine horeca in de vorm van een theeschenkerij waar omwonenden, wandelaars en fietsers van harte welkom zijn. Op deze manier creëren de cliënten maatschappelijke meerwaarde en verbreken ze het isolement in hun veilige werk woonomgeving.

Waar staan we nu?

De Stichting Titurel biedt langdurige zorg en dagbesteding aan mensen met autisme, psychische problematiek en/of verstandelijke beperking. In de loop van 2017 is onder begeleiding van de erfgoedfabriek veel werk gemaakt van een goed ruimtelijk concept, dat de bijzondere cultuurhistorische waarden goed uit de verf laat komen. Er is een ontwerp gemaakt voor een aangepast bestemmingsplan en er is onderzoek gedaan naar de natuurwaarden in verband met voorgenomen bouwactiviteiten in het Natuurnetwerk Brabant/Natura 2000-gebied, met als conclusie dat de natuur profiteren kan van de voorgenomen ingrepen. Definitieve besluitvorming erover vindt naar verwachting in de loop van 2019 plaats. Vanwege hogere prijzen voor bouw- en verbouwing in de huidige marktsituatie ten opzichte van enkele jaren geleden toen de eerste plannen ontwikkeld werden, is de Stichting op zoek naar goedkopere externe financiering.

CULTUREEL
ERFGOED

Klooster Sint Agatha

in Cuijk

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant

Het Kruisherenklooster in Sint Agatha bij Cuijk is het oudst bewoonde klooster van Nederland en dateert nog uit de Middeleeuwen. Het is gesticht in 1371 en het complex bevat talrijke herinneringen aan bijna 650 jaar kloosterleven. Het klooster herbergt een zeldzame collectie handschriften. De kloosterbibliotheek van de Kruisheren is de op één na belangrijkste kloosterbibliotheek van Nederland (na de Librije in Zutphen). Cultuurhistorisch is het klooster dan ook van groot belang, ook omdat een deel van het klooster al is herbestemd tot Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven. Ruim honderd Nederlandse ordes en congregaties hebben hier hun archieven ondergebracht

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2019	
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
Risico	Dekking Risico	
Instrumenten		
Subsidie		
Partners		
Stichting St Agatha, Gemeente Cuijk		

Waar willen we naartoe?

Het klooster wordt nog bewoond door een bescheiden aantal Kruisheren. Er was enige tijd sprake van dat het Generalaat van de Kruisherenorde (met kloosterlingen in West-Europa, Azië, Afrika en Noord- en Zuid-Amerika) zou verhuizen van Rome naar Sint Agatha als oudste Kruisherenklooster ter wereld. Onlangs is daar echter van afgezien. Er is een visie ontwikkeld om het klooster te bestemmen voor wonen, kleinschalig werken en bezinnen in een sfeer van stilte en met respect voor de traditionele kloosterwaarden, met openheid voor verschillende levensbeschouwingen. Kloosterlingen moeten kunnen blijven wonen zolang ze willen en externe belangstellenden kunnen de gebouwen geleidelijk aan meer gaan bewonen. Het Erfgoedcentrum blijft ook gebruik maken van het complex.

Waar staan we nu?

Er is enige jaren terug door de Stichting Sint Aegten (eigenaar van het gebouwencomplex en de landerijen en imposante kloostertuin), provincie en gemeente de hierboven kort weergegeven visie ontwikkeld. Er is begin 2016 een moratorium op de samenwerking gezet, in afwachting van het besluit van de Kruisherenorde tot mogelijke verhuizing van het Generalaat. Als uitkomst van dat proces is najaar 2018 een verzoek bij de provincie ingediend tot subsidiëring van een deel van de restauratie en herontwikkeling, gericht op bewoning van twee vleugels van het gebouw. Samen met de gemeente wordt dit proces nu verder opgepakt.

CULTUREEL
ERFGOED

Kruithuis

in 's-Hertogenbosch

CULTUREEL
ERFGOED

Het Bossche Kruithuis is een 17e-eeuws kruithuis aan de Citadellaan in de binnenstad van 's-Hertogenbosch. Het is gebouwd in 1618-1620 onder leiding van krijgswaarchitect Jan van der Weeghen naar het voorbeeld van het eerste Kruithuis van Delft. Het is het laatste nog bestaande kruithuis uit de Tachtigjarige Oorlog.

Het zeshoekige gebouw kreeg buitenmuren van een meter dik, zonder ramen, opgetrokken uit baksteen in combinatie met natuursteen. Hierbinnen werd een binnenplaats gecreëerd met muren die minder dik waren. Het geheel werd omringd door een gracht.>>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2019	

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
-----------------	------------------	--------------------

Risico	Dekking Risico
---------------	-----------------------

Instrumenten

Partners

Gemeente 's-Hertogenbosch, Hemkundekring 's-Hertogenbosch, Alliantie Zuidwaterlinie, stelling 's-Hertogenbosch, Provincie Noord-Brabant

In 1629, na het Beleg van 's-Hertogenbosch en de verovering van de stad door Frederik Hendrik, werd het gebouw door de Staten geconfisqueerd voor doeleinden van nationaal belang. Tussen 1946 en 1973 werden in het gebouw architecten opgeleid voor de wederopbouw aan de driejarige cursus Kerkelijke Architectuur, waaruit zich de Bossche School zou ontwikkelen. Van 1972 tot 1994 was het pand het onderkomen van het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch. In 1973-1975 werd een grondige restauratie uitgevoerd. Sinds 1989 is het een rijksmonument en thans biedt het Kruihuis onderdak aan STOK (Stedelijk Overleg Kunstenaars 's-Hertogenbosch) en zijn er elke zes weken exposities te bezichtigen.

Gezien de uniciteit en het belang van het Kruihuis voor de stelling van 's-Hertogenbosch Heusden en daarmee het belang voor het verhaal van

Waar gaan we naar toe?

Het zou mooi zijn als jong en oud kennis kunnen nemen van het Beleg 1629 van 's-Hertogenbosch. Wat de uitdaging op deze plek nog bijzonderder en daarmee uitdagender maakt, is dat het Kruihuis natuurlijk niet op zichzelf staat. Het is onderdeel is van de stelling van 's-Hertogenbosch/Heusden, die op haar beurt weer onderdeel is van de Zuiderwaterlinie. De uitdaging die het Kruihuis heeft is hoe zij in combinatie met alle andere onderdelen van de stelling, het verhaal van de hele stelling van Den Bosch in 2029 (400 jaar na het beleg) kan vertellen.

De provincie participeert bij het opstellen van het haalbaarheidsonderzoek voor het Kruihuis. Zodat hopelijk eerder maar zeker in 2029 het Kruihuis een bezoekerscentrum is van en voor de stelling 's-Hertogenbosch/Heusden.

CULTUREEL
ERFGOED

Waar staan we nu?

In opdracht van de Alliantie Zuiderwaterlinie is de Visie Bezoekerscentra Zuiderwaterlinie opgesteld. Voor de Stelling 's-Hertogenbosch-Heusden zijn hiervoor de locaties Kruithuis in 's-Hertogenbosch en Fort Isabella in Vught benoemd en voorts het Gouverneurshuis in Heusden en Fort Hedikhuizen aldaar. Gemeente Sint-Michielsgestel acht de locatie van het voormalige kasteel Oud Herlaar als geschikt om het verhaal te vertellen over de krijgsgeschiedenis.

De Heemkundekring van de gemeente 's-Hertogenbosch heeft aangegeven het Kruithuis te willen huren vanuit het voornemen van de Heemkundekring om het Kruithuis als Vesting- annex Watermuseum in combinatie met een Vaar-arrangement te exploiteren waarbij onder meer de Isabellakazerne in de gemeente Vught wordt betrokken;

Betrokken partijen onderzoeken de duurzame haalbaarheid van de ontwikkeling van het Kruithuis in samenhang met een of meerdere Bezoekerscentra in de stelling en cultuur-toeristische arrangementen waar het verhaal van Bevochten Brabant verteld wordt.

CULTUREEL
ERFGOED

Landgoed Strijdhoeve

in 's-Hertogenbosch

De cultuurhistorische waarde van het landgoed is groot. De naam is afkomstig van het oude leengoed "De Grote Strijdhoeve", dat reeds in de veertiende eeuw vermeld werd, inclusief vier (versterkte) hoeven.

In 1760 wordt het huis De Strijdhoeve gebouwd dat in 1845 in neogotische stijl aangepast wordt. De historische buitenplaats in de huidige vorm qua aanleg en bebouwing heeft een hoge

CULTUURERFGOED cultuurhistorische waarde vanwege het waardevolle achttiende-eeuwse landschap en tuinen en de historische bebouwing.

De historische Buitenplaats is een intacte en herkenbare buitenplaats met landschappelijke en ontginningsaanleg en architectuur uit het midden van de 18e eeuw. Gelegen aan oudere laag van de oude boshoevenstructuur (Groenstraat). Interessant is het bijbehorende park of landgoedbos met een goed herkenbare geometrische grondplan met verschillende functies en een sterrebos. De buitenplaats ligt op de overgang van het hoger gelegen dekzand- en stuifduinlandschap van de Loonse en Drunense Duinen en de dekzandrug waarop Udenhout zich heeft ontwikkeld naar het lager gelegen, natte broeklandschap in het oosten. Het gebied vormt één van de laatste grootschalige restanten van het Brabants broeklandschap.

Voor het verhaal van Bestuurlijk Brabant is De Strijdhoeve als een must te kwalificeren omdat het in de periode van Staatsbrabant is gebouwd voor een protestantse generaal.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning	2019	
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
Risico	Dekking Risico	

Instrumenten

Partners

Stichting Administratiekantoor De Strijdhoeve (eigenaar), gemeente, Brabants Landschap, Waterschap (potentieel)

Waar willen we naar toe

De eigenaar van landgoed en kasteel Strijdhoeve wil graag een integrale en goed doortimmerde en financieel duurzame toekomstvisie voor zijn Landgoed opstellen. Hij denkt daarbij aan de volgende functiewijzigingen: de aanleg van 19ha natuur als Natura 2000, de herbouw van de kasteelboerderij en het poortgebouw en een nieuwe functie voor het kasteel.

CULTUREEL
ERFGOED

Zoals bij vele landgoederen is de exploitatie moeizaam rond te krijgen en bestaat het gevaar dat het landgoed op termijn verloedert. De instandhouding van het landgoed is kostbaar en kan niet gefinancierd worden uit de huidige inkomsten. De verwachting is dat de inkomsten uit enkel en alleen natuurbehoud in combinatie met de huidige pacht inkomsten onvoldoende is. Er zal ook een rendabele bestemming gezocht moeten worden voor het vastgoed. De vergoedingen uit de omzetting van landbouwgrond naar natuur kunnen geïnvesteerd worden om de functiewijziging mogelijk te maken. Of dat inderdaad het geval is en of dat leidt tot een duurzame exploitatie is onzeker.

De eigenaar heeft behoefte aan kennis en ondersteuning bij het opstellen van een ontwikkelvisie en een duurzame business case. Het gaat nu niet om in een financieringsvraag. De meerwaarde van de provincie zit vooral in de regierol, namelijk het verbinden van de verschillende beleidsterreinen en partijen. Naast inhoudelijke kennis is daarvoor procesmanagement nodig.

Waar staan we nu

Het gaat hier om het opstellen cq verkennen van een integrale ontwikkelvisie waarin cultuurhistorische en natuurwaarden worden gecombineerd. Om tot een duurzame exploitatie te komen zullen vastgoed- en groene verdienmodellen samengevoegd moeten worden. Een goede afstemming tussen de verschillende disciplines en betrokken partijen is daarvoor noodzakelijk.

Cultureel Erfgoed Projecten

Projecten als het gaat om het daadwerkelijk mogelijk maken van de herontwikkeling. Het gaat om de participatie van de provincie in concrete herontwikkelingsprojecten, de verantwoording op de ingezette investeringen in relatie tot de beleidsopgave van erfgoed, de gekozen methodiek en de relatie met de ingezette middelen van het Ontwikkelbedrijf.

Voor een aantal projecten geldt dat ze zijn afgerond waarbij de Provincie niet meer participeert via het Ontwikkelbedrijf. Ze worden dan ook niet meer opgenomen in dit overzicht. Het betreft onder andere het raadhuis in Waalre, de Ploeg in Bergeijk en MOB Wanroij

Drie-eenheid Velp

in Velp - Grave

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant?

Het Emmausklooster (orde van de Kapucijnen), het klooster van de Redemptoristinnen en het Vincentiuskerkje vormen samen een bijzonder ensemble in Velp (gemeente Grave). De drie objecten liggen aan de rand van Velp, vlak achter een dijk van de Maas. Samen vormen ze een `must` als het gaat om het religieuze verhaal van Brabant. De drie complexen samen vertellen bijna 10 eeuwen religieuze geschiedenis van Brabant. Van de middeleeuwen, naar de refugieperiode tot de periode van het Rijke Roomse Leven. Dit maakt de drie-eenheid als geheel een unieke plek in Brabant om het verhaal te vertellen. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Contractfase	n.v.t.	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ n.t.b.	€ n.t.b.	€ n.t.b.

Risico	Dekking Risico
€ 0	0

Instrumenten

subsidie totaal € 1,5 mln.

Partners

De gemeente Grave, Bouwbedrijf Roelofs & Haase, Orde van de Kapucijnen

Waar willen we naar toe?

De Kapucijnen wonen niet meer in het klooster en inmiddels is bouwbedrijf/ontwikkelaar Roelofs & Haase eigenaar van beide kloosters. Het Vincentiuskerkje is eigendom van de gemeente Grave en fungeert als kunstkerkje met exposities en uitvoeringen. De Kapucijnen, gemeente Grave en Roelofs & Haase hebben samen met de provincie een ontwikkelperspectief 'Stapvoets Verblijven' geformuleerd.

De ideeën voor nieuwe functies zijn bepaald en onderzocht op haalbaarheid: wonen met zorg (Redemptoristinnenklooster), zorg met wonen (Emmausklooster) en ontmoeting tussen functies en doelgroepen (Vincentiuskerkje), aangevuld met recreatie & toerisme (bijvoorbeeld tiny-hotels). De samenhang van de drie-eenheid wordt gezocht in synergie in functies, in samenwerking en in fysieke vorm (openbare ruimte). Het ontwikkelplan vormt de basis voor het investerings- en participatiebesluit van de provincie.

Waar staan we nu?

De verkenning is gereed, GS hebben in oktober 2017 een principebesluit genomen om te investeren in de kloosters en hun tuinen. Januari 2019 is een subsidiebesluit genomen en de samenwerkingsovereenkomst met gemeente en Roelofs&Haase vastgesteld. Naar huidige verwachting zal het project ongeveer in 2027 afgerond zijn.

Oud Herlaer in Sint-Michielsgestel

Wat betekent het voor Brabant?

Oud Herlaer in Sint-Michielsgestel heeft een geschiedenis van bijna 1000 jaar. In de tijd dat Vught een marktplaats was met tol- en muntrecht wordt een motte gebouwd in het beekdal van de Dommel. In de 14^e eeuw wordt de motte omgebouwd tot een ronde waterburcht, daarna omgevormd tot een landgoed en uiteindelijk grotendeels gesloopt in de 18^e eeuw. Prominente eigenaren en bewoners zijn de families Van Loon, Van Horn en De Merode.

Dankzij haar rijke en bijzondere geschiedenis en haar ligging in het landgoederenlandschap rondom 's-Hertogenbosch, is het de uitgelezen plek om het verhaal van Bestuurlijk Brabant te vertellen. De ruimtelijke ontwikkelingen in en rond Oud Herlaer bieden kansen voor behoud, versterking en duurzaamheid van de archeologische en cultuurhistorische waarden.

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project afgerond	2018	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 0	€ 0	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 0	

Instrumenten

Bijdrage vanuit cultuur in de saneringskosten.

Partners

Groenontwikkelingsfonds Brabant, Brabants Landschap

Projectinitiatief

Brabants Landschap is sinds 2017 eigenaar van Oud Herlaer en de omliggende gronden. De gronden maken deel uit van het Natuurnetwerk Brabant en Oud Herlaer wordt herbestemd en ingericht tot buitenmuseum. De sanering van de voormalige slotgracht was voorwaarde bij de verkoop.

Om het verhaal van het kasteel Oud Herlaer beter tot uiting te laten komen te maken was een duidelijke verwijzing naar haar verleden nodig, vanuit cultuurhistorisch en archeologisch perspectief is de sanering gecombineerd met het herstel van de slotgracht.

Waar staan we nu?

In het voorjaar van 2018 zijn erfgoedmiddelen beschikbaar gesteld voor de sanering en het herstel van de gedempte gracht rondom Oud Herlaer en is de uitvoering gestart. Inmiddels wordt Oud Herlaer weer omgeven door een gracht als verwijzing naar de oude Motteburcht.

CULTUREEL
ERFGOED

Bergoss Fabriek

in Oss

CULTUREEL
ERFGOED

Wat is de betekenis voor Brabant?

Het Bergosscomplex was een tapijfabriek en een icoon voor de maakindustrie van Brabant. Ruim 120 jaar lang verschaft Bergoss werkgelegenheid in de regio Oss. Op het terrein resteren nog drie karakteristieke objecten uit die tijd: het hoofgebouw, de kantoorvilla die ooit directiekantoor was en een gevel met zaagtandvormige sheddaken met staalconstructie. Het terrein meet in totaal 5 hectare.

Waar willen we naar toe?

Al in de jaren '90 werd gestart met de herontwikkeling van het gehele Bergoss complex. Op een deel van het terrein staat nu een woonwijk en in het hoofgebouw is een hotel gevestigd.>>

Facts & figuren

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering (onderdeel kantoorvilla is afgewikkeld)	2019	€ 0
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 100.000	€ 100.000	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 100.000	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf	

Instrumenten

Partners

Patrimonium BV, Gemeente Oss

Samen met een particuliere eigenaar heeft de provincie het directiekantoor herontwikkeld. De kantoorvilla is prachtig hersteld en heeft een moderne kantoorfunctie gekregen. De kantoorvilla is in 2014 herontwikkeld en sinds maart 2015 helemaal verhuurd (twee woningen, een advocatenkantoor en een assurantiekantoor).

De sheddaken, waarvan nu alleen de dakspanten en de gevels nog aanwezig zijn, worden soms voor evenementen gebruikt.

Waar staan we nu?

Aangaande het directiekantoor: het provinciale aandeel van 1/3 eigendom is eind 2017 marktconform (op basis van taxaties) verkocht en overgedragen aan de andere particuliere eigenaar. Daarmee is een eind gekomen aan de betrokkenheid van de erfgoedfabriek bij de kantoorvilla. Aangaande de sheddaken: die worden herbouwd waarbij behoud van erfgoed en duurzame herbestemming de leidende criteria zijn. Nadat eerder betrokken projectontwikkelaars zich terug trokken, is de gemeente met een nieuwe partij in gesprek gegaan. Najaar 2018 is een subsidieverzoek ingediend voor de realisatie van een MKB-bedrijf, zes grondgebonden woningen en een publiek toegankelijke stadstuin. De typerende zaagtandstructuur van de voormalige fabriek en de huidige spantrestanten komen op architectonisch bijzondere wijze tot uitdrukking in de nieuwbouw die gaat plaatsvinden.

CULTUREEL
ERFGOED

Brouwhuis

in Breda

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant?

De industriële bierbrouwerij 'De Drie Hoefijzers' is één van de meest kenmerkende panden in Breda met een rijke historie. Het ensemble van kantoor, fabriek en schoorsteen is een uniek voorbeeld van een industriële ontwikkeling in de spoorzones die kenmerkend was voor de opkomende industrie van Brabant. Daarnaast is het complex van belang als onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling van de Spoorzone Breda onder de noemer "Via Breda". Brouwhuis draagt als dynamisch milieu voor wonen, werken en horeca bij aan het doel van de spoorzone Breda om de stad en regio op de (inter)nationale kaart te zetten. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2037	€ 1.295.792

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 329.855	€ 1.625.647	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 100.647	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Geldlening

Partners

TTRR (eigenaar), NRF, Gemeente Breda

Waar willen we naar toe?

Na de eerste fase waarin de linker- en rechtervleugel zijn herontwikkeld, is initiatiefnemer en eigenaar TTRR aan de slag gegaan met het grootste en oudste middenstuk. De insteek is multifunctioneel met kantoorruimten, horeca en appartementen. Het gebouw met zijn uitstaling en stedelijke (horeca)voorzieningen blijkt zeer aantrekkelijk voor het creatieve / innovatieve MKB als architecten, internetbedrijven en ontwerpers en stedelijke huurders. Het brouwhuis geeft hiermee de herontwikkeling van de zuidelijke stationzone van Breda een volgende impuls. Door de commerciële en maatschappelijke functies is het gebouw dan (deels) toegankelijk voor het publiek en zo van dichtbij te bewonderen.

Waar staan we nu?

Na gezamenlijke afstemming en samenwerking hebben het NRF, gemeente Breda en provincie besloten samen € 4,11 mln. uit te lenen onder gelijke voorwaarden. Op 27 oktober 2016 hebben GS ingestemd met de investering van € 1,37 mln. uit de middelen van uit het Ontwikkelbedrijf. Alle overeenkomsten zijn getekend, waarop de hypotheekakte kon worden gepasseerd. Eind 2017 is de gerestaureerde en vernieuwde verbouw opgeleverd, het gebouw is nu volop in gebruik.

CULTUREEL
ERFGOED

CHV-terrein

in Meierijstad - Veghel

Betekenis voor Brabant?

Het CHV-complex vertegenwoordigt het verhaal van de ontwikkeling van het Brabantse boerenbedrijf. De Coöperatieve Handelsvereniging (CHV) was de commerciële tak van de Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond (NCB). Door de vestiging van de CHV groeide Veghel uit tot het grootste centrum van de food- en voedingsindustrie van Brabant en zelfs Nederland.

Waar willen we naar toe?

De provincie investeert in de CHV vanwege het belang van dit verhaal, maar ook vanwege de bijzondere kwaliteit van de gebouwen en locatie. >>

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2024	€ 4.823.376
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 922.625	€ 5.746.001	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 1.000.000	Erfgoed	

Instrumenten

Geldlening
Eigendom (ca 11%)
Subsidie (Erfgoed)
Reservering investering

Partners

Noordkade Ontwikkeling BV, Gemeente **Meierijstad**

Bovendien draagt de herbestemming tot regionaal Leisure, cultuur en Foodcentrum er aan bij om Brabant een van de meest aantrekkelijke en innovatieve regio's van Europa te maken. De plannen sluiten aan op de ambitie van de gemeente Meierijstad om de kern Veghel met een tweede centrum aantrekkelijker te maken. Noordkade Ontwikkeling BV (zusterbedrijf van Bouwbedrijf Van de Ven) is de herontwikkeling in 2008 gestart. De gemeente heeft de herontwikkeling ruimtelijk mogelijk gemaakt en heeft haar culturele instellingen in het complex geplaatst. De provincie is later bij deze (her)ontwikkeling aangesloten. Provincie en Noordkade Ontwikkeling zijn eind 2014 een samenwerking overeengekomen tot december 2019, met een mogelijke verlenging van twee jaar

De provincie heeft voor €2,6 mln. een beperkt deel van de CHV-gebouwen aangekocht. Deze gebouwen hebben de hoogste cultuurhistorische waarde en vormen de entree tot het cultuur- en het foodcluster. Met een subsidie van €1,1 mln. is

geïnvesteed in de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van het complex. Verder is een marktconforme lening verstrekt van € 3 mln. voor investeringen die het food- en cultuurcluster economisch sterker maken. Noordkade Ontwikkeling trekt de herontwikkeling en exploitatie. De provincie helpt het cluster als dit bijdraagt aan haar beleidsdoelen.

Waar staan we nu?

Medio 2017 is CHV Noordkade uitgegroeid tot een bruisend tweede centrum van Veghel en regionale hotspot. De monumentale Wiebenga-silo is gerestaureerd en heeft een nieuwe functie als galerij en restaurant. Het cultuurcluster met cultuureducatie, podia, jongerencentrum, toneel- en muziekgroepen, techniekclub voor de jeugd blijft zich ontwikkelen.>>

CULTUREEL
ERFGOED

De Leisure-functie is zeer succesvol met café, bioscoop, restaurants en escaperooms. In 2017 is één van de silo's omgebouwd tot spannende attractie. In de "Proeffabriek" experimenteren Jumbo Foodmarkt en kleinere winkels met een vernieuwend aanbod van producten, beleven, leren en proeven.

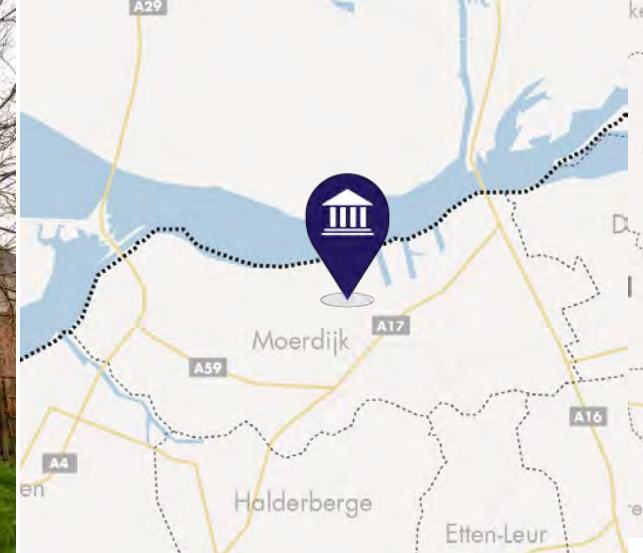
Op de middellange termijn ziet Noordkade Ontwikkeling nog meer grote investeringen voor zich (silo-opbouw, herbestemming NPF-toren, kade/route naar het centrum of een hotelfunctie). Het nu nog ongebruikte leningdeel van € 0,5 mln. kan hiervoor worden inzet.

CULTUREEL
ERFGOED

Met dit aanbod raakt Noordkade ook steeds meer als evenementenlocatie in trek. Gemiddeld ontvangt Noordkade 80.000 bezoekers per week. Al deze bezoekers komen in aanraking met het verhaal van CHV en innovatief Brabant. De rondleidingen van museum Siemei én de Expo van de Erfgoedfabriek gaan daar specifiek op in.

In 2018 is de nieuwe theaterzaal van 450 zitplaatsen gerealiseerd en zijn alle theaterfuncties van Veghel naar Noordkade zijn verplaatst. Behalve voor het culturele programma, wordt de zaal ingezet voor commerciële evenementen.

Fort Sabina

in Moerdijk

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant

Fort Sabina Henrica is een voormalig fort bij Willemstad met een kazerne, remises, kruitmagazijnen en geschutemplacements en maakt onderdeel uit van de Zuiderwaterlinie. Tot in de jaren '50 en '60 van de 20e eeuw werd het fort gebruikt als munitieopslagplaats. In 1977 werd het verkocht aan de gemeente Fijnaart en Heijningen, die het in 1981 verkocht aan Staatsbosbeheer. Het terrein sluit aan bij het natuurgebied Sint Antoniegorzen. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	n.v.t.	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 1.500.000	€ 0	€ 0

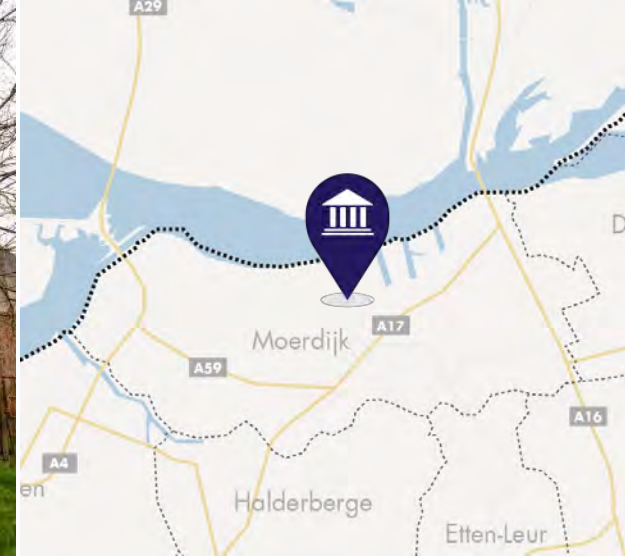
Risico	Dekking Risico
€ 0	

Instrumenten

Subsidie

Partners

Gemeente Moerdijk, Stichting Fort Sabina, Staatsbosbeheer

Waar willen we naar toe?

In 2016 is het Ontwikkelplan Fort Sabina opgesteld door Stichting Fort Sabina, gemeente en provincie. De ontwikkelingsmogelijkheden zijn beperkt door de ligging van het fort in het Natuur Netwerk Brabant. Het ontwikkelplan zet in op een betere bereikbaarheid van het fort en een sober herstel van het fort tot casco met basisvoorzieningen voor o.a. goede horeca, kleinschalige werkruimten en tentoonstellingsruimten. Aan het fort wordt een nieuwe laag toegevoegd om de cultuurhistorische essenties te versterken en het fort te positioneren binnen de Stelling van Willemstad/ Zuiderwaterlinie.

De huidige exploitant richt zich op culturele evenementen en (groeps)activiteiten voor o.a. families en bedrijven. Door verbetering van de gebruiksmogelijkheden van het fort kunnen de activiteiten op het fort worden uitgebreid.

Waar staan we nu?

In het najaar van 2016 heeft GS zich positief uitgesproken over het ontwikkelplan en €1,5 mln. gereserveerd voor een niet revolverende investering voor de basisonderdelen uit het ontwikkelplan. Op basis van deze investeringsbeslissing zijn gemeente, stichting Fort Sabina.nl en provincie gestart met de uitwerking van het ontwikkelplan. De eerste onderdelen uit het ontwikkelplan worden uitgevoerd. Focus ligt bij het verbeteren van de toegankelijkheid van het fort door aanleg van parkeerterrein buiten het fort en de herinrichting van het entreegebied. De uitvoering hiervan start in najaar 2018. In het voorjaar van 2018 is de keuken in de kazerne vernieuwd. Het fort wordt, mede dankzij de horeca, steeds door meer mensen bezocht.

Om de rollen en betrokkenheid van partijen te bestendigen is in najaar 2018 de samenwerkingsovereenkomst ondertekend.

CULTUREEL
ERFGOED

Klooster Mariadal in Roosendaal

Betekenis voor Brabant?

Mariadal was een opleidingsinstituut voor Brabantse zusteronderwijzeressen. In die functie is het klooster van grote maatschappelijke betekenis geweest. De zusters van Franciscanessen verlieten Mariadal eind 2011. Behalve het klooster omvat het complex ook een kapel en een tuin. Het terrein meet in totaal 4,3 hectare. In oktober 2013 is het klooster overgedragen aan de Provincie. Het kloostergebouw en de bijbehorende tuin zijn rijksmonument. Voor het religieuze verhaal van Brabant wordt dit complex nu aangeduid als een `need`. >>

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in ontwikkeling	2019	€ 5.498.497

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 217.505	€ 3.586.003	€- 2.130.000

Risico	Dekking Risico
€ 2.130.000	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Eigendom (100%), huurovereenkomsten

Partners

Gemeente Roosendaal

Waar willen we naar toe?

Samen met de gemeente Roosendaal is de Provincie op zoek naar een 'zielvolle' herbestemming van dit monumentale erfgoed. In 2017 is met de BVR Groep een ontwikkel- en verkoopovereenkomst gesloten. Nadat de nieuwe bestemming is gerealiseerd zal het complex worden overdragen aan een nieuwe eigenaar. De vigerende planning gaat uit van een overdracht eind 2019. Mariadal kende reeds vele gebruikers op basis van tijdelijke contracten. Dat voorkwam leegstand en stimuleerde maatschappelijk rendement. De gebruikers zijn veelal lokale verenigingen en Stichtingen.

Waar staan we nu?

In december 2017 is het 'Verkoop in Dialoog' proces succesvol afgerond. De gemeenteraad heeft eind 2017 het college van B&W opgedragen om het plan Mariadal "Hortus Conclusus, Wending naar een nieuw wereld" in overleg met de provincie door ontwikkelaar te laten uitwerken en een bestemmingsplanprocedure voor te bereiden. Ook heeft de gemeenteraad ingestemd met een bijdrage van €0,45 mln.

De Provincie blijft tot en met onherroepelijk bestemmingsplan verantwoordelijk voor het tijdelijk gebruik en beheer en onderhoud. Het klooster blijft in gebruik door de huidige huurders en voor onder andere kleinschalige concerten en toneelvoorstellingen in de kapel, filmopnames, huwelijksvoltrekkingen, fotorapportages, en de jaarlijkse Mariadal-meeting van de gemeente.

De gemeente heeft aangegeven dat ze ontwikkeling van Mariadal in een groter geheel te willen bezien. Partijen zijn in gesprek om te bezien of hier invulling aan kan worden gegeven. Bijkomend aspect is dat de gemeente Mariadal mogelijk wil gebruiken voor tijdelijke huisvesting van de ambtenaren gedurende de periode van renovatie van het stadskantoor.

CULTUREEL
ERFGOED

KVL Leerfabriek in Oisterwijk

CULTUREEL
ERFGOED

Wat betekent het voor Brabant?

Leerfabriek KVL in Oisterwijk is een van de iconen waar de verhaallijn innovatief Brabant beleefd kan worden. Het KVL-fabriekscapex dateert uit 1916. KVL werd in de jaren '30 de grootste lederfabrikant van Europa. Tot ver in de jaren tachtig behoorde KVL nog tot één van de tien grootste lederfabrieken van Europa en was van economisch belang voor heel Brabant. Sinds 2000 is de fabriek gesloten. Het KVL-complex bestaat uit zeven gebouwen en ligt naast het spoor. De provincie werd eigenaar van vijf cultuurhistorisch waardevolle gebouwen met de grond die daarbij hoort (3 hectare). De gemeente Oisterwijk werd eigenaar van het overige deel (8 hectare) en ontwikkelt hier woningen. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2047	€ 5.054.572

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 796.003	€ 5.850.576	€ 0

Risico
€ 329.685

Dekking Risico
Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Geldlening

Partners

Gemeente Oisterwijk , Stichting Boei, EKWC, Huurders

Leerfabriek KVL wordt een plek van 'ontmoeten en inspireren' voor ondernemers en organisaties met creatieve, ambachtelijke en innovatieve ideeën. Het wordt een bruisende 'community' van bedrijven en instellingen die kennis uitwisselen en elkaar versterken.

Waar willen we naar toe?

Met de aanschaf van het terrein ging de provincie voor het eerst het avontuur aan om een herontwikkeling van een erfgoedcomplex in eigen beheer te verrichten. Met de rijke geschiedenis als basis is destijds voor het concept "de ambachtsplaats voor creativiteit" gekozen. Dit concept wordt nu elke dag meer werkelijkheid. Alle Rijks monumentale gebouwen op het KVL terrein zijn volledig verbouwd en verhuurd. De huurders passen binnen het concept. Door de transparante manier waarop de gebouwen verbouwd zijn ademen deze een open karakter waarbij zichtbaar is wat de huurders voor activiteiten ontplooiën.

Door de aanwezigheid van vooral "Bij Robert" als bakker en het "EKWC" als kunstwerkplaats zijn toonaangevende publiekstrekkers op het gebied van het uitvoeren van een ambacht op het KVL terrein gevestigd.

Door de aanwezigheid van House of Leisure en Visit Brabant vestigen steeds meer bedrijven gericht op de vrijetijdseconomie zich op KVL. Kafe van Leer is gestart onder verantwoordelijkheid van de provincie en is nu overgedragen aan een derde partij welke het kafe voor eigen rekening en risico draait. Het kafe is vanaf 1 maart 2018 verhuurd. Hierdoor is een unieke levendige plek ontstaan van medewerkers van bedrijven en consumenten. Door de aantrekkelijkheid van de gebouwen worden ook de woningen rond de gebouwen snel afgenomen en daardoor sneller dan verwacht gebouwd. Met de snelle ontwikkeling van de woningbouw en de uitbreidende groep huurders wordt KVL steeds meer een ontmoetingsplaats en wordt het oude fabrieksterrein met het centrum van Oisterwijk verbonden. >>

Waar staan we nu?

Alle Rijksmonumenten zijn verbouwd en alles is verhuurd of loopt een optie op. Het leerlokaal heeft de provincie verkocht aan BOEi. Voor de gebouwen waar EKWC in gehuisvest is proberen we eerder dan verwacht de verkoop te effectueren. Mogelijk dat de provincie t.b.v. deze verwerving door EKWC aan EKWC een geldlening verschaft. Voor de overige gebouwen "het hoofdgebouw, het U gebouw, het ketelhuis en de brandweergarage" is een verkoopprocedure gestart en succesvol doorlopen. In totaal heeft de provincie zeven plannen mogen ontvangen van meerdere partijen om serieus mee te doen aan de verkoopprocedure. Van deze zeven plannen heeft de selectiecommissie vier plannen geselecteerd die de verdere procedure hebben doorlopen. De beoordelingscommissie heeft de kopende partij geselecteerd aan de hand van het kwalitatieve plan in combinatie met de geboden prijs. GS heeft per 1 juni 2018 deze gebouwen aan Polimeks verkocht, volgens het advies van de beoordelingscommissie op de onderdelen van het beste plan qua concept, versterken en beleven van de cultuurhistorie en

duurzame exploitatie in

combinatie met het hoogste financiële bod.

Met de gemamenwerkingsovereenkomst beëindigd en zijn de gronden definitief verdeeld. Het KVL project kan voor de provincie worden afgerond zodra de volgende zaken zijn afgerond:

- Het verkopen van de EKWC gebouwen aan EKWC;
- Het overdragen van de gedenknaald.

Alle inhoudelijke doelstellingen zijn gehaald en ook de financiële doelstelling wordt naar verwachting ingevuld.

CULTUREEL
ERFGOED

Mariënkhage in Eindhoven

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant?

Het Erfgoedcomplex Mariënkhage bestaat uit het klooster Mariënkhage, de Paterskerk, het voormalige gymnasium Het Augustinianum, het internaat, de studentenkapel en de kloostertuin. De panden staan momenteel leeg of kennen een tijdelijk gebruik. Mariënkhage is een historische en bijzondere plek in de binnenstad van Eindhoven. In de middeleeuwen stond hier een motte, later een kasteel, net buiten het dorp, aan de Dommel. Later werd hier een klooster gebouwd, op de fundamenten van het kasteel. Voor het cultuurhistorische verhaal van Brabant is dit klooster als een `must` geduid. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in ontwikkeling	2047	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 0	

Instrumenten

Geldlening
Garantstellingen
Subsidie (Erfgoed)

Partners

DELA, Gemeente Eindhoven
NRF, Paters Augustijnen

Waar willen we naar toe?

Uitvaartorganisatie DELA wil de Paterskerk, de studentenkapel, het internaat en het Augustinianum herontwikkelen tot Domus DELA. De Paterskerk en de studentenkapel zullen gebruikt worden als ceremoniehuis voor vieringen van geboorte, huwelijken, maar ook voor uitvaarten. De overige gebouwen zal DELA herontwikkelen tot een congrescentrum met hotelfaciliteiten. De gemeente zal de Kanaalstraat, waaraan het complex ligt, opwaarderen. De kloostertuin wordt semi-openbaar en zal worden verbonden met de groenstroken langs de Dommel en het centrum van Eindhoven. Daarnaast koopt DELA ook de gebouwen van het klooster zelf aan. Vooralsnog maken deze gebouwen geen onderdeel uit van de herontwikkeling, van het plan Domus DELA.

Waar staan we nu?

Op basis van de sluitende business case heeft GS en de gemeenteraad van Eindhoven medio 2016 een positief besluit genomen over de benodigde financiële bijdragen, (subsidies, leningen) en bijbehorende voorwaarden. Momenteel werken partijen de besluiten uit in leenovereenkomsten, beschikkingen, garanties, ontwerpen, omgevingsvergunning, etc. DELA heeft het gehele complex, inmiddels aangekocht, inclusief de gebouwen van het klooster zelf. De werkzaamheden aan het complex zijn in 2018 gestart: Het gerestaureerde en verbouwde complex wordt naar verwachting medio 2019 opgeleverd.

De inzet van de provincie richtte zich op het haalbaar maken van het ontwikkelconcept en de businesscase om de herontwikkeling van Mariënhage samen met haar partners 'mogelijk te maken'. Vervolgens wil de provincie er voor zorgen dat het Verhaal van dit Erfgoed van Brabant (religieus, bestuurlijk en bevochtend) goed verteld kan en zal worden.

CULTUREEL
ERFGOED

Moederhuis Franciscanessen in Dongen

Betekenis voor Brabant?

De zusters Franciscanessen zijn een van de oudste congregaties van Nederland. Het Moederhuis was het beginpunt voor onderwijs en opvoeding voor Brabantse meisjes. De meisjes, pensionaires genoemd, werden intern opgeleid om les te kunnen geven in het lager en middelbaar onderwijs, maar ook aan de kweekschool (een opleiding voor onderwijzers). Het klooster, waarvan het oudste deel uit 1801 stamt, is sinds de jaren tachtig een woonplek voor bejaarde zusters. Vanwege dit verhaal behoort het klooster tot een `must` als het gaat om het religieuze verhaal van Brabant. Nu veel zusters een hoge leeftijd hebben bereikt, wordt het Moederhuis omgezet in een woon-zorgcomplex. >>

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in ontwikkeling	2020	€ 1.854.070

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 175.620	€ 2.029.690	€ 0

Risico

€ 0

Dekking Risico

Instrumenten

Eigendom (50%)

Partners

Congregatie Franciscanessen,
Gemeente Dongen, Stichting Mariaoord

Waar willen we naar toe?

De provincie investeert samen met de Congregatie Franciscanessen in de herontwikkeling van het Moederhuis in Dongen. Het gaat daarbij om het afronden van een al in gang gezette transitie van klooster naar woon-zorgcomplex. Congregatie en provincie zijn ieder voor 50% eigenaar en investeren naar rato in het herontwikkelingstraject. Na afronding van de transitie wordt gezocht naar een nieuwe eigenaar voor het dan als woon-zorgcomplex functionerend voormalig klooster. De verwachting is dat het complex verkocht kan worden voor minstens het bedrag dat per saldo geïnvesteerd is.

De betrokken partijen werken op dit moment aan het vernieuwende zorgconcept van 'Community Care'. Community Care komt er op neer dat mensen met een beperking de zorg ontvangen van een brede gemeenschap om hen heen. Het concept biedt een veilige en sfeervolle woon- en leefomgeving voor kwetsbare ouderen die in een beschermde omgeving moeten wonen. Het moederhuis en het kloostergebied zijn geschikt voor dit concept.

De congregatie heeft eind 2017 het provinciaal aandeel in de kapel terug gekocht door gebruik making van hun recht van terugkoop. Zij nemen zelf het voortouw in de keuze van investeerders c.q. nieuwe eigenaren voor het complex waarbij invulling wordt gegeven aan de afspraken in de participatieovereenkomst Congregatie-Provincie. Doel is om uiterlijk in 2020 het gezamenlijke eigendom over te dragen aan een nieuwe eigenaar die het complex op basis van het community-care-concept gaat exploiteren.

Op dit moment fungeert het Moederhuis al voor een belangrijk deel als woon-zorgcomplex. Stichting Maria-oord exploiteert het complex. De Stichting is een kleinschalige zorgaanbieder en levert intra- en extramuraal zorg aan onder andere de "klanten" in het Moederhuis. Haar diensten zijn een antwoord op de (zorg)vraag van de klant, die kan wonen en leven in een omgeving waarin men zich thuis voelt, aansluitend bij zijn of haar beleving, waarbij ruimte is voor de eigen (religieuze) leefstijl. >>

Waar staan we nu?

In 2017 is een wijziging van het bestemmingsplan van de kloosteromgeving afgerond. Daarmee is het mogelijk om op het terrein een 40-tal zorgwoningen te realiseren. Hierdoor zijn de mogelijkheden geschapen voor een rendabele exploitatie van zorgdienstverlening. GS heeft op 25 juni 2018 ingestemd met verlenging van de participatieovereenkomst Congregatie-Provincie met 2 jaar en om het provinciaal aandeel in een perceelgrond terug te verkopen aan de Congregatie. De Congregatie verkoopt het perceel aan een beleggende partij voor de realisatie van de 40 zorgwoningen, dit omdat de toevoeging van de 40 zorgwoningen essentieel is voor het Community Care Concept. Voorwaarde voor de Congregatie hierbij is dat de belegger zich verbindt aan het Community Care Concept en samen met de Congregatie de verdere herontwikkeling van het Moederhuis gaat uitwerken. De vervreemding van het complex wordt door de Congregatie geïnitieerd en op basis van het recht van koop jegens de provincie gerealiseerd.

CULTUREEL
ERFGOED

Sint Catherinadal in Oosterhout

Wat betekent het voor Brabant?

Het huis De Blauwe Camer in Oosterhout is onderdeel van de Heilige Driehoek in Oosterhout, drie grote kloostercomplexen in het overgangsgebied stad-land. In het voormalig kasteel is nu een kloosterorde gehuisvest. In 1645 kwam het kasteel in bezit van de zusters van Norbertinessen van Sint-Catharinadal. De Norbertinessen zijn een van de oudste ordes in Nederland en bewonen een van de oudste complexen van Brabant. Dit klooster behoort tot de `must` categorie als het gaat om het verhaal van religieus Brabant. >>

CULTUREEL
ERFG

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2023	€ 2.700.000
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 201.156	€ 2.901.156	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 2.200.000	Erfgoed	
Instrumenten		
Geldlening		
Partners		
De zusters van Sint-Catharinadal , Stichting Sint-Catharinadomein, Gemeente Oosterhout		

Waar willen we naar toe?

Een duurzame herbestemming. Herbestemming is hier te verstaan als een grondige aanpassing van de kloostereconomie, waarbij de zusters gebruik blijven maken van hun kloostercomplex. De nieuwe kloostereconomie dient voldoende inkomsten te genereren om de gebouwen van het complex duurzaam te kunnen blijven onderhouden. Per saldo gaat het dus om behoud van materieel (de gebouwen en landerijen) én immaterieel (de kloosterlijke leefwijze en gebruiken) erfgoed.

Waar staan we nu?

De zusters Norbertinessen zijn op zoek gegaan naar aanvullende gebruiksmogelijkheden om te komen tot een duurzame exploitatie van het complex. De plannen hebben betrekking op de aanleg en exploitatie van een wijngaard en van een groentetuin, de oprichting van een winkel en taverne met vergaderfaciliteiten en de uitbreiding van het gastenhuis. Maart 2016 hebben Gedeputeerde Staten een subsidiebeschikking genomen op basis van de eerder in oktober 2015 door hen genomen investeringsbeslissing.

Die komt neer op het verstrekken van een lening aan de Stichting Sint-Catharinadomein van € 2,7 mln. De lening heeft een looptijd van 8 jaar, waarna een herfinancieringsmoment volgt.

De subsidiebeschikking gaat gepaard met een leningovereenkomst en een recht van eerste hypotheek van de provincie op het recht van erfpacht van de Stichting Sint-Catharinadomein. Die hypotheek is bedoeld als zekerheid tot nakoming van de terugbetaling van de lening. De wijngaard is al in 2015 aangelegd, de verbouwing van het gastenhuis is in 2016 afgerond, de eerste wijn is najaar 2017 beschikbaar gekomen, de verkoop van de eerste wijn in 2018 was succesvol. De officiële opening van het vernieuwde complex, inclusief groentetuin, winkel en taverne, heeft de commissaris van de Koning op 6 juni 2017 verricht. De nieuwe op wijnbouw gebaseerde kloostereconomie heeft te kampen gehad met opstartproblemen, in het bijzonder vanwege hogere uitgaven en latere inkomsten dan begroot. >>>

In het verlengde hiervan hebben Gedeputeerde Staten in 2017 besloten tot kwijtschelding van de over 2017 verschuldigde rente op de uitstaande lening en tot opschorting van de rentebetalingen over 2018. Eind 2018 is de hele kloostereconomie opnieuw door GS bekeken, wat geleid heeft tot het besluit de rente te verlagen en de minimale aflossing van de lening te koppelen aan de jaarlijkse hoeveelheid gebottelde wijn. Aldus wordt de kloostereconomie minder kwetsbaar voor wisselingen van de oogstopbrengst. Rentebetaling over 2018 heeft intussen plaatsgevonden. Mede in het licht van de grote wijnoogst in 2018 en de grote belangstelling vanuit de markt voor de kwalitatief hoogstaande wijn van Catharinadal, alsmede de gunstige resultaten van andere onderdelen van de kloostereconomie zijn de financiële vooruitzichten niet ongunstig.

NS Werkplaats in Tilburg

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant

Het erfgoedcomplex biedt een staalkaart van de stijlontwikkeling van ongeveer anderhalve eeuw spoorwegarchitectuur. De spoorlijn en de werkplaats betekenden een grote stimulans voor de economie in de regio. In de hoogtijperiode rond 1920 trof je er ruim 1300 arbeiders. De NS-Werkplaats stond in Tilburg bekend als 'de Verboden Stad'. Want alleen wie er werkte, mocht op het terrein komen. Maar ook andere plekken in de Spoorzone kennen een rijk verleden. Zoals de voormalige Vormenfabriek, waar chocoladevormen geproduceerd werden voor export naar heel Europa.>>

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking Risico

Instrumenten

Subsidie

Partners

Gemeente Waalre

En Uitgeverij Zwijsen, waar de katholieke variant van de leesmethode 'Aap, Noot, Mies' werd ontwikkeld. In 2010 verkocht de NS de grond met de gebouwen aan de gemeente Tilburg.

Waar willen we naartoe?

Je kan deze plek vergelijken met Strijp-S in Eindhoven. Het gaat over een groot gebied, prachtige gebouwen, verschillende projecten. Vanuit de provincie is de insteek primair het behoud van cultuurhistorisch erfgoed, maar er wordt ook gekeken naar de ruimtelijke opgave waarbij verbindingen mogelijk zijn met onder meer economie, mobiliteit, cultuur en sport.

Bij de gebiedsontwikkeling richt de gemeente zich op innovatie en het toevoegen van werkgelegenheid. Daarbij focust men op kennisintensieve MKB-dienstverlening en startende ondernemingen. De LocHal zal onderdak bieden aan vier huurders: Bibliotheek Midden-Brabant, Seats2Meat Tilburg, Brabants Kenniscentrum Kunst en Cultuur (bkkc) en de Kunstbalie.

Op termijn moet NS-Werkplaats een onderdeel worden van het centrum, waarbij de gebouwen ingevuld worden door een mix van wonen, werken, onderwijs en leisure. Daarnaast werkt de provincie financieringsvarianten uit, zodat bijvoorbeeld een of meerdere private partijen de Koepelhal tegen gunstige voorwaarden (leningstarief) kunnen kopen.

Waar staan we nu?

In 2015 nam de provincie een investeringsbeslissing om in de vorm van subsidies bij te dragen aan herontwikkeling van de volledige NS-Werkplaats. Sinds 2016 slaan gemeente en provincie de handen ineen om de herontwikkeling van de totale Spoorzone uit te werken. De samenwerkingsovereenkomst onder de titel "De Tien van Tilburg en Brabant voor de Spoorzone SPZ013)" bevat tien intentieafspraken met tien doelen voor tien jaar samenwerking.

CULTUREEL
ERFGOED

Eind 2016 is de eerste werkgroep van start gegaan om de samenwerking inhoudelijk en strategisch te versterken. Er zijn in 2017 in Tilburg activiteiten op touw gezet in het kader van het Jaar van de Stijl, met daarbij onder meer aandacht voor voormalig NS Werkplaats-medewerker Antony Kok (1882-1969), één van de grondleggers van De Stijl. Een deel van die activiteiten is uitgevoerd in 2018 (o.a. twee cultuurdagen 17 en 18 april met 280 brugklasleerlingen in de Spoorzone en een filosofische essay-wedstrijd voor scholieren van 5 en 6 VWO, afgerond met een socratisch gesprek).

In de vorige versie van het MJP is al gememoreerd dat de polygonale loods is gerestaureerd en herbestemd. Verder: *Lochal (gebouw 60)*: de indrukwekkend vernieuwde en gerenoveerde LocHal is 24 januari 2019 officieel geopend (door Commissaris der Koning, burgemeester en twee Tilburgse wethouders) als 'Huiskamer van Tilburg' met onder meer de bibliotheek, enkele provinciale steuninstellingen en Seats2Meet als huurders.

Ketelhuis (gebouw 65): de ontwikkelingspartner VolkerWessels voert op dit moment een nadere haalbaarheidsstudie uit na eerst een marktconsultatie te hebben gehouden onder geïnteresseerde partijen voor herbestemming van dit pand. Vierde kwartaal 2019 is beoogde startdatum van de daadwerkelijke reconstructie-activiteiten bij dit monument.

Zadelmakerij en kantoor (gebouw 88): het pand is door marktpartij Van der Weegen inmiddels geheel gerenoveerd en verduurzaamd met behoud van de monumentale kwaliteiten van dit pand.

Spoorwegerfgoed buitenruimte: het Burgemeester Stekelenburgplein is aangelegd, waarbij het railpatroon waarover de treinstellen verdeeld werden over de transversale werkplaats is teruggebracht. Ook de in het openbaar gebied liggende draaischijf die deel uit maakte van dit verdeelsysteem is door de gemeente in oude staat hersteld.>>>>>>

MindLabs (hal 70): in dit pand wordt de huisvesting van MindLabs beoogd. MindLabs is een samenwerking tussen Universiteit Tilburg, Fontys Hogescholen, de onderwijsgroep Tilburg en de Persgroep, bedrijfsleven, gemeente Tilburg en Provincie Noord-Brabant waarin een ecosysteem wordt gebouwd op het snijvlak van interactieve technologie en menselijk gedrag. Oplevering is beoogd midden 2021. *Immaterieel erfgoed in projectvorm:* Een Stadswandeling 'In de Sporen van De Stijl' is beoogd voor 2019. Idee is om op 29 oktober 2019 (50ste sterfdag Antony Kok) een digitale - en dus duurzame - wandeling in de vorm van een app (en mogelijk een QR-code) te lanceren.

CULTUREEL
ERFGOED

Bovendonk

in Halderberge

CULTUREEL
ERFGOED

Betekenis voor Brabant?

Het complex van het voormalige groot-seminarie Bovendonk, tegenwoordig naast parttime opleidingscentrum voor priesters en diakenen ook conferentiecentrum annex hotelaccommodatie, en plek voor bijeenkomsten en feesten en 'huiskamer van Hoeven', is tot stand gekomen op het voormalige buitenverblijf Hof van Bovendonk van de bisschoppen van Breda vanaf medio negentiende eeuw. In de Middeleeuwen was het een uithof, de 'Uithof Halderberghe' van de Sint Bernardusabdij van Antwerpen en van hieruit werd noordelijk West-Brabant, geheel in de traditie van de Cisterciënzer monniken, vanaf het einde van de dertiende eeuw ontgonnen. Vanaf medio zeventiende eeuw werd het complex eigendom van het bisdom Antwerpen, >>

Facts & figuren

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2043	0
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
3.327.750	3.327.750	
Risico	Dekking Risico	
0		
Instrumenten		
Geldlening		
Partners		

Het werd grotendeels verwoest in de tachtigjarige oorlog en vervolgens weer opgebouwd. Op dit door een gracht omgeven terrein groeide het buitenhuis van de Antwerpse bisschop C.F. de Nelis (1788) na 1816 uit tot seminarie. Hiertoe werden vleugels en een vroege neogotische kapel gebouwd. Deze gebouwen werden na 1903 gesloopt ten behoeve van de bouw van een nieuw U-vormig complex, naar ontwerp van Pierre J.H. Cuypers. Het gebouw werd tussen 1903 en 1908 gerealiseerd. Ter plaatse van de oude kapel werd in 1922- 1923 de binnenhof gesloten met een nieuwe Neogotische kapel, gebouwd naar ontwerp van Joseph Th. J. Cuypers (de zoon van Pierre). Een deel van het door een gracht omgeven park met lanen van Amerikaanse eiken is bebouwd met woningen. Het onmiddellijk aan het gebouw aansluitende parkgedeelte is behouden.

Waar willen we naar toe?

De Stichting Bovendonk, eigenaar van het gebouwencomplex, heeft een beroep op de provincie gedaan voor ondersteuning bij de herontwikkeling. De gebouwen zijn nu niet optimaal te gebruiken door belemmeringen vanuit het bestemmingsplan, het achterstallige onderhoud en de noodzaak van investeringen voor het realiseren van eigentijdse voorzieningen (aanpassingen installaties en hotelkamers). De Stichting streeft naar meer exploitatieopbrengsten voor het noodzakelijke onderhoud, extra renovatie in de stijl van Cuypers, en aflossing van de leningen. >>

CULTUREEL
ERFGOED

Waar staan we nu?

Met betrokken partijen is overlegd over de huidige problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen, wat geresulteerd heeft in het *Ontwikkelpun Uythof Bovendonk*, dat door de Stichting Bovendonk, de gemeente Halderberge en de provincie najaar 2018 is vastgesteld. De gemeente neemt de renovatie (inclusief aanleg parkeerplaatsen voor Bovendonk) en het onderhoud van het park voor haar rekening en is in de weer met een aanpassing van het bestemmingsplan. De provincie heeft middelen gereserveerd voor het verstrekken van een restauratiesubsidie en een lening (samen met het Nationaal Restauratiefonds). Ook is een zogenaamde ESCo (Energy Service Company) in voorbereiding, waarbij op basis van een energieprestatiecontract met een installateur energiebesparingen worden gerealiseerd zonder meerkosten voor Bovendonk. Met de complete renovatie van het gebouwencomplex en met de verbouwing en herinrichting ten behoeve van de nieuwe functies zal enige jaren gemoeid zijn, te beginnen in 2019.

CULTUREEL
ERFGOED

Centrum Oudenbosch in Oudenbosch

Betekenis voor Brabant?

Het centrum van Oudenbosch is een verzameling religieus erfgoed: kloosters, kapellen, internaten en kerken. Een aantal gebouwen staat (nog) leeg en wacht op een herontwikkeling. Het complex van Saint Louis is een opvallend gebouwencomplex, met o.a. een klooster en kapel. Het klooster Sint Anna was een vrouwenklooster en is gelegen naast de basiliek van Oudenbosch. Tezamen, het ensemble van de centrumontwikkeling Oudenbosch betreft een `must` als het gaat om het religieus verhaal van Brabant. >>

CULTUREEL
ERFGOED

Facts & figures

Status

Contractering

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking Risico

Instrumenten

Subsidie (Erfgoed)

Partners

Gemeente Halderberge, Woonstichting
Woonkwartier, aannemer Van Agtmaal

Waar willen we naar toe?

De locatie St. Anna zal in de huidige plannen herontwikkeld worden voor woningbouw, waarbij de kapel behouden kan blijven, echter (vooral) zonder functie. Voor het klooster Sint Anna zelf betreft het een combinatie van koopappartementen en (sociale) huurwoningen. Sociaal culturele voorzieningen, zoals bibliotheek, theater en twee musea worden in de plannen geconcentreerd in (het souterrain van) de kapel van St. Louis en in een gedeelte van de zogenaamde 'Mariabouw' (beide een rijksmonument). De ideeën voor het gebruik van de kapel Saint Louis zelf richten zich op het benutten van de unieke sfeer en de akoestische kwaliteit van deze ruimte. Onderdeel van het plan is de herontwikkeling van de voormalige Mariaschool tot sociale huurwoningen.

Waar staan we nu?

De gemeente, eigenaar van St. Anna en de Mariaschool, bouwbedrijf Van Agtmaal, eigenaar van Saint Louis, de woningbouwcorporatie Woonkwartier en de

provincie hebben in maart 2017 gezamenlijk en ieder voor zich besloten de leegstaande en leegkomende panden in het centrum van Oudenbosch te herbestemmen met een nieuwe functie. De besluitvorming vond plaats op basis een gezamenlijk opgesteld Ontwikkelplan met financiële paragraaf. De herbestemmingen en de opwaardering van de openbare ruimten zullen bijdragen aan de aantrekkingskracht van het centrum van Oudenbosch, ook wel Klein Rome genoemd. De gemeente mikt ook op een toename van het aantal toeristen.

GS heeft in maart 2017 besloten het plan mogelijk te maken met een bijdrage uit het programma Grote Erfgoedcomplexen. In juli 2018 sloten de partijen een samenwerkingsovereenkomst waarin de uitwerking van de ambitie in deelplannen geregeld is. Het eerste deel van de subsidie is aangevraagd, de tweede aanvraag is momenteel in voorbereiding.

CULTUREEL
ERFGOED

Transformatie opgaven

Omgevingsvisie en Brabantse Agenda Wonen

De (ontwerp) omgevingsvisie 'samenwerken aan de kwaliteit van Brabant' en de Brabantse Agenda Wonen, agenderen de binnenstedelijke opgave van Brabant. Om de kernkwaliteiten van Brabant te behouden en te versterken zal het accent de komende jaren steeds meer komen te liggen op transformatielocaties binnen onze steden en dorpen. Vaak in combinatie met het herbestemmen van leegstaand en leeg komend vastgoed. Of, zoals in het provinciale bestuursakkoord is verwoord: "herbestemmen wordt meer en meer het nieuwe bouwen". Nu er nog een ontwikkelopgave ligt om de komende 10/15 jaar nog 120.000 woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad lijkt dit een uitgelezen kans om die transformatieopgave inhoud en een versnelling te geven.

De provincie wil inzicht en overzicht krijgen in de (integrale) transformatiepotenties en -opgaven van 'binnenstedelijk Brabant' voor de komende 20 tot 30 jaar door:

- met de B5, de M7 en de (op subregionale schaal samenwerkende) gemeenten die potenties en opgaven in kaart te brengen en vervolgens
- met de betreffende gemeenten te komen tot een (subregionaal) samenhangend actieprogramma en hieruit voorkomende concrete binnenstedelijke gebiedstransformaties.

Verkenningen

Vanuit bovenstaande opdracht zijn inmiddels met drie steden concrete verkenningen gestart. Te weten:

- Breda: 124 ha binnenstedelijke transformatie o.a. Spoorzone en Havenkwartier, CSM-terrein en Herontwikkeling Gasthuisvelden;
- Oss: Ontwikkeling stadshart en Walkkwartier;
- Eindhoven: Spoorzone en Internationaal knooppunt XL (EIK-XL). Zie voor meer informatie de factsheet bij MIPP.

Walkwartier

in Oss

Wat betekent het voor Brabant?

De gemeente Oss werkt aan transformatie van haar binnenstad. In lijn met de Brabantse Agenda Wonen voert het Ontwikkelbedrijf een verkenning uit naar transformatiepotenties op beeldbepalende locaties in (met name) middelgrote steden, zoals de gemeente Oss. In dat kader onderzoekt de provincie via het Ontwikkelbedrijf hoe zij kan en wil bijdragen aan de centrumontwikkeling van Oss. Daarbij wordt onderzocht of de herbestemming van het Wal Kwartier kan bijdragen aan de realisatie van doelen van de provincie, zoals wonen, aanpak (retail)leegstand, ruimtelijke kwaliteit, cultuur en energietransitie.

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking risico

Instrumenten

Partners

Gemeente Oss, Van Wanrooij bouw en ontwikkeling

Projectinitiatief

Het plan Walkwartier gaat uit van sloop van alle bebouwing en het terugbrengen van een meer passende stedenbouwkundige en functionele structuur, samenhangend met het omliggende centrumgebied. In de herontwikkeling wordt het aandeel retail sterk verminderd en verweven met nieuwe functies, waaronder cultuur en een aanzienlijke aantal woningen. Ook worden meerdere aantrekkelijke openbare ruimten gerealiseerd.

Met het plan Wal Kwartier pakt Oss de uitdagingen én de kansen aan voor een transformatie, die veel verder reikt dan het gebied zelf. Het plan is een krachtige impuls voor een toekomstbestendig, vitaal stadshart van Oss als geheel.

Waar staan we nu?

In december 2017 hebben de provincie en gemeente een intentieovereenkomst gesloten om de samenwerking bij deze ontwikkeling verder uit te werken. Medio 2018 is deze intentieovereenkomst verlengd. Inmiddels heeft centrumontwikkeling een prominente positie ingenomen in het nieuwe coalitie akkoord van de gemeente Oss. In de verlengde intentieovereenkomst is opgenomen dat de gemeente en de provincie in de tweede helft van 2018 een verdieping en verdere uitwerking van de 'Koers Stadshart Oss' in een 'Ontwikkelstrategie Stadshart Oss' opstellen.

Om de Koers Stadshart ook tot uitvoering te kunnen brengen richt de gemeente Oss een fonds op voor de centrumontwikkeling (zoals ook genoemd in het coalitieprogramma 'Kansen zien, Kansen pakken'). De gemeente wenst met de komende programma begroting te starten met het vullen van dit fonds. De provincie bekijkt hoe zij hieraan kan bijdragen en of de gemeente Oss met haar aanpak een pilot kan zijn binnen de transformatieopgave van de binnensteden van de middelgrote steden in Brabant.

Brainport Smart District

Helmond, Brandevoort

Wat betekent het voor Brabant?

Een proeftuin en duurzame en prettige leefomgeving waarin de nieuwste technologische innovaties en wetenschappelijke inzichten en hun onderlinge interactie worden getest, gevalideerd en geëvalueerd en waarin onze footprint wordt teruggebracht. Een proeftuin voor regio en provincie en een internationaal voorbeeld voor het wonen, leven en werken in de toekomst. Volledig Triple-Helix gestructureerd.

Instrumenten

Gemeentelijke grondexploitatie, Wetenschappelijke kennis TU/e en Tilburg University, Eindhoven Engine, Business Network Smart District

Quadruple Helix consortium bestaande uit 110 bedrijven

Partners

TU/e, Tilburg University, SPARK-Campus, Enexis, Brainport Development, Gemeente Eindhoven, Gemeente Helmond en Provincie Noord-Brabant.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Verkenning / Besluitvorming	2018 -2028	
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. saldo
€ ,-	€	
Risico	Dekking risico	
€ n.t.b.		

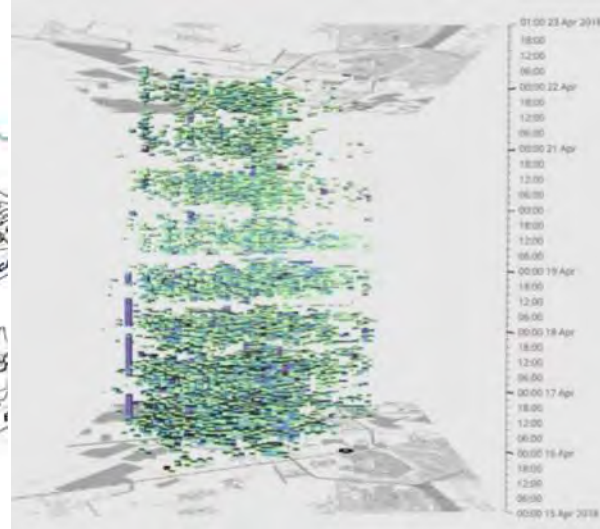
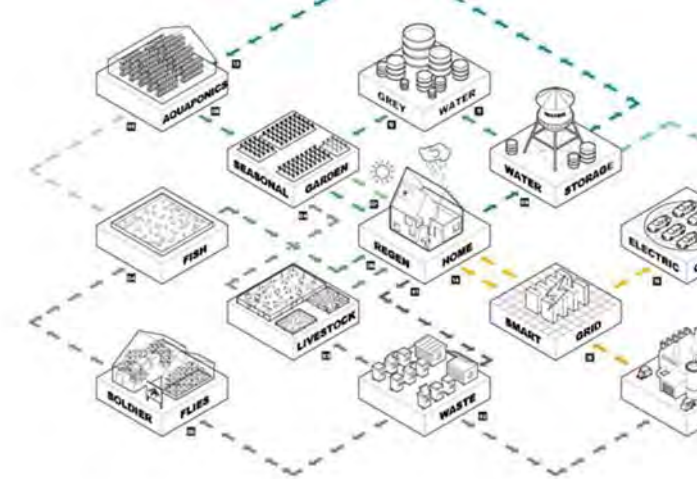
Instrumenten

Gemeentelijke grondexploitatie, Wetenschappelijke kennis TU/e en Tilburg University, Eindhoven Engine, Business Network Smart District

Quadruple Helix consortium bestaande uit 110 bedrijven

Partners

TU/e, Tilburg University, SPARK-Campus, Enexis, Brainport Development, Gemeente Eindhoven, Gemeente Helmond en Provincie Noord-Brabant.

Waar staan we nu?

Met de 12 leidende thema's (Syntegration, 2017) is het programma in beeld gebracht en inmiddels door de Gemeenteraad vastgesteld. De Stichting Brainport Smart District is opgericht, waarin de partnerorganisaties zitting hebben en gezamenlijk uitvoering geven aan het project. Inmiddels hebben de Stuurgroep en de Gemeenteraad van Helmond (27 februari 2018) ingestemd met de ontwikkeling van Brainport Smart District zoals opgenomen in het Plan van Aanpak, Inspiratiedocument en de Nota van Publiekrechtelijke Kaders en Uitgangspunten, met een daarbij behorende Uitvoeringsagenda. Momenteel wordt de stedenbouwkundige onderlegger opgesteld en loopt de Business Challenge. Meer dan 100 bedrijven hebben zich al aangesloten bij het Business Network.

Om BSD van idee naar uitvoering te brengen is al veel geld en inkind financiering bijeengebracht. Om het plaatje definitief rond te krijgen zijn echter nog een paar financiële commitments nodig uit o.a. de Regio Enveloppe/Eindhoven Engine. In dat kader vraagt Brainport Smart District aan de provincie Noord-Brabant een cofinancierings-bijdrage van € 735.000,-.

Waar willen we naartoe?

Brainport Smart District (programma: c.a. 1.500 woningen en 12hA bedrijfsruimte) functioneert als een living lab. Dit wil zeggen dat een hoofdstructuur wordt gecreëerd (smart grid, circulaire waterketen, 'data universum') waarbinnen op organische c.q. adaptive wijze door het maatschappelijk veld (bedrijfsleven en bewoners) invulling wordt gegeven.

Door middel van de BSD Business Network hebben bedrijven doorlopend de mogelijkheid om te participeren. De geselecteerde voorstellen worden in uitvoering genomen. De eerste woningen worden in 2019 gebouwd. Het feit dat de wijk nu nog een 'greenfield' is schept de mogelijkheid om technologie, systemen en inzichten vanaf het begin mee te nemen.

Havenkwartier

in Breda

Wat betekent het voor Brabant?

De gemeente Breda kent een transformatie opgave van 124 ha in en rondom de binnenstad. In lijn met de Brabantse agenda Wonen werkt de provincie Noord-Brabant actief mee aan diverse transformatieprojecten in Brabantse steden, ook in de B5. In de Bredase centrumgebieden liggen enorme kansen, voor de stad en de regio. De gebieden bieden ruimte voor de stedelijke uitdagingen in een compacte stad, en ook voor aantrekkelijke vestigingsmilieus voor ook (inter)nationale bedrijvigheid. De complexiteit van de transformatie van deze Bredase centrumgebieden is echter groot. Met de provincie Noord-Brabant is een partnerschap aangaan om kennis, kunde, kwaliteiten en krachten samen te brengen

Facts & figures

Status

Verkenning

Looptijd tot

Boekwaarde

Ramingen:

Uitgaven

Inkomsten

Expl. Saldo

Risico

Dekking risico

Instrumenten

Partners

Gemeente Breda

Projectinitiatief

Het gaat om een groot aantal herontwikkelingslocaties, in totaal zo'n 124 hectare, in het centrum van de stad Breda. Daarbij horen het Havenkwartier en het Corbion-terrein, maar ook de voormalige Koepelgevangenis, een deel van de locatie Seeligkazerne, de transformatie van kantoren aan de Markendaalseweg, het voormalig belastingkantoor en binnenkort de voormalige rechtbank. Er liggen veel kansen voor deze gebieden, gelegen in de directe omgeving van het internationaal treinstation. Het internationale vervoersknooppunt Breda is samen met Brainport Eindhoven een belangrijke pijler voor de ontwikkel- en innovatiekracht van Brabant. De provincie benadrukt al geruime tijd het bovenlokale belang van de (her)ontwikkeling van de centrumgebieden in de grote steden in Brabant. Met Breda is een intentieovereenkomst gesloten over de gezamenlijke aanpak.

De overeenkomst maakt deel uit van de afspraken die recent werden vastgelegd in de Stedelijke Agenda BrabantStad.

De samenwerking tussen gemeente en provincie concentreert zich op meerdere thema's: economie, energietransitie, transformatie van leegstaand vastgoed, klimaatadaptatie, mobiliteit en sociale innovatie. Doel van de samenwerking is om oplossingen te bundelen in een gezamenlijk plan van aanpak en projectenplan.

Waar staan we nu?

Over de vijf thema's zijn afspraken gemaakt en activiteiten en onderzoeken in gang gezet bijvoorbeeld als het gaat om smart mobility in de Belcrum, klimaatonderzoek in de buurt Fellenoord. In het najaar wordt gewerkt aan definitief Plan van aanpak met projectfiches voor elk thema.

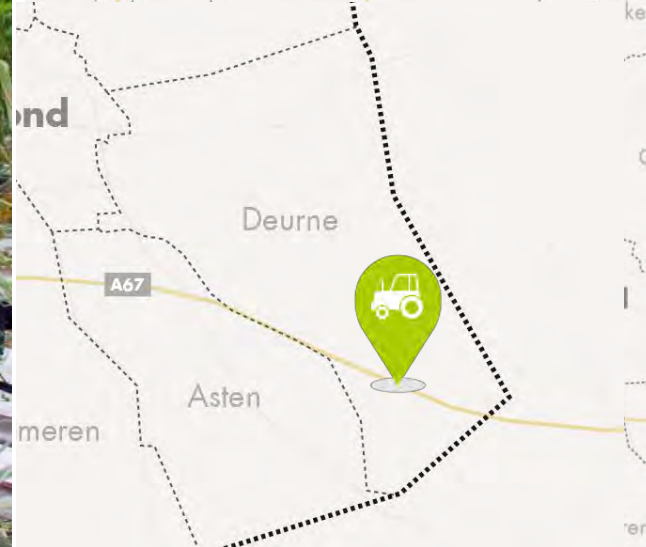
Land- en tuinbouw en buitengebied

Vanuit het ruimtelijk beleid wordt gestreefd naar een duurzame verbetering van de omgevingskwaliteit met een optimale mix van people, planet, profit.

Voorbeelden hiervan zijn de regeling Ruimte voor Ruimte, waarbij aanzienlijke milieu en ruimtelijke kwaliteitswinst wordt behaald door in ruil voor sanering van intensieve veehouderij, en later ook glastuinbouw en voormalig militair terreinen, de bouw van woningen op een passende locatie toe te staan.

Ook concentratie en verduurzaming van glastuinbouw via de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij (TOM) is hiervan een voorbeeld. Daarnaast heeft het Ontwikkelbedrijf nog enkele grondposities op basis van voormalig ruimtelijk beleid (Landbouw ontwikkelingsgebieden).

Projectvestiging Glastuinbouw in Deurne

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

Wat betekent het voor Brabant?

De provincie voert al jaren een ruimtelijk concentratiebeleid voor glastuinbouwbedrijven. De voordelen van ruimtelijke concentratie liggen op economisch vlak (clustervorming) en op het vlak van de energieopgave, natuur en waterhuishouding alsmede van het landschap. In het kader van dit beleid zijn twee vestigingsgebieden projectmatig in ontwikkeling genomen, waarvan het glastuinbouwgebied Deurne er één is. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2020	€ 0

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 27.963.916	€ 11.492.402	€ -16.471.514

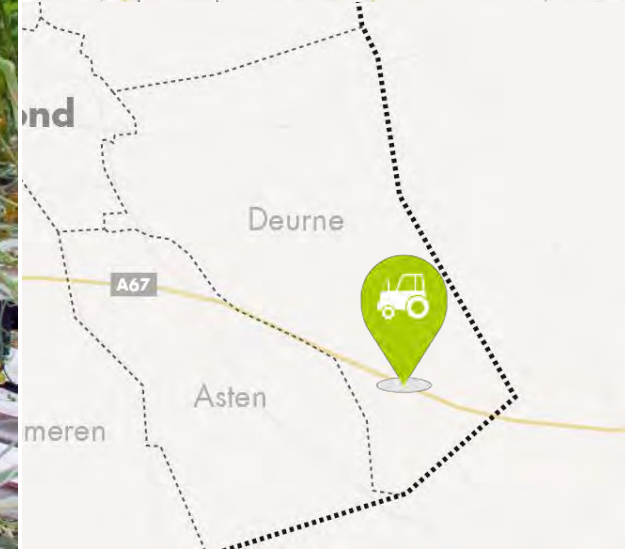
Risico	Dekking Risico
€ 16.471.514	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Garantie grondovername

Partners

Gemeente Deurne, TDV BV, TOM, ZLTO

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

Waar staan we nu?

Na de crisis van 2008 is het onmogelijk gebleken om tuinbouwers te vinden die zich konden vestigen in het gebied. Recentelijk hebben zich weer gegadigden aangemeld bij de ontwikkelaar, Tuinbouwvestiging Deurne B.V. (TVD).

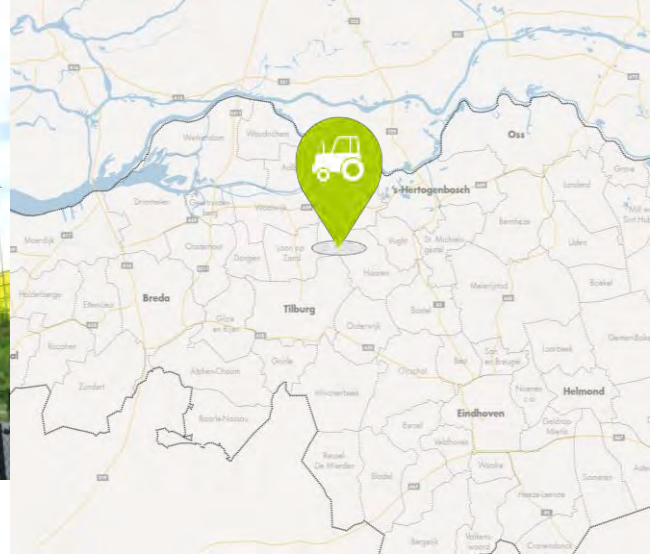
De aandeelhouders, zijnde de gemeente Deurne en de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij (TOM) overwegen om het project, dat op een laag pitje is gezet, nieuw leven in te blazen. De gemeente Deurne heeft de grond verworven voor het project. Op haar verzoek heeft de provincie in 2010 de garantie verleend dat zij grond die in 2020 nog niet uitgegeven zal zijn, overneemt tegen een afgesproken prijs.

Gezien de voorwaarden van de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) is het tot nu toe niet mogelijk gebleken om de nodige vergunningen af te geven aan de gegadigden. Het Ontwikkelbedrijf heeft een seismisch onderzoek financieel ondersteund om te bezien of het mogelijk is aardwarmte op deze locatie te gebruiken en daarmee vestiging mogelijk te

maken. De eerste resultaten van het onderzoek, met behulp van trilplaten, zijn ontoereikend. Er is nader onderzoek nodig met dynamiet, dat buiten het broedseizoen moet plaatsvinden en op zijn vroegst eind 2020 tot resultaten leidt.

Waar willen we naar toe?

De provincie en haar partners willen dat het duurzaam glastuinbouwgebied werkelijk tot stand komt, waarbij de voorwaarden van de PAS in acht worden genomen.

Tuinbouw Ontwikkeling Maatschappij in Noord-Brabant

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

Wat betekent het voor Brabant?

De TOM ontwikkelt projectvestigingsgebieden voor glastuinbouwbedrijven om de glastuinbouw in Brabant te centraliseren. Sinds 2014 richt zij haar aandacht nagenoeg geheel op het glastuinbouwgebied in het Agro-Foodcluster Nieuw Prinsenland (AFC NP) in de gemeente Steenbergen.

Waar staan we nu?

In het tweede kwartaal 2015 hebben PS besloten in te stemmen met de omvorming en herfinanciering van de TOM. Bij de herfinanciering is door de provincie in totaal € 58 miljoen beschikbaar gesteld in de vorm van een achtergestelde lening van € 14 miljoen en een hypothecaire lening van € 44 miljoen. >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in exploitatie	2022	€ 19.165.016

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 1.508.880	€ 14.793.896	€ -3.880.000

Risico
€ 11.311.122

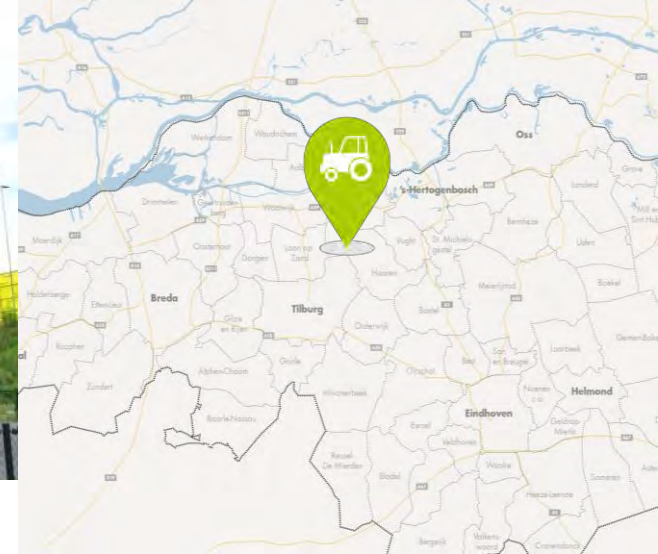
Dekking Risico
Algemene middelen, risicoreserve
Ontwikkelbedrijf en rente

Instrumenten

Deelneming
Geldlening
Garantstelling

Partners

TOM, NCB-ontwikkeling

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

Daarnaast heeft de andere aandeelhouder de NCB ook een achtergestelde lening verstrekt van € 14 miljoen. Nadat eind 2015 het eerste perceel na de omvorming was verkocht, is de verkoop in 2017 weer sterk toegenomen. Tot op heden is er na de omvorming 96,6 hectare verkocht en geleverd. Daarnaast is er nog 22,2 hectare verkocht die in 2019 wordt geleverd en is 15,3 hectare in optie verkocht.

Waar willen we naar toe?

Deze gunstige ontwikkeling, gecombineerd met het marktperspectief, heeft ertoe geleid dat de TOM in haar prognose het laatste uitgiftejaar heeft vervroegd van 2025 naar 2020.

Door het onverwachte herstel van de markt en de bijbehorende verkopen is de totale kredietbehoefte naar verwachting lager dan bij de omvorming was berekend. Het totaal beschikbare budget zal hierdoor niet benodigd zijn.

Een aantal (zittende) tuinders hebben via de TOM de provincie gevraagd om te kijken naar financierings-mogelijkheden om verdere uitbreiding van hun bedrijf op Nieuw Prinsenland mogelijk te maken. Momenteel worden er meerdere opties onderzocht.

ruimte voor ruimte

ruime bouwkavels in landelijk Brabant

Ruimte voor ruimte

in Noord-Brabant

In 2000 hebben rijk, provincies en gemeenten in het Pact van Brakkenstein afspraken gemaakt om de intensieve veehouderij te saneren. Deze sanering werd nodig geacht gezien het mestoverschot in Nederland en de effecten die het mestoverschot heeft op de kwaliteit van de drinkwatervoorziening voor de langere termijn.

De rol van de provincie was het vergoeden van de sloop van de opstallen en het daarmee gepaard gaande waardeverlies aan intensieve veehouders die de bedrijfsvoering beëindigden. De vergoeding die de provincie aan stoppende intensieve veehouders heeft uitgekeerd kan de provincie terugverdienen door het uitgeven van ruime woningbouwkavels aan randen van steden en dorpen. Dit heet de aanpak ruimte voor ruimte >>

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Projecten in uitvoering	2020	€ 15.991.095

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 1.865.162	€ 17.856.257	€ 0

Risico	Dekking Risico
€ 0	n.v.t.

Instrumenten

Deelneming
Grondovername

Partners

Onderneming Ruimte voor Ruimte (ORR)

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

Verbreding aanpak

Bij aanvang was de verwachting dat er een grote vraag naar deze ruime kavels was, er een behoorlijk opbrengst uit de verkoop van deze kavels zou zijn en veel gemeenten deze kavels graag ontwikkeld zagen worden binnen de gemeente. Vandaar dat is besloten ook andere saneringskosten, zoals voor de glastuinbouw en de voormalige militaire complexen, onder de aanpak ruimte voor ruimte te brengen.

Financiële component

De provincie heeft aan intensieve veehouders die het bedrijf beëindigde voor de sloop van de stallen en het waardeverlies een bedrag uitgekeerd van € 166 miljoen. Voor de verbrede aanpak is een bedrag van € 30 miljoen uitgekeerd. Betreft dus in totaal een uitgave van € 196. Deze kosten, inclusief opgebouwde rente van € 19 miljoen, moeten worden terugverdiend door de uitgifte van in het algemeen ruime woningbouw kavels. Totaal € 215 miljoen.

Toekomstgericht

De 'Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte' is door de provincie opgericht om het instrument van 'ruimte voor ruimte' in te zetten. Hiertoe verkoopt de ontwikkelingsmaatschappij losse ruimte voor ruimte-titels en ontwikkelt en verkoopt zij woningbouw kavels. Sinds eind 2015 is de provincie enig aandeelhouder in de 'Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte'. Hierdoor is de mogelijkheid gecreëerd het nog resterend bedrag terug te verdienen (conform de huidige businesscase in 2033). Hierbij worden mogelijkheden gezocht om aanvullende maatschappelijke doelen te realiseren.

Bij de deelneming ORR worden nieuwe projecten opgepakt met een sterkere focus op aansluiting bij maatschappelijke doelen en wordt de businesscase verder geoptimaliseerd.

De deelneming in de ORR wordt in de paragraaf verbonden partijen in de jaarrekening en begroting verantwoord.

>>

ruimte voor ruimte

ruime bouwkevels in landelijk Brabant

LAND- EN
TUINBOUW EN
BUITENGEBIED

De provincie heeft ook zelf grond gekocht om ruimte voor ruimte projecten mogelijk te maken. Het Ontwikkelbedrijf bezit daarmee een aantal grondposities ten behoeve van ruimte voor ruimte ontwikkeling.

Nu de provincie enig aandeelhouder is in de ORR is in 2016 een nieuwe RvC samengesteld en een nieuwe directeur geworven. Daarnaast is een nieuwe governance ingericht. Onderdelen hiervan zijn een aandeelhoudersinstructie, nadere instructie en businesscase. In de aandeelhoudersinstructie is de afspraak gemaakt om vanaf de eerste helft van 2017 gefaseerd de grondposities van het provinciaal Ontwikkelbedrijf over te dragen aan de 'Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte'. Vastgelegd is op welk moment en onder welke condities de locaties worden overgedragen.

Daarmee komt de ontwikkeling en verkoop van ruimte voor ruimte-woningbouwprojecten geheel bij de ontwikkelingsmaatschappij te liggen.

Het gaat om de volgende projecten die worden overgedragen. Voor het project Nieuwe Warande in Tilburg fase twee, drie en vier zijn in 2017 nadere afspraken vastgelegd. Concreet zijn afspraken gemaakt over:

- Project Laarspad te Gilze.
- Project Loosbroek te Heeswijk Dinther.
- Project Nieuw Gansoijen te Wijk en Aalburg.
- Project Opstal 6 te Aarle Rixtel.
- Project Vughtste Hoeve/Esscheweg te Vught.
- Project Nieuwe Warande te Tilburg (fase 1).
- Project Groenstraat/Laar te Berlicum.
- Project De Ruiting 2 te Esch.
- Project MOB Complex te Mill.

Deze projecten worden vanwege de gemaakte afspraken niet verder per project toegelicht.

Voortgang stimuleringsmaatregelen woningbouw

In 2009 hebben PS maximaal € 250 miljoen beschikbaar gesteld ten behoeve van de stimuleringsmaatregelen woningbouw. Van dit budget is € 45 miljoen beschikbaar voor het opvangen van (eventuele) verliezen (risico reserve woningbouw). De stimuleringsmaatregelen woningbouw zijn een substantieel onderdeel van het totale maatregelenpakket voor het bestrijden van de gevolgen van de economische crisis in de provincie Noord Brabant.

Alle regelingen zijn gesloten, waardoor de inzet is gericht op de afbouw van de verschillende regelingen en opgebouwde woning portefeuille.

Maatregelen consumenten

Stimulering van de consumentenzijde is vormgegeven door de:

- Brabantse woonlastenverzekering;
- Brabantse waardebescherming nieuwbouw woningen;
- Brabantse starterslening;
- Brabantse verkoopgarantie.

Alle regelingen zijn gesloten. Van de Brabantse woonlastenverzekering en Brabantse waardebescherming is slechts zeer beperkt gebruik gemaakt. Deze maatregelen blijven in deze rapportage verder buiten beschouwing.

Brabantse startersregeling

Brabantse starters op de woningmarkt kunnen een lening aanvragen voor de koop van hun woning. De startersleningen kennen een looptijd tot 30 jaar (deze kan worden gezien als een tweede hypotheek). De eerste drie jaar zijn rente- en aflossingsvrij. Na drie jaar wordt door de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVN, de beheerder van de regeling) een hogere rente dan de marktrente in rekening gebracht.

Brabantse Verkoopgarantie

De provincie Noord-Brabant heeft in 2009 de Brabantse Verkoopgarantie (BVG) ingesteld ter stimulering van de woningmarkt aan de consumentenzijde. Kopers van nieuwbouwwoningen hadden daardoor de mogelijkheid om een verkoopoptie te ondertekenen voor hun huidige woning. De provincie verplicht zich daardoor tot het afnemen van de woning tegen 90% van de taxatiewaarde op het moment van het sluiten van de garantieovereenkomst. In 2012 zijn de eerste woningen door de provincie afgenomen.

Tussen 2009 en december 2013 zijn 1295 aanvragen binnengekomen voor de BVG. Dit aantal aanvragen heeft geleid tot 932 verkoopopties.

In 2018 is de laatste woning verkocht en zijn er geen woningen vanuit deze regeling meer in bezit van de provincie.

Maatregelen producenten

De stimulering van de productenzijde is vormgegeven in de vorm van maatwerk. Afhankelijk van de problematiek is er sprake van een bijdrage van de provincie in de vorm van een:

- renteloze lening;
- lumpsum bedrag;
- garantstelling;
- Brabants Investeringsfondsen
Nieuwbouwwoningen

Renteloze lening/lumpsum bedrag

Om te stimuleren dat woningbouwprojecten worden gerealiseerd heeft de provincie aan gemeenten en woningbouwcorporaties renteloze leningen (25) verstrekt voor € 24 miljoen en lumpsum bedragen (10) uitgekeerd voor € 0,3 miljoen. De lumpsum bedragen zijn gebaseerd op de hoogte van de rentekosten binnen de betreffende projecten.

Deze lumpsum kosten zijn in het jaar van betaling ten laste van de risicoreserve woningbouwstimulering gebracht. Van de renteloze leningen is € 19,2 miljoen afgelost. Het resterende lening bedrag € 4,8 miljoen is in 2017 afgelost.

Garantstellingen

Er zijn drie garantstellingen afgegeven voor een bedrag van € 20 miljoen. In 2016 zijn alle garanties afgebouwd en is er geen beroep gedaan op de garantstellingsovereenkomst.

Brabantse Investeringsfondsen Nieuwbouwwoningen

Er zijn sinds december 2010 3 fondsen opgericht, namelijk de Havenmeester, de Hoven en Meerijk. De provincie participeert hierin voor maximaal € 6,7 miljoen. In 2015 is het fonds Meerijk geliquideerd. Per ultimo 2018 zijn er nog twee fondsen actief. Conform afspraak zullen deze twee resterende fondsen naar verwachting in 2019 zijn geliquideerd.

Risicoreserve stimuleringsmaatregelen

De risicoreserve woningbouwstimulering heeft per 31-12-2018 een omvang van € 3,8 miljoen. Deze is daarmee € 41,2 miljoen lager dan bij aanvang van de maatregelen. Oorzaken hiervan zijn dat de kosten voor de verschillende regelingen ten laste van de risicoreserve woningbouwstimulering worden gebracht.

Het betreffen met name de volgende kosten:

- vrijval naar algemene reserve van €10 miljoen in 2016 en € 4 miljoen in 2017 en 0,9 miljoen in 2018 ten gunste van risicoreserve Ontwikkelbedrijf;
- algemene kosten, zoals beheerskosten woningen en externe dienstverlening;
- startersleningen, beheerskostenvergoeding aan SVN;
- Brabantse Verkoop Garantie, afwaardering van de in eigendom zijnde woningen;
- renteloze leningen, de provinciale rentekosten tot en met 31-12-2013 op de verstrekte leningen.

Voor de woningbouwstimuleringsmaatregelen is ultimo 2018 de totale boekwaarde € 14,6 miljoen en is een risicoreserve stimulering woningbouw van € 3,8 miljoen beschikbaar.

De boekwaarde bestaat alleen nog uit :

1. Een BVG woning € 156.790
2. Investeringsfondsen € 1.330.518
3. Startersleningen € 13.086.425.

Gelet op het beperkte risico voor de verdere afhandeling van de investeringsfondsen in 2019 is de risicoreserve van voldoende omvang. Op basis van de jaarrekeningen van de investeringsfondsen is geconstateerd dat er geen risicoafdekking meer nodig is en daarmee de risicoreserve Woningbouwstimulering kan worden opgeheven. Een deel van de risicoreserve zal worden ingezet voor de beheersvergoeding Startersleningen. Het resterende deel zal worden toegevoegd aan de risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf.

Sociale veerkracht en Cultuur

Sociale Veerkracht is het vermogen van mensen om te reageren op veranderingen. Veel Brabanders redden zich goed. Ook in deze tijden van snelle veranderingen.

Op allerlei gebieden zien wij in onze provincie initiatieven van mensen en groeperingen die getuigen van energie en veerkracht. Maar er zijn ook mensen die niet zo zelfredzaam zijn. We proberen die kwetsbare groep te ondersteunen, zodat ook zij aansluiting vinden in onze maatschappij. Het programma Sociale Veerkracht moet ervoor zorgen dat meer mensen kunnen delen in en bijdragen aan een goede kwaliteit van leven in Brabant.

Het Ontwikkelbedrijf draagt in veel van haar projecten en verkenningen bij aan de doelstellingen van Sociale Veerkracht. Zo heeft het Ontwikkelbedrijf bij KVL in Oisterwijk bij het verstrekken van opdrachten gestuurd op het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het Ontwikkelbedrijf betreft veel jongeren bij projecten. Denk hierbij aan de inzet van JOB-house bij projecten en verkenningen zoals KVL, Fort Isabella, Moederhuis Dongen en Catharinadal.

In het Moederhuis in Dongen is in 2016 een pilot gestart, waarbij in een samenwerking van o.a. de congregatie en Stichting Mariaoord een nieuwe kleinschalige zorgomgeving voor ouderen en mensen met een beperking wordt gecreëerd, het 'Community Care Concept'. Hierin werken professionele zorg, mantelzorgers, buurt en wijk samen in de verlening van zorg.

Mariadal in Roosendaal biedt ruimte aan stichtingen en verenigingen tegen een zeer geringe vergoeding. Jaarlijks zijn er meerdere openbare bijeenkomsten die door de tijdelijke gebruikers worden georganiseerd. Daarnaast worden enkele ruimtes zoals de kapel, refters en de tuin tegen een geringe vergoeding ter beschikking gesteld voor initiatieven van de Roosendalers zelf. Spraakmakende voorbeelden zijn de Samenloop voor hoop (een 24-uurswandelestafette om geld in te zamelen voor KWF Kankerbestrijding), een jaarlijkse muzikale avond voor de buurtbewoners en jaarlijks een Mariadalconcert voor een goed doel. Ook is er geëxperimenteerd met "buurteten"; het samenzijn van de minderbedeelden waarbij ook andere buurtbewoners van Mariadal kunnen aanschuiven. In moderne termen: verbinden.

SlowCare

in Oss

In het bestuursakkoord "Beweging in Brabant" is onze ambitie verwoord om bij te dragen aan een veerkrachtige samenleving door veelbelovende maatschappelijke initiatieven te versterken en kansen te creëren voor duurzaam ondernemerschap. We zetten daarbij ook in op disruptieve concepten, namelijk die concepten waarvan we verwachten dat ze tot echte systeemverandering kunnen leiden maar waar anderen nog niet op in durven te zetten totdat er meer duidelijkheid is over de werking in de praktijk. Zo stimuleren we innovatie als antwoord op de diverse maatschappelijke opgaven.

Een van die opgaven is die van langer gezond thuis wonen. Deze opgave heeft onder andere haar beslag in de >>

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
In uitvoering	2036	€ 2.020.855
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 630.830	€ 2.651.685	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 0		
Instrumenten		
Geldlening		
Partners		
n.v.t.		

Uitvoeringsprogramma's Versterken Sociale Veerkracht en Life sciences & Health. De Brabantse innovatiekracht - nieuwe technologie, nieuwe producten en diensten - wordt daarbij ingezet om fundamentele veranderingen in het zorglandschap, te bewerkstelligen waardoor de zorg verschuift van ziekenhuizen en zorginstellingen naar zorg direct in en om het huis. Hierbij worden ook de mogelijkheden bekeken om duurzaam, toekomstbestendig ondernemerschap te ondersteunen.

Het ontbreken van een sluitende businesscase en de benodigde kwaliteiten en expertise in de oudergroep vormt een groot afbreukrisico. Ook wordt er gesteld dat er in de zorg een ontwikkeling nodig is naar andere verdienmodellen, waar winst niet alleen in financiële termen te interpreteren is maar ook in sociale en ecologische waarde en waarbij er steeds meer publiek-private samenwerking plaatsvindt. Die ontwikkeling gaat niet vanzelf en zal gestimuleerd moeten worden met goede inspirerende voorbeelden. >>

Ouderinitiatieven op het gebied van kleinschalige woonzorgvoorzieningen sluiten aan bij de ontwikkeling van het verplaatsen van de zorg uit de instelling naar de wijk. Maar uit diverse recente onderzoeken en ervaringen blijkt dat het merendeel van deze waardevolle initiatieven niet van de grond komen.

Uit het haalbaarheidsonderzoek, observaties van de BOM en een PwC-rapportage bleek dat het Slowcare-concept een sterke economische, ecologische en maatschappelijke propositie heeft. Ook de ambitie om meerdere locaties op te zetten is een versterkende factor voor de businesscase, evenals de financieringsstructuur die gebaseerd is op vaste budgetten als PGB, zorg in natura en Wajong-uitkeringen. Het feit dat er gewerkt wordt met zelfsturende teams (gebaseerd op het Buurtzorgconcept) zorgt voor lagere personeelskosten én voor personeel dat met veel plezier en hart voor de zaak hun werk kan doen omdat er geen tijd verspild wordt met niet-zorggerichte taken.

Om een eerste locatie op te zetten, in een leegstaande school in Oss, is een financiering nodig. Met het cluster Cultuur en Samenleving is gekeken naar de wenselijkheid en mogelijkheden van het subsidiëren (in de vorm van een lening) van de eerste locatie van Stichting Slowcare: het Elzeneindhuis te Oss.

Nadat er een samenwerkingsovereenkomst tussen Stichting Slowcare en de gemeente Oss is gesloten, de haalbaarheid van de exploitatie was aangetoond en de vergunningen waren ontvangen is er medio 2017 een subsidie verleend voor een bedrag van €2,1 mln. in de vorm van een lening tegen marktconforme voorwaarden met een looptijd van 20 jaar. Bestemd voor de duurzame verbouwing van de leegstaande basisschool naar een kleinschalig woon/zorg complex voor 24 ernstig meervoudig gehandicapte bewoners met daarbij een voorziening voor dagbesteding. Eind 2017 is een aanvullende geldlening van €125.000 verstrekt voor de aanschaf en monteren van zonnepanelen op het nieuw gebouwde woon/zorg complex. Terug te betalen in 15 jaar.

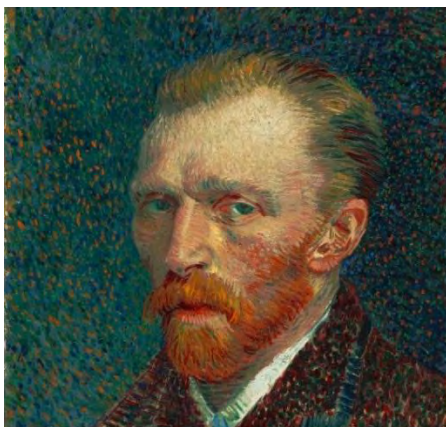
Waar staan we nu?

Op 24 juni 2018 is het complex onder grote belangstelling geopend en na een geleidelijke opstartfase volledig in bedrijf genomen.

Waar willen we naar toe?

Als provincie co-investeren we in het concept Slowcare omdat het mogelijk bijdraagt aan systeeminnovatie. Tijdens het uitvoeren van de pilot zal het proces door de provincie nauw gevolgd worden. Zo komen we samen met onze partners meer te weten over werking, impact en betekenis van het concept. Het doel hiervan is om deze kennis vervolgens ook weer beschikbaar te stellen aan andere ouderinitiatieven/woonzorgconcepten, gemeenten en andere potentiële investeerders. Zo voorkomen we dat iedere keer het wiel opnieuw uitgevonden moet worden. Dit proces van impactmonitoring is inmiddels in uitvoering. Er is inmiddels interesse getoond zowel vanuit Brabantse gemeenten als internationale regio's.

VAN GOGH BRABANT

Van Gogh Brabant

Wat betekent het voor Brabant?

Vincent van Gogh is een Brabander. Om Van Gogh's herkomst extra onder de aandacht te brengen, droeg Brabant in 2015 bij aan de herdenkingen van het 125e sterfjaar. Het van Gogh-jaar toonde welke enorme potentie er schuilt in het erfgoed van Van Gogh in Brabant.

Wie benieuwd is naar Vincents leven en werk, kan niet om Brabant heen. Hij woonde en werkte er het grootste deel van zijn leven, en dat vormde hem als mens en schilder. Vincent hield altijd heimwee naar Brabant, waar zijn grote liefde voor de natuur en het boerenleven was ontstaan. Veel plekken in Brabant herinneren nog aan Vincent van Gogh. Ze vertellen je over zijn kindertijd, zijn jeugd, zijn roots, zijn dromen, passies, liefdes en ervaringen.

In de internationale rankings behoort Van Gogh samen met da Vinci en Picasso tot de top drie van meest gekende en geliefde kunstenaars ter wereld. Ondanks die enorme aantrekkingskracht wordt hij door een beperkt aantal mensen met de regio verbonden, en komen er relatief weinig mensen voor Van Gogh naar Brabant. Er ligt daarom een grote kans om Van Gogh's naamsbekendheid in te zetten voor een nadere ontwikkeling van de regio. Niet alleen in economische zin, maar ook op tal van maatschappelijke terreinen.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Contractfase	2036	€ 0
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 10.021.765	€ 10.021.765	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 1.500.000	Algemene middelen	
Instrumenten		
Geldlening		
Partners		
n.v.t.		

Waar staan we nu?

Van Gogh Brabant heeft de Provincie verzocht om het Ontwikkelbedrijf in te zetten voor de begeleiding en mogelijke participatie bij de verwerving en uitbreiding van de Van Gogh voorzieningen in Nuenen, Zundert en Etten-Leur.

De in Van Gogh Brabant samenwerkende lokale Van Gogh locaties in Brabant hebben een ambitieus plan uitgewerkt om het Van Gogh erfgoed voor toekomstige generaties te kunnen behouden. Om dit de komende decennia ook succesvol te kunnen exploiteren is er een investering van tussen de €11 en €12 miljoen nodig zodat de benodigde schaa sprong gemaakt kan worden. Op alle drie de locaties zijn grootschalige veranderingen nodig om de gewenste groei te kunnen faciliteren. Augustus 2018 is door GS het besluit genomen PS hierover in het kader van de behandeling van de Begroting 2019 een definitief voorstel aan PS voor te leggen (zie Statenmededeling Investering in vastgoed Van Gogh Brabant, documentnummer 4375948). Provinciale Staten hebben naar gelang najaar 2018 bij de behandeling van de Begroting 2019 besloten. De eerste subsidiebeschikking in het verlengde hiervan wordt voorjaar 2019 voorzien.

Waar willen we naar toe?

Gestimuleerd door de successen van het Van Gogh-jaar en gedreven door de niet optimale huidige situatie, hebben de Provincie en marketingorganisatie VisitBrabant en de Stichting Van Gogh Brabant een aantal doelstellingen geformuleerd: De culturele erfenis van Vincent van Gogh in Brabant behouden en delen met de wereld, nu, straks en in de verre toekomst
De maatschappelijke en economische betekenis van Vincent van Gogh voor de provincie Brabant vergroten

Door de uitgifte van certificaten à €1.000 per stuk door de Van Gogh Heritage Foundation, kunnen de Brabanders en het Brabants bedrijfsleven mede-eigenaar worden Van Gogh Brabant. Analoog aan de certificaten van het concertgebouw in Amsterdam wordt er geen financieel, maar cultureel dividend uitgekeerd. Met de uitgifte van certificaten wordt uiteindelijk de lening van de provincie afgelost.

Met de aankoop van 2.500 certificaten, geeft de provincie blijkt van haar langjarige betrokkenheid.

Kempertoren Spoorpark

Wat betekent het voor Brabant?

Na een oproep aan burgers door de gemeente Tilburg voor ideeën en initiatieven om invulling te geven aan het nieuwe Spoorpark in Tilburg kregen uit bijna 100 inzendingen, acht initiatiefnemers de mogelijkheid om hun initiatief te realiseren. De uitkijktoren was één van de winnende initiatieven. Een tiental maatschappelijke organisaties, burgers en ondernemers uit de Kempen ('De Torenbouwers') hebben gezamenlijk in 2011 de Flaestoren gerealiseerd op Landgoed De Utrecht. In samenspraak met de overige partijen in het Spoorpark hebben zij een variant op deze toren (m.n. veel hoger) ontwikkeld voor het Spoorpark.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
In uitvoering	2039	€ 35.000
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 368.325	€ 403.325	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 0		
Instrumenten		
Geldlening		
Partners		
n.v.t.		

Waar staan we nu?

Eind 2018 is de geldleningovereenkomst gesloten.

Waar willen we naar toe?

De totale investering is €670.000,-. Voor €365.000,- is een lening gevraagd aan de provincie. De overige middelen worden ingebracht door ondernemers, Rabobank (leningen), gemeente Tilburg, Citymarketing en Tivolifonds. De lening van de provincie is voor 21 jaar en loopt af in 2039. Met entreeheffing genereert de Kempentoren inkomsten t.b.v. onderhoud en aflossen van leningen. Het risico wordt niet afgedekt. Nadat de leningen zijn terugbetaald, wordt de winst van Kempentoren aangewend voor ondersteuning van projecten en exploitatie in het Spoorpak (social return on investment). De toren is dan eigendom van de Stichting De Torenbouwers. Het ondersteunen van ruimtelijke initiatieven past uitstekend binnen de werkwijze van de omgevingswet.

Monumentenfonds Brabant

Wat betekent het voor Brabant?

Provincie Noord-Brabant is sinds december 2017 direct aandeelhouder in NV Monumenten Fonds Brabant. De provincie is voor 72% aandeelhouder van de NV. De gemeenten Roosendaal, Tilburg, Meijerijstad en CZ-verzekeringen bezitten samen de overige 28 % van de aandelen.

NV Monumenten Fonds Brabant richt zich op aankoop, restauratie, herbestemming en exploitatie van monumenten in Brabant. Het gaat onder meer om kloosters, bedrijfsgebouwen, kerken en voormalige agrarische bedrijfsgebouwen. Het Monumenten Fonds levert daarmee een bijdrage aan het provinciale erfgoedbeleid. Daarnaast hebben GS op 11 juli 2017 besloten een aanvullende beleidsinhoudelijke rol neer te leggen bij NV Monumenten Fonds Brabant. NV Monumenten Fonds Brabant richt zich daarom naast het beheren van monumenten ook op de rol-beweging te stimuleren. Het belang van de rol beweging stimuleren is verankerd in het Beleidskader Erfgoed 2016-2020, de (verbeeldings)kracht van erfgoed. Deze rol is belangrijk om maatschappelijke initiatieven rondom erfgoed en monumenten samen met partners verder te brengen.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
In uitvoering	2036	€ 2.020.855
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 630.830	€ 2.651.685	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 0		
Instrumenten		
Geldlening		
Partners		
n.v.t.		

Waar staan we nu?

In 2017 is de geldleningovereenkomst gesloten.

Waar willen we naar toe?

Beschikbaar stellen van een geldlening aan NV Monumenten Fonds Brabant inzake herfinanciering van het beheer en de exploitatie van onroerende zaken. Lening wordt gefinancierd uit het krediet Ontwikkelbedrijf. Rente inkomsten komen ten goede aan de Algemene Middelen. Met de lening van de provincie worden alle externe financieringen afgelost en door de besparingen op de rentekosten

zullen de onderhoudsplannen van alle objecten voor 100% kunnen worden uitgevoerd (in plaats van 75% in de huidige situatie).

Muziekgebouw Eindhoven

Wat betekent het voor Brabant?

Het Muziekgebouw Eindhoven (MGE) is een vitale pijler voor het Eindhovense cultuurklimaat en onmisbaar voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de Brainport regio. Voor 2019 heeft de provincie subsidie toegezegd voor de programmering in het MGE aan Internationale Music Master Programma (toezegging € 30.000) en de Philharmonie Zuid - Nederland (€ 1,5 miljoen). Daarnaast maakt de doorontwikkeling van het MGE-deel uit van de regiodeal Brainport.

.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Contractfase		€ 0
Ramingen:		
Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 300.000	€ 300.000	€ 0
Risico	Dekking Risico	
€ 300.000	Risicoreserve Ontwikkelbedrijf	
Instrumenten		
Garantstelling		
Partners		
n.v.t.		

Waar staan we nu?

Om dit risico af te dekken staan bedrijven in Eindhoven garant voor €300.000, en is de Provincie Noord-Brabant bereid om garant te staan voor de resterende €300.000. Deze randvoorwaarden voor de garantstelling worden in de komende periode uitgewerkt.

Waar willen we naar toe?

Het MGE heeft echter al een aantal jaar moeite om zijn exploitatie sluitend te krijgen. De huur is hoog en de financiële ondersteuning door de gemeente is afgenomen. Eigenaar CBRE is bereid de huurlasten in 2019 met € 600.000 te verlagen. Hierdoor ontstaat er een sluitende begroting voor 2019. Een sluitende begroting creëert ruimte en tijd om te werken aan een doorbraakplan. De nadere verkenning hiervoor vraagt tijd. CBRE, Muziekgebouw Eindhoven, gemeente Eindhoven, Brainport Development, Stichting Mfonds (waarin het Brainport-bedrijfsleven zich heeft verenigd) en de provincie, hebben de intentie hier de komende maanden samen aan te werken.

Over de randvoorwaarden is overeenstemming in het bijgevoegde Memorandum of Understanding: in ruil voor de huurkorting krijgt eigenaar CBRE extra ontwikkelruimte binnen het MGE en andere panden binnen de Heuvel. Het plan van aanpak dient 1 april 2019 gereed te zijn. CBRE heeft als voorwaarde indien de ontwikkelruimte niet beschikbaar komt de huurkorting wordt ingetrokken zodat deze alsnog dient te worden voldaan.

Ondermijning

Het bestrijden van criminaliteit en ondermijning (zie Rapportage aanpak georganiseerde en ondermijnende criminaliteit 2015) heeft bijzondere aandacht in Noord-Brabant omdat een aantal vormen van misdaad en criminaliteit in de provincie hardnekkig zijn. De vier Brabantse steden in de landelijke misdaad top 20 vallen met name op door een in het algemeen groter dan gemiddeld aandeel vernielingen, autokraken, inbraken, mishandelingen en bedreigingen.

Hermenzeil in Geertruidenberg

Wat betekent het voor Brabant

Jachthaven en recreatieterrein Hermenzeil in Raamsdonk was afgedenkt tot een hardnekkig handhavingsknelpunt. Eind 2014 heeft de toenmalige burgemeester de Taskforce Brabant Zeeland voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum) gevraagd haar te ondersteunen in het inzichtelijk maken en bestrijden van ondermijnende criminaliteit op de jachthaven. Dit leidde onder meer tot een grote handhavingssactie in de zomer van 2015.

Facts & figures

Status	Looptijd tot	Boekwaarde
Project in uitvoering	2019	€ 1.500.000

Ramingen:

Uitgaven	Inkomsten	Expl. Saldo
€ 560.000	€ 860.000	-/- € 1.200.000

Risico	Dekking Risico
€ 1.200.000	Risicoreserve ontwikkelbedrijf

Instrumenten

Samenwerkingsovereenkomst met gemeente
Overname vordering met hypothecaire zekerheden

Partners

Gemeente Geertruidenberg, RIEC partners,
RVB, RWS, Waterschap.

Waar staan we nu?

De gemeente Geertruidenberg heeft jarenlang getracht om tot normalisering van de situatie op Hermenzeil te komen. Uiteindelijk hebben de samenwerkende overheden het zelf verwerven van het recreatieterrein, restaurant en overige gebouwen bij de jachthaven en verkoop aan een bonafide partij als de meest aangewezen strategie aangemerkt om tot normalisering te komen. Om dit te bereiken heeft de provincie in 2017 de door hypotheek gezekerde vordering van de Rabobank op de failliete eigenaar van Hermenzeil overgenomen en de curator verzocht om in ruil voor kwijtschelding van de schuld het recreatieterrein, restaurant en overige gebouwen bij de jachthaven te verkopen aan de gemeente. De curator heeft ingestemd met dit verzoek en zodoende is de gemeente in november 2017 eigenaar geworden van de locatie. Met de gemeente heeft de provincie een overeenkomst gesloten die voorziet in verkoop van de locatie, met deling van de kosten en opbrengsten.

In de eerste helft van 2018 zijn alle bewoners van het terrein vertrokken, zijn de gebouwen ontruimd en hebben vrijwel alle boten elders een ligplaats gevonden. Sinds eind mei 2018 is het terrein afgesloten met hekken en wordt het door middel van camera's en incidentele inspecties bewaakt.

Gemeente en provincie werken aan een verkoopstrategie van de locatie, waarin het voorkomen van ondermijnende criminele activiteiten in de toekomst en een zo hoog mogelijke financiële opbrengst bij verkoop uitgangspunten zijn. Een en ander binnen de beleidsmatige kaders van de gemeente.

In de zomer van 2018 hebben gemeente en provincie besloten dat de locatie Hermenzeil opnieuw moet worden ontwikkeld voor toeristisch-recreatieve doeleinden. In verband hiermee is de verwachte opbrengst verlaagd en de risicovoorziening verhoogd. Verder heeft de gemeenteraad van Geertruidenberg in augustus 2018, in overleg met de provincie, bepaald dat er een openbare verkoopprocedure met selectie- en dialoofase zal worden gevolgd.>>>>>

Deze zou in het derde kwartaal van 2019 tot verkoop moeten leiden.

In november 2018 is het selectiedocument besproken in de raad. Daarbij heeft de raad een motie (amendement) aangenomen die het college van Burgemeester en Wethouders opdraagt een wijziging aan te brengen in de procedure. Op dit moment (medio december 2018) beraadt het college zich in overleg met de provincie over de vraag hoe aan deze motie uitvoering kan worden gegeven.

Waar willen we naar toe?

Doelstelling van gemeente en provincie is om de locatie te verkopen aan en te laten ontwikkelen en exploiteren door een bonafide partij. Het streven is om dit in 2019 te realiseren.

Colofon

Contactgegevens voor meer informatie:

W. de Bruijn (WdBruijn@brabant.nl)
Manager Ontwikkelbedrijf

P. Josseaud (Pjosseaud@brabant.nl)
Manager Ontwikkelbedrijf

's-Hertogenbosch, maart 2019.